

บรรณานุกรม

วิทยานิพนธ์

1. จริยาวรรณ อภรณ์รัตน์. (2525) ปัญหาของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับคนเอเชียในบังคับอังกฤษและฝรั่งเศส. วิทยานิพนธ์ภาคประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
2. ทวีธีระวงศ์เสรี. (2516) สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประกาศไทย. วิทยานิพนธ์แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
3. เทพย์ธีระจันทรานนท์. (2515) วิเคราะห์วิธีการและปัญหาการควบคุมต่างด้าวกับคนไทย. วิทยานิพนธ์แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
4. วิยะดา ทองมิตร. (2527) การใช้แรงงานของชาวจีนในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ภาควิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. สุรจิต พัฒนสาร. (2530) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอังกี : ช่องโหว่ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญานิพนธ์

6. พลกูร อังภินันท์. (2515) บทบาทของชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ปริญญานิพนธ์วิทยาลัยวิชาการศึกษา (ประสานมิตร). กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์.

บทความจากหนังสือรวบรวมบทความ

1. ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2527). "บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย". ใน ชาวจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา อินเตอร์เนชันแนล.
2. ศีกฤทธิ ปราโมช. (2532). "การผสมผสานทางวัฒนธรรมไทย-จีน". ปรากฏาพิเศษ ใน ศิลปวัฒนธรรม ไทย-จีนศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
3. ธงทอง จันทรางศุ. (2541). "โฉมหน้าดินประวัติศาสตร์ของลกุลหวังหลี". ใน ดูจนวนากลางสมุทร. รวบรวมโดยคุณหญิงจางงศรี รัตนิน (หาญ เจนลักษณ์). กรุงเทพฯ : บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
4. ประพฤทธิ ศุกลรัตน์เที. (2532). "ข้อคิดในการศึกษาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย-จีนตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 19". ใน ศิลปวัฒนธรรมไทย-จีนศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

5. ทิมพ์ประไพ พิศาลบุตร. (2541). "ร่วมธงกับผูกปี้". ใน ดูจนวากกลางมหาสมุทร. รวบรวม
โดยคุณหญิงจันทศรี รัตนิน (หาญเจนลักษณ์). กรุงเทพฯ : บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด.
6. ลิขิต ธีระเวคิน. "ชนกลุ่มน้อยและระบบเมือง ปัญหา และแนวโน้มขยาย". ใน ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย
ไทย ลิขิต ธีระเวคิน, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
7. วินัย ผู้นำพล. (2522). "แหล่งที่มาและลักษณะการเข้ามาของชาวจีนในไทย : สมัยแรกเริ่มถึงสิ้น
สมัยอยุธยา". ใน ศิลปวัฒนธรรมไทย - จีนศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
8. สุภางค์ จันทวานิช. (2532). "แหล่งที่มาและลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวจีนในประเทศไทย
ไทย : เน้นเฉพาะชาวจีนแต่จิ๋ว". ใน ศิลปวัฒนธรรมไทย. รวบรวมโดย ขจิตภัย
บุรุษพัฒน์. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา อินเทอร์เน็ตซันแนล.
9. แสง รัตนมงคลมาศ. (2527). "สมาคมจีน". ใน ชาวจีนในประเทศไทย. รวบรวมโดยขจิตภัย
บุรุษพัฒน์. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา อินเทอร์เน็ตซันแนล.

หนังสือ

1. กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1-5. (2537). องค์การค้ำครุสภา : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
2. กฎหมายรัชกาลที่ 5 เล่ม 1-5. (2538). กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง.
3. จันทศรี รัตนิน (หาญเจนลักษณ์). (2542). ดูจนวากกลางมหาสมุทร. กรุงเทพฯ :
บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด
4. ชัย เรื่องศิลป์. (2522). ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ.2352-2453 ด้านเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
5. ส.พลายน้อย. (2537). ขุนนางสยาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

บทความในวารสาร

1. บุปผา ดุมนานนท์. (2525). "ลำเพ็ง : ศูนย์การค้าแห่งแรกของกรุงรัตนโกสินทร์". ศิลปวัฒนธรรม
เล่มที่ 6 (เมษายน 2525) หน้า (ของบทความ)

หนังสือแปล

1. G. William Skinner. (2529). สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. แปลโดย
พรณี ฉัตรพล รักษ์และคณะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

2. ชื่อผู้แต่ง (ต่างประเทศ). (2521). ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยใหม่. แปลโดย ภรณ์ กาญจนรัชชิตีและชินจิตต์ อำไพพรรณ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

จดหมายเหตุ

1. กรมศิลปากร. กองจดหมายเหตุ. (2513). จดหมายเหตุรัชกาลที่ 2 จ.ศ. 1171-1173. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ
2. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค 5 และ 6 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2514). พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตำรวจเอกเฟลิ้น ศรีสาคร และ นางกัณหา ศรีสาคร)
3. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 ที่ 13/111. "เรื่องจีนคิดจะตั้งซูดและกงสุลในกรุงสยาม". (22 พ.ย.ร.ศ. 126)
4. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 ที่ ค.13.1/1. "เรื่องผูกปิ่น".
5. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 ที่ ค.13.1/6. "เรื่องผูกปิ่นข้อมือจีนมณฑลต่าง ๆ".
6. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 ที่ ค.14.1ค/18. "เรื่องยกเลิกปอนเบี้ยและภาษีอากรต่างๆ".
7. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 6 ที่ ค.14.1ค/22. "เรื่องบ่อนเบี้ยในมณฑลกรุงเทพ".
8. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 น.6/2/614. "เรื่องคนจีนก่อความวุ่นวาย".
9. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 น.6.2/863. "เรื่องผู้ร้ายปล้นละดมภ์ตามรถไฟ".
10. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 น.6.2/892. "เรื่องทหารแลพลตระเวนเป็นผู้ร้ายแย่งอัฐจีนลากรถ แขวงพระบรมมหาราชวัง".
11. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 น.8.1/378. "เรื่องรถลากเดินทาง ถนนสราญรมย์พลุกพล่านล้นมากน่ากลัวอันตรายแก่รถมอเตอร์นิค ขอให้สั่งกองตระเวนคอยระวัง ห้ามรถลากอย่าให้เดินในถนนนี้ต่อไป".
12. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.) เอกสารรัชกาลที่ 5 น. 10/36. "เรื่องจีนรถลากยังประพฤตินิดต่อราชบัญญัติ".

ภาคผนวก

1. พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ.114
2. กฎหมายภาษีฝิ่น ร.ศ.109
3. พระราชบัญญัติอากรการพนัน ร.ศ.111
4. พระราชบัญญัติอากรมหรสพ ร.ศ.111
5. พระราชบัญญัติอั้งยี่ ร.ศ.116
6. ประกาศการเดินเรือแลค้าขายทางจีน จุลศักราช 1246
7. ประกาศห้ามไม่ให้ไทยแลเงินทรงเจ้าในที่ต่างๆ ร.ศ.109
8. ประกาศให้ราษฎรไทยจ้กรู้ทั่วกัน จุลศักราช 1237
9. ประกาศเมื่อถึงกำหนดผูกปี้จีน จุลศักราช 1247
10. ประกาศเรื่องตลาดนางรัก ร.ศ.111
11. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ส่วนที่ 5 หมวดที่ 2 ว่าด้วยความผิดฐานลคมคบกันเป็นอั้งยี่
แลเป็นล้องโจรผู้ร้าย มาตรา 177-182

ลักษณะ โรงรับจำนำ

อนุญาต ที่ ค้ำยด ตั้ง คัมไป ใน ท้อง ความณฑล หนึ่ง นาย อากร
คน หนึ่ง จะ อนุญาต ให้ คัม ค้ำยด เกี้ยว

นอกจาก คำอธิบาย

เป็น กฎ ข้อ บังคับ นี้ ให้ นาย อากร ประพฤติ ตาม

พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎหมาย เก็บม ทุก ประการ

ข้อ ๖ กฎข้อ บังคับ นี้ เป็น คำอธิบาย ขยาย ความ ใน ข้อ
พระราชบัญญัติ เก็บม แล กฎข้อ บังคับ เก็บม ของ อากร ฝน ซึ่ง ยัง
ไม่ แจ่ม แจ้ง เพื่อ ให้ เช่น ที่ เข้าใจ การ ง่าย นอกจาก คำอธิบาย
นี้ คง ให้ นาย อากร ฝน ประพฤติ ตาม พระราชบัญญัติ อากร ฝน
ปี ๑๒๓๓ แล พระราชบัญญัติ อากร ฝน เพิ่ม เก็บม รัตนโกสินทร
ศก ๑๐๘ กฎข้อ บังคับ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ แล พระราช
บัญญัติ การ ภาษ อากร รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ แล พระราช
กำหนด กฎหมาย ซึ่ง เกี้ยว ค้ำย อากร ฝน นี้ ึ่ง ทุก ประการ
หอรัษฎากรพิพัฒน์

วันที่ ๑๓ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

(ลง พระนาม) ศิริ อิศรางกูร เสนาบดี

พระราชบัญญัติ โรงรับจำนำ รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

พระราชดำริห์

มีพระบรมราชโองการ ใน พระบาท สมเด็จพระปรมินทร มหา

ลักษณะ โรงรับจำนำ

ผู้ปกครองควร พระอุบลอมเกล้าเจ้าแผ่นดิน สยามคำวรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน ว่า ทุกวันนี้ ราษฎร ทั้ง หลายนพากัน ตั้ง

โรงรับจำนำในกรุง เทพร แล หัวเมือง ทั้ง ปวง ทวี มาก ชน ทรง

พระราช คำวิศ เหม ว่า การ ตั้ง โรงจำนำ เช่นนี้ ย่อม เป็น คุณ แล

โทษ ทั้ง สอง ๒ อย่าง ส่วน ที่มี คุณ นั้น คือ ราษฎร ที่ ชัก สนทน รอน

จะ ประกอบ การ ทำ มาหา ถิ่น เลี้ยงชีพ ย่อม เขา ทรัพย์ สิ่ง ของ ๓

คน ไป จำนำ ไว้ เขา เงิน ไป ทำ ทน ให้ โขง ง่าย แล ส่วน ที่มี โทษ นั้น

คือ ราษฎร ผู้ มี สนิทาน ทุจริต ไม่ ได้ คึก ทำ มาหา ถิ่น เลี้ยงชีพ โดย

ชอบ ชรรรม ประพฤติ การ โจรกรรม ปล้น สกม ลก ลัก ช่อง ซึ่ง วิ่ง รว

เขา ทรัพย์ สิ่ง ของ ๓ ผู้ อื่น มา ได้ แล เขา ไป จำนำ ได้ เงิน โขง ง่าย

โดย สกว ก ย่อม เป็น ที่ เกอ คน เบก ช่อง ให้ โจร ผู้ ร้าย กำ เวีย

ด้วย กฎหมาย ที่มี อยู่ ทุกวันนี้ สำหรับ บังคับ กวรับ จำนำ ใน โรง

จำนำ ทั้ง ปวง ยัง ไม่มี ข้อ ความ พอ สมควร แก่ การ แล เวลา

เพื่อ บัง กั้น ไม่ ให้ เป็น ที่ อุก ทน โจร ผู้ ร้าย ครั้น จะ ให้ เลิก โรง

จำนำ เหล่า นี้ เสีย ที่ เคย วเล่า ก็ จะ เป็น การ เกือท วัลน แก่ ราษฎร

ผู้ ประกอบ การ ทำ มาหา ถิ่น โดย สุจริต พอ จะ ได้ มี ช่อง หา ทน รอน

ได้ โขง ง่าย ทั้ง ว่า มา แล แล้ว นี้

เหตุ นี้ จึง ทรง พระกรุณา ไปรท เกล้า ให้ ทรา พระราช บัญญัติ

สำหรับ โรงจำนำ ไว้ ต่อ ไป ดังนี้

ลักษณะ โรง รับจำนำ

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยตามพระราชบัญญัติกำหนดกาลให้ใช้

นาม พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติ โรง
จำนำ รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

กำหนดให้ใช้

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติ โรงจำนำรัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ นี้
ให้ใช้เปน กฎหมาย สำหรับ แผ่นดิน ตั้งแต่ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์
รัตนโกสินทรศก ๑๑๔ เปนต้นไป

(ภายหลัง แก้เป็น วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕)

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยลักษณะผู้รับจำนำ

คน ชาติใด เปน ผู้ตั้ง โรง รับจำนำ

มาตรา ๓ บันคาคนทั้ง ปวง ผู้รับจำนำ ชื่อ สิ่ง ของ ใดๆ หนึ่ง ๑
ใช้เงิน ๑๑ รong เงินให้ ใน สิ่ง ของ นี้ มี กำหนด เงิน ที่ ใช้ กั้น สิ่ง
ละ ค่า กว่า ๔๐๐ บาท ลงมา ด้วย มี ข้อ สัญญา กัน ๑๑ เจน ๑๑
เข้าใจ กัน ว่า มี สัญญา ๑๑ มี เหตุ สมควร ที่ จะ คิด เหน ได้ ตาม เหตุ
การ ที่ ข้อ ขอบ กัน แล้ว นั้น ว่า สิ่ง ของ นี้ ๑๑ ต่อ ไป ภายหลัง ทั้ง
หมก ๑๑ แต่ ส่วน หนึ่ง ส่วน ใด จะ ได้ ได้ ตาม คิน ๑๑ ข้อ คิน ๑๑ ตาม

ลักษณะ โรงรับจำนำ

สัญญาประการใด ๆ ก็ดี ผู้ทำการเช่นนี้ เรียกว่าเป็นผู้ตั้งโรง
จำนำ ตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้

ที่ ยกเว้น

ยกเสีย แต่ ว่าความ ในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ต้อง ใช้ ใน การ
ที่ กู้ยืม กั้น เงินเกินกว่า ๔๐ บาทขึ้นไป ที่มี สิ่ง ของ ฝาก เป็น
ประกัน ฤฯ จำนำ กั้นไว้ หาก ว่าคิด ดอกเบี้ย กั้นไม่ เกินกว่า ๑๐๐ ละ
๑๕ ต่อปี ฤฯ ซึ่ง ละบาท ฤฯ บาท ละ ๔๐ เบี้ย ต่อ เดือน แต่ ไม่
ได้ คิด เขา ก่า ไร ฤฯ เขา ประโยชน์ อย่าง อื่น นอก จาก ดอกเบี้ย นี้
ด้วย สัญญา กั้น อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ใน เงิน ที่ ให้ กู้ ฤฯ ให้ ยืม กั้น นี้

ห้ามไม่ให้ตั้งโรงรับจำนำไว้แต่ได้รับใบอนุญาต
เสียก่อนกับกำหนดพนักงานผู้ออกผู้ค้ำใจอนุญาต

มาตรา ๕ ห้ามไม่ให้คนใดคนหนึ่งเปิดโรงจำนำ เพื่อหา
ผลประโยชน์ในการรับจำนำ ตามซึ่งได้ไว้ ใน มาตรา ๓ เว้น
ไว้แต่ผู้หนึ่ง ๆ ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานเสียก่อนแล้ว จึง
ตั้งรับจำนำได้

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตนี้ ในจังหวัดแขวงกรุงเทพ
เสนาบดีกระทรวงพระนครบาล จะได้ตั้งพนักงานคนใดคนหนึ่ง
ขึ้นไว้ ในหัวเมืองทั้งปวงนั้นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จะ
ได้เป้นผู้ตั้งขึ้นไว้

ลักษณะ โรงรับจำนำ

ใบ อนุญาต ให้ ออก ตาม อัตรา ที่ ๒ ข้าง ท้าย พระราชบัญญัติ
แต่ ห้าม ไม่ ให้ เขา ไป ให้ ผู้ อื่น ใช้ นอก จาก ตัว ผู้ นี้ เอง

บันคาใบ อนุญาต ซึ่ง ออก ไป นั้น ใน กรุง เทพ ะ ต้อง ใ้ รับ ความ
เห็นชอบ ของ เสนาบดี กระทรวง พระนคร บาล แล ใน หัว เมือง ทั้ง ปวง

ต้อง ใ้ รับ ความ เห็น ชอบ ของ ข้า หลวง เทศาภิบาล ด้วย จึง จะ เปน
อัน ถูก ต้อง อนึ่ง บันคาใบ อนุญาต ซึ่ง ออก แล้ว นั้น ถ้า เจ้า พนักงาน

ที่ กล่าว มา นี้ คำ วิดี เหน้ สม ควร ด้วย เหตุ ไ้ เหตุ หนึ่ง จะ ใ้
เรียก คืน เสีย ก็ เรียก คืน ไ้ เสมอ ถ้า ใบ อนุญาต ฌ ยับ ไ้ ต้อง ถูก

เรียก คืน เสีย ถึง ว่า มา นี้ ก็ ไ้ ฎา ครอบ กำหนด แล้ว ใบ อนุญาต นั้น
จะ ใช้ อีก ต่อ ไป ไม่ ไ้ ก็ ไ้ ฎา ที่ ไ้ ทำ เกยว ้าง มา แต่ ก่อน มี

อยู่ เพียง ไ้ ผู้ ตั้ง โรง จำนำ จะ คง คง มี ว่า ที่ ความ รับ ฝึ ครอบ ชอบ
อยู่ ตาม พระราช บัญญัติ นี้ เพียง นน

คำ ใบ อนุญาต ให้ ใช้ ล่วง หน้า ทุก เดือน

มาตรา ๕ ผู้ รับ จำนำ ทุก คน จะ ต้อง เสีย เงิน ค่า ใบ อนุญาต
เดือน ละ ๕๐ บาท แล จะ ต้อง เสีย ล่วง หน้า ก่อน ทุก เดือน ถ้า แล

ไม่ ไ้ เสีย เงิน ค่า ขรรณ เนียม ใบ อนุญาต ราย เดือน ก่อน วัน ใน เดือน
สำหรับ ที่ จะ ใช้ ต่อ ไป แล้ว ใบ อนุญาต นี้ เปน อัน ฆาก ใช้ ไม่ ไ้

แต่ จะ ต้อง ปรึ ัย ไ้ ใหม่ ตาม มาตรา ๒๖ ด้วย

ใบ อนุญาต กำหนด ใช้ ไ้ เพียง สัน ษั

มาตรา ๖ บันคา ใบ อนุญาต นี้ ออก เมื่อ ไ้ ให้ ลง วัน เดือน

ผู้ใดในวันที่ยื่นออกให้แก่ผู้รับจำนำนั้น แล กำหนดที่ สุด ของ ใบ อนุญาต ที่ ให้ ใช้ ได้ นั้น ให้ ลง วันที่ ๓๑ มีนาคม เมื่อ สิ้น รัช ฤกษ์ ฤกษ์

ห้าม ผู้รับจำนำ ไม่ให้ ทำ มา ทา กิณ อย่าง อื่น

มาตรา ๗ ห้ามไม่ให้ผู้รับจำนำอย่าง เช่นว่า มา นี้ ทำ การ ทำ มา ทา กิณ อย่าง อื่น ใน เวลา ที่ รัช ฤกษ์ ใบ อนุญาต อยู่ ใน ที่ ที่ ทำ การ ของ ผู้รับจำนำ นั้น เว้น ไข แต่ ทำ การ รัช ฤกษ์ จำนำ แล ชาย ของ ที่ จำนำ ก็น หมด ตาม พระราช บัญญัติ นี้

หมวด ที่ ๓

ว่าด้วยลักษณะผู้รับจำนำจะต้องประพฤติในการรับจำนำ

กำหนดเวลาจำนำแลได้

มาตรา ๘ ห้ามไม่ให้รับจำนำทรัพย์สิน สิ่งใด ๆ ได้ทรัพย์สิน สิ่งใด ก่อนเวลา ย่ำ รุ่ง ฤกษ์ ภาย หลัง เวลา ย่ำ ค่ำ แล ไข ไป

กระดาน ข้าย ตึก หน้า โรง จำนำ

มาตรา ๙ บันดา โรง จำนำ ทุก โรง นี้ ให้ ผู้รับจำนำ ที่ กระดาน ข้าย ตึก ไข หน้า โรง แล ใน กระดาน ข้าย นี้ ให้ เขียน ชื่อ ของ ผู้รับจำนำ กัย คำว่า “ โรงรับจำนำ ” เปน อักษร ไทย ตัว ใหญ่ ให้ ชัด เจน แล ผู้รับจำนำ จะ แปร คำ เหล่า นี้ ออก เปน ภาษา อื่น เขียน ลง ไข ด้วย สัก ก ภาษา ก ก็ ได้ สุด แต่ จะ เหน ครอบ

ลักษณะ โรงรับจำนำ

การ จด บัญชี ของ โรงรับจำนำ

มาตรา ๑๐ ก่อนเวลาที่ผู้รับจำนำ จะออกเงินรับจำนำ
ทรัพย์สินสิ่งใดไว้ ณ นั้น ต้องจดหมายลงในสมุดบัญชีซึ่งตนเก็บ
รักษาไว้ มีข้อความต่อไปนี้ คือ

- (๑) วัน เดือน ปี แลเวลารับจำนำ
- (๒) เลขหมายที่เท่าใด ของทรัพย์สินซึ่งรับจำนำไว้
- (๓) ทรัพย์สินซึ่งรับจำนำไว้ นั้น เป็นของอะไร มีรูป
พรรณาน่าหนักอย่างไร พอควรจะเป็นที่สังเกตได้
- (๔) ชื่อ ชาติ ชาย หญิง สังกัดของ ผู้รับจำนำ
- (๕) ผู้รับจำนำทำการหาเลี้ยงชีพอย่างไร
- (๖) ผู้รับจำนำตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ไหน
- (๗) จำนวนเงินรับจำนำเท่าใด
- (๘) จำนวนเงินออกเบี้ยจะคิดเอาเท่าใด
- (๙) สัญญาจะได้คืนเมื่อใด

แล้วให้บันทึกเลขออกเลขที่หมายไว้ กับสิ่งของให้ถูกต้องตาม
บัญชีที่จดไว้ให้ด้วย

ภายหลังผู้รับจำนำมาได้คืนไปก็ดี ถ้าไม่มาได้คืนไปทั้ง
ให้หลุดเสีย ผู้รับจำนำขายเสียก็ดีก็ให้ผู้รับจำนำจดหมาย
ลงในบัญชีเล่มนั้นต่อไป คือ

- (๑๐) ผู้รับจำนำมาได้ทรัพย์สินคืนไปเมื่อนั้น

ลักษณะ โรงรับจำนำ

(๑๑) ถ้าทรัพย์สินนี้หมดแล้ว ผู้รับจำนำขายเสีย
 เมื่อใด แลขายให้ผู้ใด
 สมมุค ขาญชี่สำหรับจก หมายถึงเช่นว่ามานี้ ผู้รับจำนำจะต้อง
 นำเอามาให้เจ้าพนักงาน ผู้ชอกใบ อนุญาต ลงชื่อ ประทับตรา
 ของเจ้าพนักงาน ผู้ชอกใบ อนุญาต เสียก่อนทุกเล่ม จึงจะใช้
 เปน สมมุค ขาญชี่ได้

ตัวรับจำนำ

มาตรา ๑๑ เมื่อเวลา ผู้รับจำนำรับจำนำ ทวี่ขายสิ่งใดในวัน
 ต้องทำตัวให้แก่ผู้จำนำ ไปฉบับหนึ่ง มีข้อความต่อไปนี้

- (๑) วัน เกือบ ยี่ แลเวลาจำนำ
- (๒) เลขหมายที่เท่าไร ของทรัพย์สินซึ่งรับจำนำไว้
- (๓) ทรัพย์สินซึ่งรับจำนำไว้นี้เป็นของอะไร มีรูปพรรณ
 ขนาด น้ำหนัก อย่างไรพอควรจะเป็นที่สังเกตได้
- (๔) ชื่อ ชาติชายหญิง สังกค ของผู้จำนำ
- (๕) ผู้จำนำทำ การคาล้าง ชุพ อย่างไร
- (๖) ผู้จำนำตั้ง บ้าน เรือนอยู่ที่ ไหน
- (๗) จำนวนเงิน รับจำนำเท่าใด
- (๘) จำนวนเงิน ชอกเบีย จะคิดเอาเงินเท่าใด
- (๙) สัญญาจะได้คืนเมื่อใด

ลักษณะ โรงรับจำนำ

(๑๐) ข้อ แล ทำบทโรงจำนำ ของ ผู้รับจำนำ

เมื่อผู้จำนำได้ ใช้คอก เขี้ย ผู้รับจำนำต้อง ทดลงไว้ในที่

ๆ จะทำใบเสร็จให้อีกฉบับหนึ่งก็

ไม่ให้รับจำนำแต่แค่ แล ภิกษุ สามเณร

มาตรา ๑๒ ห้ามไม่ให้ผู้รับจำนำคนใด รับจำนำทรัพย์สิน

ใด จากเทือก มี อายุ ต่ำกว่า ๑๓ ปีลงมา ฤ จาก ภิกษุ สามเณร
องค์ ใด องค์ หนึ่ง

อัตราคอกเขี้ย

มาตรา ๑๓ ห้ามไม่ให้ผู้รับจำนำตาม พระราชบัญญัตินี้

คิดเอาคอกเขี้ย ฤ ก่าไร ใน การรับจำนำทรัพย์สิน สิ่ง ใดไว้ แต่ผู้
มาขอ ใ้ทรัพย์สิน สิ่ง นั้น ขึ้น เกินกว่า อัตราซึ่ง ใ้กำหนดใน มาตรานี้

เงินต้นไม่เกินกว่า ๑ บาทขึ้นไป ก็ให้คิดเอาคอกเขี้ย เกือน
หนึ่ง ฤ ใน ส่วน ของ เกือน หนึ่ง เพียง สดงละ ๑ อัฐ

เงินต้นเกินกว่า ๑ บาทขึ้นไป แล ไม่เกินกว่า ๕๐ บาทขึ้นไป
ก็ให้คิดเอาคอกเขี้ย เกือน หนึ่ง ฤ ใน ส่วน ของ เกือน หนึ่ง เพียง

บาทละ ๓ อัฐ

เงินต้นเกินกว่า ๕๐ บาทขึ้นไป จน ๕๐๐ บาทก็ให้คิดเอาคอก
เขี้ย เกือน หนึ่ง ฤ ใน ส่วน ของ เกือน หนึ่ง บาทละ ๖ อัฐ ทุกบาทไป

ลักษณะโรงรับจำนำ

เขียน อัครา กอก เข็ย มีค ไร่

มาตรา ๑๔ ให้ผู้รับจำนำ เขียน อัครา เงิน กอก เข็ย เป็น ภาษา
ไทยให้ ชัก เจน แล จะ แปร เป็น ภาษา อื่น ค้วย ก็ ก็ สุก แต่ ผู้
รับจำนำ จะ เหนอ ควร มีค ประ ภาค ไร่ ที่ โรง จำ นำ ทุก โรง ใน
ที่ อีส มควร พอ ให้ คน ทั้ง ปวง ผู้ มา ยิง โรง จำ นำ แล เหนอ ไค้ ถนั ก

กำหนด ให้ ไค้ ทริ พย คิน ไป

มาตรา ๑๕ เมื่อผู้รับจำนำ ไค้ นำเอา ทิว จำ นำ กับ เงิน คั้น
แล กอก เข็ย มา ขอ ไค้ ภายใน กำหนด สัญญา ที่ จะ ไค้ ถนั ก ฤา ถ้า ไม่
มี กำหนด สัญญา ไร่ ภายใน กำหนด ๓ เดือน ตั้ง แต่ จำ นำ ถนั ก นัน
แล ไค้ เส็ย กอก เข็ย ครม ตาม พระ ราช บัญญัติ นัน แล แล้ว ผู้ รับ จำ นำ
ต้อง คิน ทริ พย ซึ่ง จำ นำ ไร่ นัน ให้ แก่ เจ้า ของ ผู้ จำ นำ ฤา คน
อื่น ซึ่ง เปน ผู้ มา ไค้ แทน ใน ระหว่าง เวลา เข็ย โรง จำ นำ ถนั ก เช่น
กำหนด ไร่ ใน มาตรา ๘ เส็ย ไป

ผู้ ไค้ นำ ทิว จำ นำ มา ขอ ไค้ ต้อง ถือ ว่า ผู้ นัน เปน เจ้า ของ
มาตรา ๑๖ คน ไค้ คน นัน นำเอา ทิว จำ นำ ทริ พย สิ่ง ไค้
ซึ่ง จำ นำ ไร่ นัน มา ขอ ไค้ ถนั ก นัน ผู้ รับ จำ นำ ต้อง ถือ ว่า ผู้ นัน
เปน เจ้า ของ ทริ พย ซึ่ง จำ นำ ไร่ แต่ ผู้ รับ จำ นำ จะ ต้อง ไม่
ยอม ให้ ผู้ นัน ไค้ คิน ไป ค้วย เหตุ ๓ ประ การ ก็

(๐) ถ้า ผู้ รับ จำ นำ ไค้ รับ คำ แจ้ง ความ บอก ถว้ง นำ

ลักษณะ โรงแรมำนำ

หากคนผู้เป็นเจ้าของ
นำไว้หนีไป

แม้ว่าอย่าให้ผู้อื่นได้เอาทรัพย์สินซึ่งจำ

๑๑

(๒) ถ้าผู้รับจำนำ ให้รับค่าแจ้งความให้ทราบไว้ว่า
ทรัพย์สินซึ่งจำนำไว้ทุกตัวจำนำนั้น ผู้มาขอได้ไ้มาโดย

ทางทจริต

๑๑

(๓) ถ้าผู้รับจำนำเอง มีเหตุอันสมควรจะสงสัยว่า
ทรัพย์สินซึ่งจำนำไว้ทุกตัวจำนำนั้น ผู้มาขอได้ไ้มา โดยทาง
ทจริต แต่ถ้าเป็นเหตุนี้ ผู้รับจำนำต้องแจ้งความแก่เจ้าพนักงาน
ผู้ขอขโมยอนุญาตด้วย

ทรัพย์สินจำนำไว้ที่ไม่มีการกำหนดไว้

พินกำหนด ๓ เดือนไปตลอดเป็นสิทธิ

แต่ให้จำหน่ายทรัพย์สินนี้

ต่อเมื่อยื่นขายแล้ว ๑๕ วัน

มาตรา ๑๗ เมื่อพินกำหนดเวลาสัญญาไว้ ซึ่งได้ตกลง

กันไว้ในวันจำนำทรัพย์สินเช่นนี้ไปก็ ๑๑ ถ้าไม่กำหนดสัญญา

ได้กันไว้แต่แรก พินกำหนด ๓ เดือน ตั้งแต่วันรุ่งขึ้น ที่ได้

รับจำนำกันแล้วนั้นก็ บัญคาทรัพย์สินที่จำนำไว้นี้ ต้องถือว่า

หลุดเป็นสิทธิของผู้รับจำนำหมดทุกสิ่งไป

แต่ผู้รับจำนำจะเอาทรัพย์สิน ซึ่งหลุดเป็นสิทธิของตนแล้วขาย

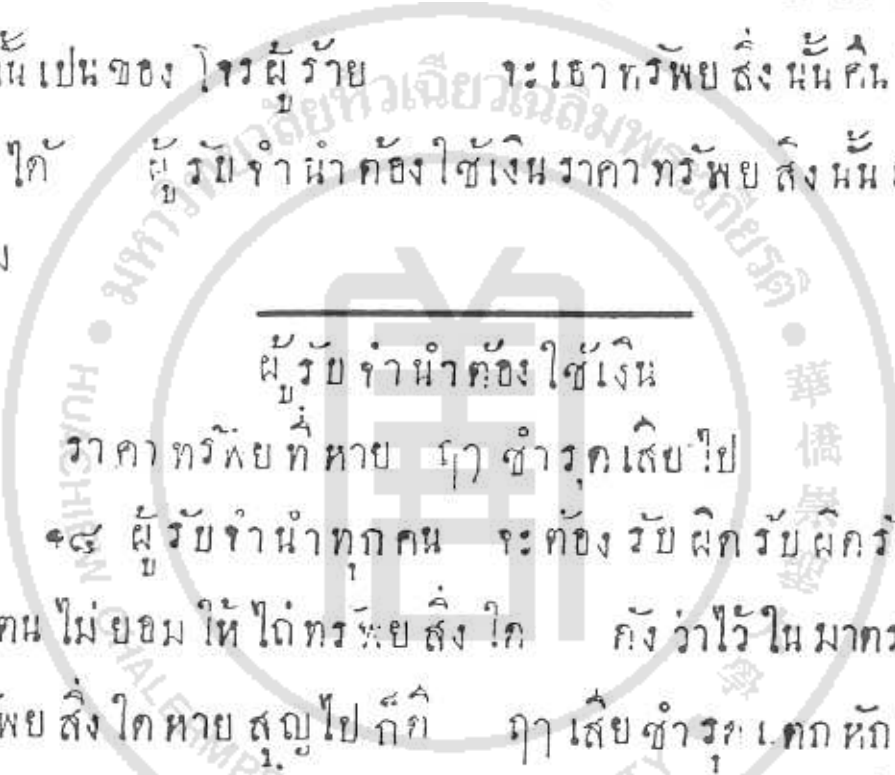
ลักษณะ โรงแบบ จำนำ

เสีย ๆ จำนำ แลก เปลี่ยน ใ^๔ ้นไป โขบ ทางใด ทางหนึ่ง ๆ
จะ เปลี่ยน แปลง รูป พรรณ เสีย ยัง ไม่ ได้ จนกว่า จะ ได้ ทำ ขาญ ชู
ทรัพย์สิน ซึ่ง หุด ุค แล้ว ัน ัน ต่อ เจ้า พนักงาน ผู้ ออ กใบ อนุญาต เสีย ๑๕
วัน ก่อน ถ้า แล ผู้ รับ จำนำ ไม่ ได้ ทำ ขาญ ชู ทรัพย์สิน ซึ่ง หุด ุค แล้ว ัน
มา ัน ถึง มา ัน เมื่อ เกิด คัก ัก ด้อย ความ ัน พิจารณา เป็น ด้ ว่า
ทรัพย์สิน ัน เป็น ของ โจร ผู้ ร้าย จะ เขา ทรัพย์สิน ัน ัน ใ^๕ ้น แก่
เจ้า ของ ไม่ ได้ ผู้ รับ จำนำ ต้อง ใช้ เงิน ราคา ทรัพย์สิน ัน ัน แก่ เจ้า
ของ ง เตม

ผู้รับจำนำต้อง ใช้เงิน

ราคา ทรัพย์สิน ที่ หาย ๆ ชำ รุก เสีย ไป

มาตรา ๑๕ ผู้รับจำนำทุกคน จะ ต้อง รับผิดชอบ รับผิดชอบ
ใน การ ที่ คน ไม่ ยอม ให้ ใ^๖ ้น ทรัพย์สิน ัน ัน ถึง ว่า ใ^๖ ้น ใน มาตรา ๑๖
ๆ ถ้า ทรัพย์สิน ัน ใด หาย สูญ ไป ัก ัก ๆ เสีย ชำ รุก แยก หัก ไป ัก ัก
ผู้ รับ จำนำ จะ ต้อง ใช้ เงิน ราคา ของ ใ^๖ ้น แก่ เจ้า ของ ทรัพย์สิน ซึ่ง จำ นำ
ใ^๖ ้น ตาม แต่ ผู้ พิพากษา เหน สม คว ร จะ กำหนด ให้ ใ^๖ ้น ใน การ
ที่ ไม่ ยอม ให้ ใ^๖ ้น ไป ๆ ใน การ ที่ ทำ หาย ๆ เสีย ชำ รุก แยก หัก
ไป — เว้น ใ^๖ ้น แต่ พิจารณา ใ^๖ ้น ความ ัน ัน การ ที่ ไม่ ให้ ใ^๖ ้น ัก ัก
ๆ การ ที่ สูญ หาย ไป ัก ัก ๆ การ ที่ เสีย ชำ รุก แยก หัก ไป ัก ัก
ไม่ ได้ เกิด ัน เพราะ ความ ัน ัน ๆ ความ ัน ัน ไม่ นำ พา ของ
ผู้ รับ จำนำ

ลักษณะ โรงรับจำนำ

เมื่อ ใบ อนุญาต ครบ กำหนด ฤๅ ต้อง คั้น แล้ว เจ้าพนักงาน ผู้ ออก

ใบ อนุญาต ตั้ง เจ้าพนักงาน ไป รักษา ทรัพย์ ที่ จำนำ ไว้ ได้

มาตรา ๑๘ เมื่อ ครบ กำหนด เวลา ที่ อนุญาต ให้ ตั้ง โรง จำนำ

ทั้ง มี อยู่ ใน ใบ อนุญาต ก็ ก็ ฤๅ ใบ อนุญาต ต้อง ถูก เรียก คั้น เสีย

ด้วย เหตุ ประการ ไต ก็ ก็ ทั้ง ว่า ไว้ ใน พระ ราช บัญญัติ นี้ เจ้าพนักงาน

เจ้าพนักงาน ผู้ ออก ใบ อนุญาต เหน้ สมควร จะ ช่วย บัง กั้น รักษา ประโยชน์

ของ ผู้ จำนำ ทรัพย์ สิ่ง ไต ไว้ ต่อ ผู้ รับ จำนำ ผู้ ไม่มี ใบ อนุญาต

แล้ว นั้น ก็ มี อำนาจ จะ ออก ทนาย ตั้ง คน ไต คน หนึ่ง เป็น เจ้า

พนักงาน เข้า ไป ใน โรง จำนำ นั้น แล เก็บ รักษา ทรัพย์ ทั้ง บ่วง

ซึ่ง จำนำ ไว้ ชั้น ชาติ มี อยู่ ใน โรง จำนำ นั้น ไต แล ถ้า จำ เปน จะ

ต้อง เอา ทรัพย์ เหล่า นั้น มา รักษา ไว้ ที่ อื่น ก็ ให้ เอา มา ไต

เจ้า พนักงาน ผู้ นั้น จะ ต้อง รักษา ทรัพย์ เหล่า นั้น ไว้ แล ต้อง

ยอม ให้ เจ้า ของ ไต ไป เหน้ เหน้ ถึง ผู้ รับ จำนำ จะ ต้อง ให้ ไต ตาม

ความ ใน พระ ราช บัญญัติ นี้ ทุก ประการ

หน้าที่ ของ ผู้รับจำนำ จะ ต้อง รับ ทวิ

คน ผู้ มา ขอ จำนำ ไต ยมี กิริยา อัน ควร สง ใส

มาตรา ๒๐ เมื่อ คน ไต คน หนึ่ง มี กิริยา ทำ ทาง อัน เชน เหตุ

ควร สง ใส ยนำ เอา ทรัพย์ สิ่ง ของ ไม่ ไร ของ ตน เอง ตาม กฎหมาย

มา ขอ จำนำ ต่อ ผู้ รับ จำนำ แล้ว ต้อง เปน หน้าที่ ของ ผู้ รับ จำนำ

ที่จะ ไต ตาม คน ผู้ นั้น ให้ ทราบ ว่า ไต ทรัพย์ สิ่ง นั้น มา อย่างไร แล

(๑) ถ้าคนผู้นั้นไม่สามารถ ๑๖ ไม่ยอมตอบชี้แจงว่า

ตนเป็นคนชนิดใด แล คนใดทรัพย์สินสิ่งนั้นมาอย่างไร จนเป็นที่พอใจของผู้รับจำนำว่าเป็นของบริสุทธิ์ก็ ๑๖

(๒) คนผู้นั้นบอกเรื่องอันเป็นที่สงสัย ใน การ ที่ ได้

ทรัพย์สินสิ่งนั้นมา แล ใน การ ยืมซื้อ ๑๖ คำขอลที่ อยู่อาไศรยของเจ้าของทรัพย์สินสิ่งนั้น ผู้ใช้ให้ตนมากก็ ๑๖

(๓) ถ้าทราบ ๑๖ มีเหตุอันสมควรจะสงสัยว่า คนผู้นั้น

มาขอจำนำนั้น ได้ทรัพย์สินสิ่งนั้นมาโดยทางทุจริต ๑๖ โดยทางผิดกฎหมายก็ ๑๖

เมื่อการเป็นดังนี้ ๑๖ ก็ให้ผู้รับจำนำรับตัวคนผู้นั้น กับ

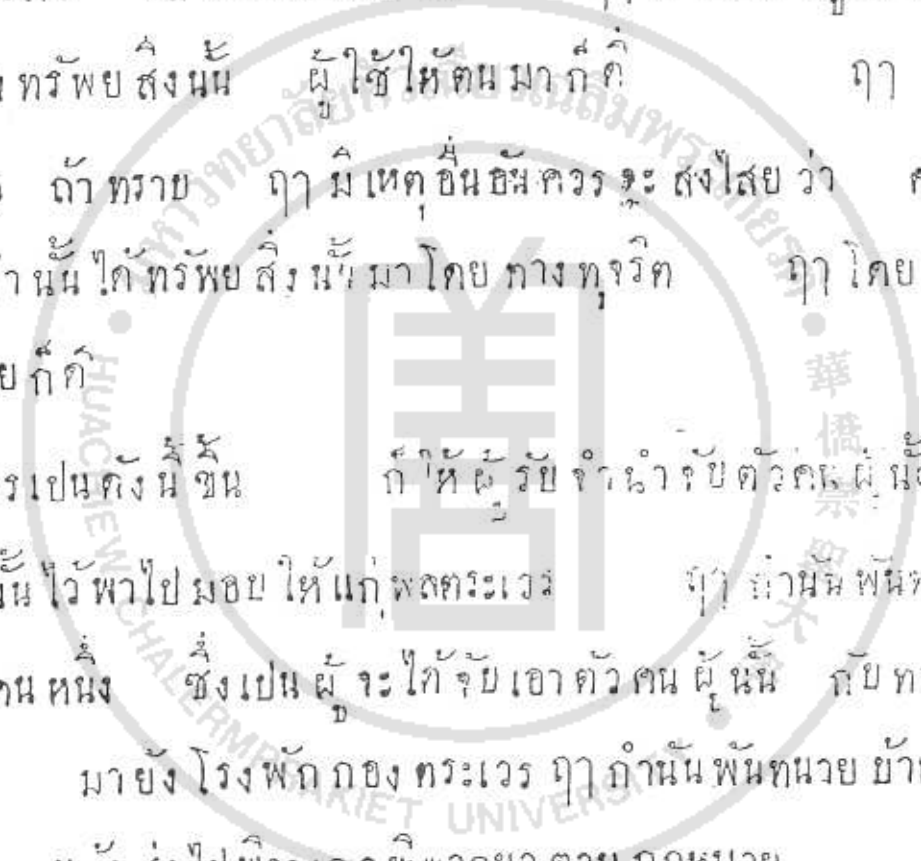
ทรัพย์สินสิ่งนั้นไว้พาไปมอบให้แก่พลตระเวร ๑๖ ถ้ามีพนักงานบ้านคนใดคนหนึ่ง ๑๖ ซึ่งเป็นผู้จะให้จับเอาตัวคนผู้นั้น กับทรัพย์สิน

สิ่งนั้น มายังโรงพักของตระเวร ๑๖ ถ้ามีพนักงานบ้าน ๑๖ กรมการ แล้วส่งไปพิจารณาพิพากษาตามกฎหมาย

ถ้าผู้รับจำนำผู้ใดคนหนึ่ง ๑๖ ซึ่งรับจำนำในเหตุการณ์อัน

เป็นที่ควรสงสัยก็กล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว ๑๖ จะต้องคืนสิ่งของนั้นให้แก่เจ้าของเดิม ๑๖ ไม่ให้ใช้ค่าไถ่ในสิ่งของที่รับไว้

นั้น แลจะมีโทษอีกต่างหากนอกจากคืนของนั้น ๑๖ ตามความที่ จะพิจารณาได้ อีกต่อไปด้วย

ลักษณะ โรงแรับจำนำ

ห้ามไม่ให้รับจำนำของ หลวง

มาตรา ๒๑ บัญชีทรัพย์สินของชัณได ซึ่งมีที่หมาย ฎา

มีรูปพรรณสัณฐานทราบได้ว่าเป็นของหลวงแล้ว ห้ามไม่ให้ผู้รับ
จำนำรับไว้ เพราะเป็นการทุจริตผิดกฎหมายแท้

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยลักษณะหน้าที่ของ กอง ตระเวน

ฎา พนักงานผู้รักษาท้องที่

เมื่อทรัพย์สินสิ่งใดหายไป ให้พนักงาน
ผู้รักษาท้องที่แจ้งความให้ผู้รับจำนำรัฐทวิกัน

ถ้าได้รับจำนำไว้ต้องแจ้งให้ทราบ

มาตรา ๒๒ เมื่อทรัพย์สินสิ่งของผู้ใดหายไป ฎา ถูก

ฉ้อโกงไปก็ ฎา ให้กองตระเวน ฎา พนักงานผู้รักษาท้องที่
รับแจ้งความ ให้ผู้รับจำนำทั้งปวงรัฐทวิกันว่า ทรัพย์สินนั้น

รูปพรรณอย่างนั้นเท่านั้นสิ่งหายไป ฎา มีคนร้าย สดม ผก
ซึ่งวิ่งราว ลอบลักไป ฎา มีผู้ฉ้อโกงเอาไป ถ้าทรัพย์สินสิ่งใด

ตรงกับรูปพรรณนั้น ผู้รับจำนำได้รับจำนำไว้แล้ว ก็คือ
ฎา ภายหลังจากมีคนมาขอจำนำ แก่ผู้รับจำนำก็ ฎา ให้ผู้รับ

จำนำรับแจ้งความแก่กองตระเวน ที่ตั้งโรงพักอยู่ใกล้กับโรง

ลักษณะ โรง รัย จำนำ

จำนำ ฎา พนักงาน ผู้รักษา ที่องที่ ให้ รัย ช้อ แล คำ บล ที่ อยู่อาไศรย
ของ คนผู้ นำ ทรัพย์ สิ่ง นั้น มา ขอ จำนำ นั้นไว้

พล ตระเวน เข้า ค้น โรง จำนำ ตรวจ ของ แล ขาญชู้ ได้

มาตรา ๒๓ ให้เจ้าพนักงาน กอง ตระเวน ฎา พนักงาน ผู้
รักษา ที่องที่ คนใดคน หนึ่ง ผู้ถือ หมาย อำนาจ ของเจ้า พนักงาน
ผู้ใหญ่ ฎา ไม่มี หมาย แล ให้ อนุญาต ให้ ทำ การ ตาม ความ
ใน มาตรา นี้ เข้า ไป ใน โรง จำนำ เวลาใด เวลา หนึ่ง ก็ ได้ แล

(๑) ให้ค้น ทรัพย์ สิ่งใด ใน โรง จำนำ นั้น ได้ ตาม ที่ มี เหตุ
อันควร สงสัย ว่า ทรัพย์ สิ่ง นั้น ผู้รัย จำนำ ได้ มา โดย ทาง ทุจริต
ฎา จำนำ ไว้ โดย ทาง ทุจริต

(๒) ให้ค้น แล ตรวจ ค สมค ขาญชู้ ของ ผู้รัย จำนำ ซึ่ง
รักษา ไว้ ตาม พระ ราช บัญญัติ นี้ แล ให้ คัก ลอก เขา สำเนา ขาญชู้
นั้น มา ได้ แล เมื่อ เรียก เขา สมค ขาญชู้ แล้ว ผู้รัย จำนำ ต้อง

นำมา ให้ตรวจ ดู
สิ่ง ของ อันใด ที่ อยู่ใน โรง จำนำ ซึ่ง ไม่ได้ ลง ไว้ ใน ขาญชู้

แล สิ่ง ของ อัน นั้น ผู้รัย จำนำ ไม่มี หลัก ฐาน มา ช้ ให้ เห็น เป็น ที่
สมควร พอใจ ว่า ผู้รัย จำนำ ได้ มา โดย ชอบด้วย กฎหมาย แล้ว
ก็ เปน ของ ที่ กอง ตระเวน แล เจ้าพนักงาน ผู้รักษา ที่องที่ จะ จับ

กุม เขา มา พิพากษา ได้ ตาม กฎหมาย
พลตระเวน จับ ตัว คน ผู้มี อากา ร กิริยา อัน นำ สงสัย มา ได้

ลักษณะ โรงรับจำนำ

มาตรา ๒๔ พลดระเวน ๆา พนักงานผู้รักษาท้อง ที่คนใด

คนหนึ่ง มีเหตุสงสัยคนผู้เดิน ไปมา ใกล้เคียง โรงจำนำ เพราะ
มีอาการ กิริยา อันเห็นที่น่าสงสัย แลผู้นั้นมีทรัพย์สิน สิ่ง ใด อยู่
ที่ตัวที่ควรสงสัยว่า ได้มาโดยทางทุจริต แล้วยกให้จับตัว
คนผู้นั้น แล้วยังค้ำ ให้เอาทรัพย์สินที่ อยู่ กับตัวนั้น ออกมาดู

แลถ้าคนผู้นั้น ไม่ยอม เอาทรัพย์สิน นั้น ออกให้ตรวจดูก็ ฤ

ถ้าคนผู้นั้น เอาทรัพย์สิน นั้น ออกให้ตรวจดู พลดระเวน ๆา พนักงาน

ผู้รักษาท้อง ที่ มีความ สง โสยว่า ได้มา โดยทาง ทุจริต ก็ ฤ

จะจับ ๆา จะสั่งให้จับตัวคนผู้นั้น กับทรัพย์สิน นั้น มากก็ได้

เพื่อจะ ไล่ส่ง ไป ให้พิจารณาพิพากษา ตาม กฎหมายต่อไป

ผู้รับจำนำแปล คนใน บังคับ ต่างประเทศ

ที่มีหนังสือสัญญา ต้อง ให้ไว้รับอำนาจ ของ กงชุล ประเทศ นั้น

มาตรา ๒๕ ถ้าผู้รับจำนำ แปล คนใน บังคับ ๆา เป็น คนใน ประ

เทศ ที่มีหนังสือสัญญา ทางพระราชไมตรี แล้ว ก็ให้ทำตาม

ข้อความเหล่านี้ ที่เพิ่มเติมเข้าไปใน มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐

แล มาตรา ๒๓ ตามลำดับดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ในมาตรา ๑๙ นั้น เมื่อเจ้าพนักงาน ผู้ ออก ไป

อนุญาต จะมี หมายให้ เจ้าพนักงาน เข้าไป ใน โรงจำนำ แลเก็บรักษา

ทรัพย์สิน ทั้ง ย่าง ซึ่ง จำนำ ไว้ ใน ที่นั้น ต้อง ให้ไว้ อำนาจ ของ กงชุน
ของ ผู้รับจำนำ เช่น นี้ ก่อน
ข้อ ๒ ในมาตรา ๒๐ นั้น ผู้รับจำนำ ยัง ไม่ ต้อง คืน สิ่ง ของ

ลักษณะ โรงรับจำนำ

ที่รับจำนำไว้ให้แก่เจ้าของเดิม จนกว่ากองชุดของผู้รับจำนำ
เช่น นั้น ได้พิจารณาเห็นเป็นที่พอใจว่าผู้รับจำนำได้รับจำนำสิ่ง
ของนั้นไว้ ในเหตุการณ์อันเป็นที่ควรสงสัยโดยแท้ จึงว่าไว้ใน
มาตรา ๒๐ แล้ว

ข้อ ๓ ในมาตรา ๒๓ นั้น เจ้าพนักงานกองตระเวนฯ เจ้า
พนักงานผู้รักษาท้องที่ ผู้ถือหมายคำพาของเจ้าพนักงานผู้
ใหญ่ นั้น ย่อมให้เข้าไปค้นในโรงจำนำตามความที่ไว้ใน
มาตรา ๒๓ โดยที่ไม่ได้รับอำนาจมาจากกองชุดของผู้รับ
จำนำเช่นนี้ด้วย

หมวดที่ ๕

(ก) ว่าด้วย ลักษณะลงโทษ

พิกัดโทษปรับใหม่แลจำคุกโทษ

มาตรา ๒๖ ยินยอมผู้กระทำผิดล่วงละเมิด คือ มาตราใด มาตรา
หนึ่ง ซึ่งได้กล่าวไว้ต่อไปข้างล่างนี้ จะต้องถูกปรับเปล่งพิไฉย
หลวง ฤา มีโทษทั้ง จะกล่าวต่อไปสี่สถานคือ

- (๑) มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๒ แล มาตรา ๑๔ ให้ปรับไม่เกินกว่า ๕๐ บาท
- (๒) มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ แล มาตรา ๒๑ ให้ปรับไม่เกินกว่า ๘๐ บาท กับทั้งคืนของฯ ฤาใช้ราคาอีกด้วย
- (๓) มาตรา ๕ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ แล มาตรา

ให้ปรับไม่เกินกว่า ๑๖๐ บาท

(๔) มาตรา ๔ มาตรา ๗ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓ ให้ปรับไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท

ถ้าผู้ต้องปรับไม่เสียเงินค่าปรับตามมาตรา ๒๖ นี้ ภายในเวลาที่ศาลกำหนดให้เสียแล้ว ก็ให้ศาลนั้นสั่งให้เขาคณผู้นี้จำขังไว้ ไล่เงินค่าปรับต่อไปดังนี้ คือ

เงินค่าปรับไม่เกินกว่า ๕๐ บาท ให้จำขังไม่เกินกว่า ๒ เดือน
เงินค่าปรับไม่เกินกว่า ๙๐ บาท ให้จำขังไว้ไม่เกินกว่า ๔ เดือน
เงินค่าปรับไม่เกินกว่า ๑๖๐ บาท ให้จำขังไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน
ถ้ากว่า ๑๖๐ บาทขึ้นไป ให้จำขังเต็มอีกเดือนละ ๙๐ บาท

(ข) ว่าด้วยลักษณะฟ้อง

ฟ้องในกำหนด ๓ เดือน

มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า ซึ่งเกิดขึ้นจากพระราชบัญญัตินี้

ให้ฟ้องเสียแต่ภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่มีมูลวิวาทเกิดขึ้น

เป็นต้นไป

(ข) ว่าด้วยลักษณะโรงจำนำ

ซึ่งตั้งขึ้นก่อนออกพระราชบัญญัตินี้

โรงจำนำเก่าให้มารื้อไขอนุเคราะห์ภายใน ๒ เดือน

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า ทั้งปวงผู้ตั้งโรงจำนำขึ้นก่อนเวลาออก

ลักษณะภาษีเงินเพิ่มเติม

๔ บาท ๓๒ ไร่ ตามมีพระนาม ใน ท้อง ตรา มากน้อย บาง ราย
มี กรม เทียว บาง ราย มี ๒๐ กรม ๓๐ กรม ๔๐ กรม
ถึง ๘๐ กรม ๙๐ กรม ก็มี เงิน จึง มาก แด ไม่ เท่า กัน ถ้า
ราย ใด มี เงิน ช้น ว่าง นำ ด้วย ต้อง เรียก ค่า ตรา พระยา ศิริ อภัย สวรรค์

อีก ๑๕ บาท จึง เป็น เงิน ถึง ราย ละ ๙ ชั่ง ๑๙ บาท ๓๒ ไร่
บ้าง ๔ ชั่ง บ้าง ๔๐ บาท บ้าง กรม อย่าง ธรรมเนียม เดิม เช่น นี้
ถ้า นาย ราชการ ผู้ ใด จะ ใคร่ ตรา ว่า บ่น เบี้ย ค่า บด ใน มี กรม เงิน
ช้น ก็ กรม รวม จะ ต้อง เสีย ค่า ตรา ค่า ธรรมเนียม เท่า ใด ให้

มา ดู บัญชี ที่ กอง เล่ม ยว ตรา พระคลัง มหาสมบัติ ในหอ รัชฎา
การ พิพัฒน์ ประกาศ มา แต่ หอ รัชฎา การ พิพัฒน์ ณ วันที่ ๑ เดือน
มีนาคม รัตน โกสินทรศก ๑๐๘ พระ นรนาถ ภัค ศิริ รัชฎา การ
รอง ปลัด บัญชี กลาง

กฎหมายภาษีเงิน

มี พระ บรม ราช โองการ มา: พระ บดินทร สวรรค์ สิ้น ทนาท ดำ รัส
เหนือเกล้าฯ สั่ง ว่า การ สูบ ฝิ่น ย่อม มี โทษ เป็น อเนก ประ การ แต่
ครั้น จะ ห้าม ขาด ก็ เป็น ที่ เคียด ร้อน ถ้า หัก แก่ คน บาง พวก มี เงิน
เป็น ต้น ซึ่ง เคย คิด ฝิ่น ชิน มา เสีย แล้ว แต่ ถ้า จะ ปลด อย ให้ การ
หา ฝิ่น ได้ คล่อง ละ เล็ง ตาม ใจ ผู้ อยากร จะ วิชั ย์ อยู่ ก็ เป็น เหตุ
ทวี ให้ ชาว สยาม วิประ พฤติ ชั ย์ สูบ ยา มาก ขึ้น จึง เป็น ต้อง คิด จัก

ลักษณะภาษีเงินเพิ่มเติม

การ ม้อง กัน การ สุกยา ผัน ให้ แชน แวง กวด ชัน ชัน เพื่อ จะ บำ
 รวย บ้อง กัน มิ ให้ คน สุกยา ผัน มาก ชัน โดย ง่าย คล่อง อย่าง หนึ่ง
 แด เพื่อ จะ ผ่อน ผัน จัด เก็บ เป็น เงิน ภาษี ที่ ควร จะ เก็บ มา ไว้
 สำหรับ จ่าย ใช้ ราชการ แผ่นดิน อย่าง หนึ่ง การ ที่ จะ จัด ชัน ให้
 ได้ ประ โยชน์ ดัง กล่าว มา แล้ว ของ ประ การ นี้ ก็ สำคัญ ด้วย
 การ จัด อย่าง ธรรม เนียม ภาษี ผัน ให้ เรียบ ร้อย กวด ชัน มัน คง ชัน
 อ ไศรย เทศ ซึ่ง ทรง พระ มหากรุณา โปรดเกล้า ฯ แก่ ไพร่ พ้า ข้ำ
 แผ่นดิน ทรง พระราชดำริห์ จะ ทำนุ บำ รุง ราชการ บ้าน เมือง ให้
 เจริญ ไพบูลย์ ยิ่ง ชัน เพื่อ ให้ ผัง อาณา ประ ชาราษฎร อยู่เย็น เป็น
 สุข ยิ่ง ชัน ไป จึง ได้ ทรง พระราชดำริห์ พร้อม ด้วย ทำนุ เสนาบดี
 ตั้ง เป็น พระราชบัญญัติ จัด เป็น หมวด มาตรา เพิ่ม เติม ไว้ สำหรับ
 เป็น กฎหมาย ภาษี ผัน ดัง นี้

หมวดที่ ๑ ว่าด้วย ตั้ง เจ้าพนักงาน แด เจ้าภาษี

มาตรา ๑ ทรง พระนทา กรุณา โปรดเกล้า ฯ ตั้ง เจ้าพนักงาน

ภาษี ผัน ๑ นาย เจ้าจำนวน รอง ๑ นาย สำหรับ ผู้ถือ บัญชี ผัน รับ
 เงิน จาก เจ้าภาษี นำ ส่ง พระคลัง มหาสมบัติ ตาม พระราชบัญญัติ แด
 ถือ บัญชี เงิน ทุน จัก ช้อ ผัน ดิบ แด รับ เงิน ค่า จ่าย ผัน สุก แด
 เป็น ตระ ตา การ พิจารณา คดี ความ บั่น ตา จะ เกิด ชัน ด้วย เรื่อง ภาษี ผัน
 ทั้ง ปวง ทั้ง เป็น ผู้เอา ธุระ ตรวจ ตรา เพื่อ จะ จับ แด ลง โทษ ผู้
 ผิด คดี ลัก ลอบ ทำ ผัน เดือน รักษา ประ โยชน์ แผ่นดิน รักษา กฎหมาย

ลักษณะ ภาษณ์เพิ่มเติม

ภาษณ์ ให้ คำนึง ไป โดย เรียบ ร้อย

มาตรา ๒ ทรง พระมหากษัตริย์ โปรดเกล้าฯ คั้ง เจ้าพนักงาน
โรงฝิ่น ๑ นาย เจ้าพนักงาน ร้อง ๑ นาย สำหรับ เปน ผู้รับ ผิด รับ
ชอบ รักษา การ โรงฝิ่น เก็บ ฝิ่นดิบ ต้ม เปน ฝิ่น สุก แล จำหน่าย
ให้แก่ เจ้า ภาษณ์ ตาม ข้อ บังคับ

มาตรา ๓ ทรง พระมหากษัตริย์ โปรดเกล้าฯ คั้ง เจ้า ภาษณ์
ฝิ่น ตาม แขวง เมือง สำหรับ เปน ผู้รับ ฝิ่น สุก ไป จำหน่าย ขาย
แล ตรวจ จับ ผู้ ลัก ลอบ ทำ ผิด พระ ราชบัญญัติ

หมวดที่ ๒ ว่า ด้วย น้ำ ที่ เจ้าพนักงาน

มาตรา ๔ อธิบดี พระคลัง มหาสมมติ มี น้ำ ที่ ๆ จะ กะ หัว เมือง
ใด ควร จะ คั้ง เจ้า ภาษณ์ ผู้ กษัตริย์ เมือง ใด ควร คั้ง เจ้า ภาษณ์ หลวง
แล เมือง ใด ควร อนุญาต ให้ ต้ม ฝิ่น เอง เมือง ใด ควร ให้ รับ ฝิ่น

สุก ใน กรุง เทพ ฯ ไป จำหน่าย แล คั้ง มา ณ แผนก ชั้น กรวย บัง

คม ทูล พระ กรุณา เมื่อ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ พระ ราชทาน

พระบรม ราชานุญาต แล เป็น ผู้ คั้ง เจ้า ภาษณ์ ไป แล เป็น ผู้ กำหนด

อัตรา จ่าย ฝิ่น สุก ให้ แก่ เจ้า ภาษณ์ กะ ราคา ขาย ฝิ่น กะ ล่วง นำ

แล กำหนด สั้ง เงิน ทั้ง ตรวจ การ ภาษณ์ ฝิ่น ทั่ว ไป เป็น ผู้ บัง คับ

คั้ง อัตรา พนักงาน เสมียน คน ใช้ แล ค่า ใช้ สอย ต่าง ๆ ใน โรง

ฝิ่น วินิจฉัย คดี ชัด ช้อง ฤา อุรณ รับ เปน ธุ ระ ช่วย เจ้า ภาษณ์

ตรวจ จับ ผู้ ทำ ผิด กฎหมาย ภาษณ์ ฝิ่น เป็น ผู้ รับ ผิด รับ ชอบ ใน การ

ลักษณะ ภาษีฝิ่นเพิ่มเติม

รักษา ประโยชน์แผ่นดิน แล รักษาการ ให้ดำเนิน ไป ตาม พระราช

บัญญัติ แล เป็น ผู้ ทำ ราชการ ขบเถื่อน ขบ ธิ เรื่อง ภาษีฝิ่น ขึ้น

กราบ บังคม ทูล พระกรุณา ด้วย แล ทั้ง เป็น ผู้ ชก ข้อ บังคับ ซึ่ง

ควร จะ ออก ใน เรื่อง ภาษีฝิ่น อนุ โลม ตาม กฎหมาย ภาษีฝิ่น

เก่า ใหม่ ให้ ผ่อง ใส

มาตรา ๕ เมื่อ ถึง กำหนด ว่า ภาษีฝิ่น ซึ่ง อธิบดี พระคลัง

ให้ ออก ประกาศ ไป แล้ว เจ้าพนักงาน ภาษี ฝิ่น ต้อง ตรวจ ทัว

เจ้า ภาษี นาย ประกัน รับ เรือน ผู้ จะ มา ขึ้น เรือง ราว ให้ สมคว

แก่ เงิน ทรวง เมื่อ ตก ลง เมื่อ ไต่ ผู้ ไต่ ได้ เปน เจ้า ภาษี แล้ว

ต้อง เรียก ททรัพย์ เปน ล่วง นำ แล เรียก หาง ว่า ปร มา ณ จะ ช้อ ฝิ่น ใน

บั้นนี้ ตำบล ร้าน ขาย ฝิ่น ที่ ตั้ง โรง ภาษี จำนวน ผู้ ตรวจ แล้ว

นำ ขึ้น เสนอ อธิบดี พระคลัง กะ ให้ แล รักษา อัครา จ่าย ฝิ่น ไว้ แล

มอบ โย อนุญาติ ร้าน ขาย ฝิ่น เครื่อง สำคัญ ผู้ ตรวจ ให้ แก่ เจ้า

ภาษี ฝิ่น ไป เมื่อ ถึง กำหนด วัน ส่ง เงิน งวด ตาม อธิบดี พระคลัง จะ

ต้อง เปน ผู้ เร่ง เงิน จาก เจ้า ภาษี นำ เงิน ส่ง ต้อง พระคลัง ถ้า ไม่

ได้ เงิน ตาม กำหนด เปน ผู้ เกาะ เจ้า ภาษี ฤา นาย ประกัน รับ เรือน

ซึ่ง นำ ความ ขึ้น เสนอ อธิบดี พระคลัง ออก ประกาศ เดหลัง ตาม

พระราชบัญญัติ ถ้า เจ้าพนักงาน ภาษี ฝิ่น ละเลย ทำ ผิด พระราช

บัญญัตินี้ เจมิ ราช ไต่ ไม่ ได้ ต้อง ใช้

มาตรา ๖ เจ้าพนักงาน ภาษี ฝิ่น ต้อง มี บัญชี เงิน ทุน เดิม ใน

ลักษณะภาษีเงินเพิ่มเติม

การซื้อ จ่าย เงิน คือ ซื้อ เงิน เดิม มอบ ให้แก่ เจ้าพนักงาน โรง ฝึน
 เมื่อเจ้า ภาษี ทำ เรียง รว มา รับ ฝึน ตาม อัตรา ต้อง รับ เงิน
 ตาม ราคา ที่ ซึ่ง อธิบดี พระคลัง จะ ได้ ะ ให้ แล้ว ทำ คำ สั่ง ให้
 เจ้าพนักงาน โรง ฝึน จ่าย ฝึน ให้แก่ เจ้า ภาษี ถ้า เจ้า ภาษี ขอ รับ
 ฝึน เกิน อัตรา ต้อง ได้ ส่วน เหตุ การ ให้ ทราบ ตลอด นำ ขึ้น เสนอ
 อธิบดี พระคลัง อนุญาต แล้ว จึง จะ จ่าย เพิ่ม อัตรา ได้ เงิน ที่
 เดิม แล เงิน รับ ค่า ที่ ฝึน นี้ ต้อง จ่าย ค่า ซื้อ เงิน เดิม อย่าง หนึ่ง
 จ่าย เงิน เดือน เบี้ย เลี้ยง แล ค่า ใช้ สอย ต่าง ๆ ใน โรง ฝึน อย่าง หนึ่ง
 เมื่อ สิ้น ปี แล้ว คง เช่น เลิศ กำ ไร บ้าง เท่า ไ้ ต้อง ทำ บัญชี ยืม
 ค้อ อธิบดี พระคลัง แล นำ เงิน ส่ง พระคลัง เงิน ที่ ซึ่ง ยัง มิ ได้
 จ่าย ให้ เก็บ ไว้ ที่ แยก ฎา ที่ ไ้ ซึ่ง มัน คง แล เกิด ผล ดอก เบี้ย
 ด้วย สุด แต่ ควร ถ้า เงิน ที่ สูญ หาย เป็น อันตราย เจ้า พนักงาน
 งาน ภาษี ต้อง ใช้

มาตรา ๗ เจ้าพนักงาน โรง ฝึน เมื่อ ได้ รับ ฝึน ดิบ เท่า ไ้ ให้
 ลง บัญชี แล รักษา ไว้ โดย เรียบ ร้อย แล เอา ออก ต้ม เป็น ฝึน
 ชนิด ต้อง การ ใช้ ตาม กำหนด คราว สมควร จะ จำหน่าย ถ้า
 เปน ฝึน สุก แล้ว ต้อง ลง บัญชี จ่าย ฝึน ดิบ ออก บัญชี ฝึน สุก
 อีก บัญชี หนึ่ง เมื่อ ได้ รับ คำ สั่ง เจ้าพนักงาน ภาษี ฝึน ให้ จ่าย
 ฝึน สุก ชนิด ไ้ ให้แก่ เจ้า ภาษี ผู้ ไ้ ให้ จ่าย ไป ตาม คำ สั่ง
 แล ลง บัญชี จ่าย ฝึน สุก ถ้า เปน ฝึน จ่าย ให้แก่ เจ้า ภาษี หัว เมือง

ลักษณะ ภาษีสรรพสามิต

เจ้าพนักงาน โรง ผั้น ต้อง ผูก อับ คือ ตรา ให้มันคง
 ทาม ทาง ได้สลักหลัง อับ บอก น้ำหนักชนิดผั้น
 เมือง นั้น แล้ว จึงมอบ ผั้น ให้ ไป แก่เจ้า ภาษี
 ให้แก่เจ้า ภาษี หัว เมือง คราว ใด ต้อง บอก บัญชี ราย เลือยก ไป
 ยังเจ้า ภาษี ผั้น กรุงเทพ ฯ ให้ทราบ ทุก ครั้ง

มาตรา ๘ ถ้า ผั้น ใน โรง หาย ขาด เจ้าพนักงาน โรงผั้น
 ต้อง ใช้ทุน เปน หลวง ทั้ง ใช้ค่า ไร ให้แก่เจ้า ภาษี กรุงเทพ ฯ
 การ จ่าย ผั้น ชนิด ใด แล ชั่ง น้ำหนัก ต้อง ระวัง ให้ ถูก ต้อง ถ้าผู้
 รับ ไป ผั้น ขาด น้ำหนัก ฤๅผิด ชนิดพิจารณา เปน สัจ ต้อง ปรับ เจ้า
 พนักงาน โรงผั้น ให้แก่ผู้รับ ทวีคูณ

มาตรา ๙ วิธี ช้อ บังคับ การ ใน โรง ผั้น ทั้ง ปวง เจ้าพนักงาน
 งาน โรง ผั้น ต้อง พัง แล ประพฤติ ตาม ช้อ บังคับ ของ อธิบดี พระ
 คลัง เมื่อ สิ้น เดือน สิ้น ปี เจ้าพนักงาน โรง ผั้น ต้อง ยื่น งบ เดือน
 รายงาน ชัด เจน ส่ง เจ้าพนักงาน ภาษี ผั้น ๗ ต้อง ทำ งบ เดือน ราย
 งาน รวม ทั้ง การ ชั้นเจ้าพนักงาน ภาษี ผั้น โดย เลือยก เสนอ
 อธิบดี พระคลัง

มาตรา ๑๐ ถ้า เจ้า ภาษี ผั้น ในกรุงเทพ ฯ ฤๅ หัวเมือง ฤๅผู้
 ใด อธิบดี พระคลัง เสนอ สม ควร อนุญาต มา ขอ ให้ ไป ดู ใน โรง ผั้น
 เจ้าพนักงาน ภาษี ผั้น ต้อง ทำ คำ สั่ง ให้ ไป ดู เจ้าพนักงาน โรงผั้น
 ได้ รับ คำ สั่ง แล้ว ต้อง ยอม ให้ ดู บัญชี แล ผั้น ทั้ง สิ้น เปน การ

ลักษณะภาษีฝิ่นเพิ่มเติม

เมื่อ เมย

ถ้าสั่งให้ประจำ กัม กับ ยู ก็ต้อง ยอม ให้ดูแล การ ทั้ง

ปรัง ตลอด ทุก เวลา โรงแฝง ฝิ่น เบ็ด

หมวดที่ ๓ ว่าด้วย เจ้า ภาษี ฝิ่น

มาตรา ๑๑ อธิบดี พระคลัง เทน สมควร ว่า แขวง เมือง ไต จะ

จัด เจ้า ภาษี หลวง ก็จะได้ นำ ความ ขึ้น กาย บังคม ทูล พระกรุณา

แล้ว ตั้ง ไป ตาม ธรรมเนียม เจ้า ภาษี หลวง ได้รับ เงิน เดือน

ถ้วน ตลอด ตาม สม ควร

มาตรา ๑๒ เจ้า ภาษี ฝิ่น แขวง เมือง ไต อธิบดี พระคลัง

เทน สม ควร จะ ให้ เป็น บุค ชาค จะ ได้ ออก ประกาศ ก่อน วัน ว่า

กำหนด ไม่ เร็ว กว่า ๑๕ วัน ผู้ใด จะ ใคร รับ ทำ ให้ มี ตัว เจ้า

ภาษี คน ๑ นาย ประกัน คน นึง ๑ รับ เรือน คน ๑ พร้อม กัน

ลง ชื่อ ทำ เรืองราว มายืน ฌหือ รัชฎากรพิพัฒน์ ตาม แบบ ดัง

กำหนด ถ้า เจ้า พนักงาน ภาษี ฝิ่น ไม่ พอใจ นาย ประกัน แล รับ เรือน

ต้อง เปลี่ยน ตัว ให้ สม ควร แก่ เงิน ภาษี ที่ รับ ถึง กำหนด ว่า ต้อง

สู้ ประมุค ใคร สูง จะ ได้ ประกาศ เคาะ ให้

มาตรา ๑๓ ผู้ ที่ เปน เจ้า ภาษี บุค ชาค ต้อง ตั้ง ทรัพย์

ถ่วง นำ ตาม ข้อ บัง คับ ของ อธิบดี พระคลัง ให้ ทัน ใน วัน กำหนด

แล้ว จะ ได้ คัด บาน แผนก ทูต เถลา ๑ ถวาย เมื่อ ไปรด เถลา ๑

พระราชทาน พระบรม ราชานุญาต แลแล้ว เจ้า ภาษี ต้อง มา ทำ สัญญา

ลักษณะภาษีฝิ่นเพิ่มเติม

มาตรา ๑๙ ผู้ใดเป็นเจ้าภาษีเมืองใด ต้องยื่นทางว่า ประ
มาณฝิ่น ซึ่งตัวจะขอรับซื้อไปจำหน่าย ชั่วขึ้น ณ เมื่ออธิบดี

พระคลังฯ ตรวจเห็นสมควรแล้ว จะได้อนุญาต ถ้าไม่สมควร

คัดรอนลง เจ้าภาษีต้องชี้แจงเหตุซึ่งจะรับมาก ถ้าเห็น

สมควรก็ยอมตาม ถึงโดยรับฝิ่นไม่หมดตามกะก็ ไม่ปรับ

ถ้าฝิ่นซึ่งอนุญาตไม่พอจำหน่าย ต้องชี้เหตุผลหลักฐานให้

อธิบดีพระคลังฯ เป็นที่เชื่อได้ว่าจะไม่ไปลักขายล่วงแขวงต่าง

เขตแล้วก็จะอนุญาตเพิ่มให้

มาตรา ๒๐ ถึงวันกำหนดรับฝิ่นเจ้าภาษีจะรับคราวละเท่าใด

ต้องทำใบเบิกยื่นต่อเจ้าพนักงานภาษีฝิ่น กับทั้งราคาทุนตาม

อธิบดีพระคลังฯ กำหนดด้วยเมื่อได้รับคำสั่งแล้ว นำไป

รับฝิ่นต่อเจ้าพนักงานโรงฝิ่น ซึ่งลอบถูกต้องแล้วจึงรับไป

ถ้าเจ้าภาษีฝิ่นหัวเมืองต้องนำอับฝิ่นไปโดยดี ถึงด่านต้องให้

ตรวจทุกด่าน ไปเปิดต่อหน้าผู้ว่าราชการเมือง กรมการเมือง

ฎา กรมการผู้ใหญ่เป็นพยาน ส่วนผู้ว่าราชการเมือง กรมการ

ได้เป็นพยานครั้งใด ต้องมีใบบอกมายังเจ้าพนักงานพระคลังฯ

ทุกครั้งไม่ว่า ๗ วัน

มาตรา ๒๑ ในแขวงเมืองเจ้าภาษีคนใด จะให้มีร้านขาย

ที่ร้านต้องทำทางว่าบอกแขวง ตำบลจำนวนร้านยื่นต่อเจ้า

พนักงานภาษีฝิ่น จะมอบใบอนุญาตให้ไป ผู้ใดขายฝิ่น

ลักษณะภาษีสึนเพิ่มเติม

ต้องมี ใบ อนุญาต ทุกแห่ง แล ที่ จะตั้ง เป็นโรงเจ้าภาษี ใหญ่
ก็ ต้อง บอก ตำบล ค่อ เจ้า พนักงาน ภาษี สึน ให้ทราบ ชัด ด้วย
ถ้าผู้ ไม่มี ใบ อนุญาต ขาย สึน มีความผิด ฉนั้น ทำ สึน เดือน

มาตรา ๒๒ ลูกช่วง รับ สึน ของเจ้าภาษี ไปเท่าไร ต้อง มี ตัว
ของเจ้า ภาษี สำหรับ สึน ไป ด้วย บอก จำนวน ชนิด แล ลง คิน
วัน ให้ชัดเจน แล เมื่อ จะขน สึน ย้าย ที่ ก็ ต้อง มา ขอตัว อนุญาต
ค่อ เจ้า ภาษี แล ร้าน ย่อย จะ ขาย ให้แก่ผู้ สึบ ก็ ต้อง ตี ตัว
ของ ร้าน ย่อย สำหรับ สึน ไป ทุก ราย ถ้า สึน รายใด ไม่มี ตัว สำหรับ
เจ้าภาษี จับ ได้ ต้อง ปรับ ฉนั้น เดือน

มาตรา ๒๓ ถ้า เมื่อ เปลี่ยนเจ้า ภาษี คน ใหม่ สึน ของเจ้า
ภาษีเก่า มีอยู่เท่าใด ต้อง ขาย ให้แก่เจ้า ภาษี คน ใหม่หมด
ตาม ราคา ที่ รับ ซื้อ ไป ค่อหน้าผู้ ว่า ราชการ เมือง กรมการ ผู้ ใหญ่
ถ้า สึน นั้น เป็น สึน เปน ให้เจ้า ภาษี คน ใหม่ อยัด ส่ง ลง มา พิจารณา
ถ้า เปน สัจ สึน ต้อง รีบ แล ต้อง ปรับ ฉนั้น ทำ สึน เดือน ถ้า สึน ที่
ขายไปแล้ว เจ้า ภาษี คน ใหม่ ต้อง ประกาศ ให้ผู้มี สึน ทำ บัญชี
มายื่น เปลี่ยนตัว ใหม่ ใน ๑๕ วัน ให้รวม เปน สึน เท่าใด เจ้า ภาษี
คนเก่า ต้อง หัก ก่าไร ให้แก่เจ้า ภาษี คน ใหม่ จง ครบ แล ที่ ประชุม นี้
ผู้ ว่า ราชการ เมือง ต้อง ให้ กรมการ ไป กำ กับ อยู่ ด้วย พร้อม ด้วย
เจ้า ภาษี คนเก่า ใหม่ ฤา ผู้แทน ถ้า ไม่ ให้เงิน ต้อง คม คั้ ส่ง ลง มา
กรุง เทพฯ ถ้า ถึง เวลา มอบ ภาษี เจ้า ภาษี คนเก่า ไม่ไป ฤา ไม่

ลักษณะภาษีเงินเพิ่มเติม

ส่งหมาย ไป ที่ โรง ผั้น เติม ให้ทัน ใน กำหนด ฎา กลัษี เสีย ก่อน

ถ้า ภาษี คนใหม่ พร้อม ด้วย กรมการ ผู้ใหญ่ ตรวจ ได้ เท่าใด ต้อง

ยอม เปน เท่า นั้น ถ้า พัน กำหนด ๑๕ วัน ใครรับ ซ้อ ผั้น เก่า ไว้

ไม่เอา ภาษี มา เปลี่ยนตัว ต้อง จับ เอา เปน ผั้น เดือน

มาตรา ๒๔ ตัว สำหรับ ผั้น สามัญ กำหนด คุ่ม ได้ ใน ราย ๗ วัน

ถ้า ร้าน ย่อย ขาย ใน ๗ วัน ไม่หมด ผั้น เท่าใด ต้อง จด มา ขอ ตัว

คุ่ม ใหม่ เว้น ไว้ แต่ เจ้า ภาษี ยอม กำหนด วัน ให้ ใน ตัว มาก ขึ้น ไป

ถ้า ผู้ ซ้อ ผั้น ตาม ร้าน ย่อย ไป ลูบ นั้น ห้าม มิ ให้ ซ้อ ไป มาก เกิน

๗ วัน ถ้า พัน ๗ วัน ตัว คุ่ม ไม่ ได้ แล้ว ผั้น ที่ เหลือ

นั้น ต้อง เปน ผั้น เดือน เว้น ไว้ แต่ มา ซ้อ ผั้น ต่อ เจ้า ภาษี เอง

ถ้า ภาษี ยอม กำหนด วัน ใน ตัว ยาว ฎา ผั้น ซ้อ จาก เจ้า ภาษี

นั้น วัน กำหนด ตัว มา ขอ เปลี่ยน ตัว ใหม่ ต่อ เจ้า ภาษี เหมือน ร้าน

ย่อย ก็ ได้

มาตรา ๒๕ ถ้า ตัว ร้าน ย่อย หาย มา ขอ เปลี่ยน เจ้า ภาษี เปลี่ยน

ให้ ฎา คน ซ้อ ตัว หาย ร้าน ย่อย ก็ จะ เปลี่ยน ได้ แต่ จดหมาย ไว้

ร้าน ย่อย ต้อง บอก เจ้า ภาษี ถ้า พิจารณา ว่า ตัว ไม่ หาย ว่า หาย

ต้อง จับ พิรุธ ปรับ เอา ผั้น นั้น เปน ผั้น เดือน

มาตรา ๒๖ ห้าม มิ ให้ เจ้า ภาษี ฎา ร้าน ย่อย ลูบ ช่วง เขา ขึ้น

ไป ประสม ถ้า จับ ได้ พิจารณา เปน ลัก ต้อง ปรับ เอา ผั้น นั้น ซ้อ ผั้น

นั้น เดือน

ลักษณะภาษณเพิ่มเติม

มาตรา ๒๗ ห้ามมิให้เจ้าภาษี ขายผืน ให้แก่ ลูก ชว่ง รวัน ย่อย
เป็นเงินติด แล รวัน ย่อย ก็ห้ามมิ ให้ขายผืน ให้แก่ผู้มีชื่อเป็น
เป็นเงินติด ถ้า ไม่ขายเงินสด มา พ้อง ร้อง ภายัง หลไม่พิจารณาให้

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ขายผืน ค้วย ของอื่น นอก จากเงิน
บาท แล เบี้ย ทองแดง ฤ เงิน ซึ่ง จะ ใช้ ใน พันบ้าน เมือง นั้น ๆ

ถ้าใคร ทำผิด ปรบ ๓ ชั่ง ลงมา

มาตรา ๒๘ เจ้าภาษี เมืองใด ที่ ไม่อนุญาต ให้ ต้มผืน เอง
ต้มผืน แล รับ ผืน เดือน มา จำหน่าย พิจารณา เป็น สัตย์ ครั้ง แรก

ต้อง ปรบ ๑๒๕ ชั่ง ลงมา ถ้า ชิน ทำ อีก ครั้ง ต้อง ปรบ เสมอ
ครั้ง แรก แล ถอด จาก เจ้าภาษี ตั้ง เจ้าภาษี ใหม่ เงิน หลวง ขาด เท่า
ใด ต้อง เอา เข้ม เดหลัง

มาตรา ๓๐ เจ้าภาษี จะ ให้ ผู้ใด เป็นผู้ ตรวจ ต้อง ทำ บัญชี
ราย ชื่อ คำ นิรุ ปพวรรณ มายืน ต่อ เจ้า พนักงาน ภาษี แล อำเภ
ไปลิต ทหาร กรมการ นาย อำเภ กำนัน เป็นผู้ ตรวจ ผืน เดือน ได้

มาตรา ๓๑ ถ้า จับ คน ทำ ผืน เดือน ได้ ใน กรุง ต้อง นำ มา ส่ง
จำ พนักงาน ภาษี ผืน พร้อม กับ พ้อง ถ้า เป็น คน ไน บัง คับ ต่าง
ประเทศ ให้ ส่ง ต่อ กงสุล

มาตรา ๓๒ ถ้า การ จับ กุม เหลือ อำนาจ เจ้า ภาษี ใน กรุง ให้
ร้อง ต่อ เจ้า พนักงาน ภาษี ผืน จะ ช่วย ถ้า หัว เมือง ให้ ร้อง ต่อ ผู้ว่า
ราชการ เมือง กรมการ ช่วย แต่ การ จับ กุม ตั้ง นี้ ต้อง มี ผู้ มา

ลักษณะภาษีเงินเพิ่มเติม

สามาด ยืน ยัน รัย สิบบน ก่อน จึง จะจับ ได้ เว้น ไว้ แต่ การ ตรวจ

มาตรา ๓๓ ห้าม มิให้ เจ้า ภาษี ฤ ผู้ใด เอา ฝิ่น ใน แขวง

เมือง หนึ่ง มา ขาย ล่วง แขวง อิก เมือง หนึ่ง ถ้า จับ ได้ พิจารณา

เปน ลัก ปรียบ โหม ฉิ่น ฝิ่น เกือน ถ้า พิจารณา ได้ ความ ว่า เจ้า ภาษี

แขวง เมือง นั้น เปน ใจ ด้วย ฤ ฐ เหน ปล่อย ให้ ฝิ่น ใน แขวง เมือง นั้น

มา จำหน่าย ขาย ใน แขวง นี้ ต้อง ปรียบ เจ้า ภาษี ครั้ง แรก ๑๒๕ ซ่ง

ลง มา ถ้า ชิน ทำ อิก ครั้ง ค่า ปรียบ เท่า เดิม แต่ ต้อง ถอด จาก

เจ้า ภาษี ใน ทัณฑ์ ถ้า เงิน ว่า โหม ตก ต้อง ปรียบ เอา โดย ลักษณะ

เตหลัง ด้วย

มาตรา ๓๔ ถ้า เอา ฝิ่น ที่ ช้อ ตาม ร้าน ย่อย มา สูบ ล่วง แขวง

ถึง ค่าน ต้อง สั่ง ไว้ ที่ ค่าน แล้ว รัย ตัว คอบ เมื่อ จะ กลับ รัย ฝิ่น ไป

คืน ตัว ให้ ถ้า ผู้ใด ชิน เอา ฝิ่น ล่วง แขวง มา ต้อง ปรียบ ฉิ่น ฝิ่น เกือน

ถ้า ผู้มี กิจ จะ ไป ทลาย หัว เมือง มา ขอ ช้อ ฝิ่น เจ้า ภาษี เมือง หนึ่ง

สำหรับ ไป สูบ เจ้า ภาษี ต้อง ตี ตัว ให้ ให้ ชัด ว่า ช้อ ฝิ่น เมือง

นั้น เมื่อ ถึง หัว เมือง ระหว่าง ทาง ต้อง นำ ตัว ให้ เจ้า ภาษี

ดู เจ้า ภาษี ตรวจ ถูก ต้อง แล้ว ปล่อย ไป โดย สดวก ครั้น ถึง เมือง

ที่จะ ไป ต้อง นำ ไป ให้ เจ้า ภาษี ฤ เปลี่ยน ตัว ให้ แล้ว ยึด ตัว นั้น

มา คิด เอา เงิน แก่ เจ้า ภาษี ผู้ ออก ตัว แต่ ถ้า เปน มุทธ ยา ฝิ่น ห้าม

มิให้ ล่วง แขวง เปน อัน ซาค ถ้า ผู้ใด ชิน เอา มุทธ ยา ล่วง แขวง

จับ ได้ ให้ เจ้า ภาษี รัย มุทธ ยา นั้น เสีย

มาตรา ๓๕ ถ้า ฝิ่น ต้อง รัย ฝิ่น ต้อง เปน ของ หลวง แต่ ค่า

ลักษณะเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ปรับแก้ ของ อื่น เปน ของ เจ้าภาษา
ให้ ผู้ว่า ราชการ มอข ให้ เจ้า ภาษา
ผู้ น้ําหนัก ลง มา ยัง กรวง เทพฯ
แก่ เจ้า ภาษา ตาม ราคา

ถ้า ผู้ น้ําหนัก ต้อง ธิบ ทั่ว เมือง เปน
แล้ว มี โข บอก จำ นวน ชนิด
เจ้า พนักงาน จะ ได้ คิด เงิน เขา

หมวดที่ ๕ ว่า ด้วย คดี ความ

มาตรา ๓๖

คดี เรื่อง ภาษา ผู้ น้ําหนัก ใน กรวง เทพฯ

ศาล

กรม พระคร บาด ช้ําระ ได้ แต่ ถ้า พิจารณา เสร็จ ถึง ปรับ โทษ
ฎา ท้ําโทษ ต้อง ส่ง มา ยัง เจ้า พนักงาน ภาษา ผู้ น้ําหนัก ฎา ระ พ้อง ยัง เจ้า พนักงาน
งาน ภาษา ผู้ น้ําหนัก ที่ เดียว ก็ ได้ ทั่ว เมือง กรมการ นาย ช้ําเออ ก้ํานัน
ช้ําระ ได้ แต่ ถ้า พิจารณา เสร็จ ถึง ปรับ โทษ ท้ําโทษ ต้อง ส่ง ไป
ยัง ผู้ว่า ราชการ เมือง ฎา ระ พ้อง ยัง ผู้ว่า ราชการ เมือง ที่ เดียว
ก็ ได้ ถ้า จะ ต้อง ท้ําโทษ ฎา จำคุก แทน เบี้ย ปรับ ฎา ความ ไม่ ตก
ลง ต้อง บอก ส่ง มา ยัง กระทรวง กรวง เทพฯ

มาตรา ๓๗

คดี เรื่อง ภาษา ให้ ธิบ ช้ําระ โดย เร็ว

คือ ผู้ พ้อง

ต้อง ว่า มา ให้ ช้ําว่า คน น้ําหนัก ท้ําผิด ด้วย ผู้ น้ําหนัก ด้วย ผู้ น้ําหนัก เถื่อน อย่าง
ไร อะไร เปน หลัก ฐาน จะ จับ ได้ ฎา มี ผู้ ยืน ยัน เปน พยาน ก็ ได้
ตระดา การ ตาม จำ เถย ให้ แก่ ว่า ตัว จะ ไม่ ผิด อย่าง ไร แต่ อ้าง
พยาน หลัก ฐาน สืบ แล้ว ธิบ ตัด สิ้น ถ้า โจทย์ แกล้ง ประวิง ความ
ไว้ ช้ําเกิน ๑๕ วัน ให้ ยก ความ น้ําหนัก ฎา ถ้า ตัด สิ้น แล้ว ผู้
ผิด ไม่มี เงิน ปรับ ให้ ภายใน เดือน หนึ่ง ต้อง ให้ ส่ง ไป จำ ถ้าย
โทษ ทั่ว เมือง ต้อง บอก ส่ง ที่ เดียว ห้าม มิ ให้ ตระดา การ ใน

ลักษณะ ภาษีสึนเพิ่มเติม

มาตรา ๓๖๖

กรุง แล หัว เมือง จำ นึ่ง ไว้ ไม่ พิจารณา เกิน ๑๕ วัน ทุก เรือง

มาตรา ๓๖๗ ระยะเวลาการ มี อำนาจ ที่ จะ เรียก ค่า ธรรมเนียม

ฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำเลย ได้ ตาม ธรรมเนียม แต่ ค่า ประกัน

เจ้า ภาษี ไม่ ต้อง เสีย ถ้า พิจารณา ไม่ สัม เจ้า ภาษี หา ต้อง ให้ เจ้า

ภาษี ใช้ ค่า ธรรมเนียม แล ปรับ โทม ทำ ชั่ว ญ ตาม กฎหมาย

แล เงิน ค่า ปรับ เจ้า ภาษี จะ ได้ ต้อง ชัก ๑๐ ลด เป็น ส่วน ระยะเวลา

การ ไว้ ด้วย

มาตรา ๓๖๘ ศาล เจ้า พนักงาน ภาษีสึน นี้ คง ชั่ว ระ แต่ จำ เพาะ

ชั่ว เรือง สึน เกือน ความ ซึ่ง เกี่ยว ช้อง ว่า ด้วย ตริน ญา หา ว่า

สิ่ง ของ หาย เป็น ต้น ต้อง ไป ว่า ตาม กระ ทรวง อีก โสดม ๑

มาตรา ๓๖๙ ถ้า ความ พียง คน ใน บังคับ ต่าง ประเทศ เจ้า

พนักงาน ภาษีสึน จะ นำ พ้อง ส่ง ไป ยัง กงสุล ให้ เจ้า ภาษี แต่ง

ทนาย ไป ว่า ความ ตาม ธรรมเนียม แต่ ถ้า ชัก ช้อง ฉับ ได ต้อง

มา แจง ต่อ เจ้า พนักงาน ฎ จะ ได้ แียง ว่า กล่าว ให้ ตาม ยุติธรรม

ถึง โดย ได้ รับ คำ ตัด สึน ภาจ แล้ว ก็ ต้อง บอก มา ให้ เจ้า พนักงาน

งาน ภาษีสึน ทราบ

มาตรา ๓๗๐ ถ้า ผู้ว่า ราชการ เมือง กรม การ ญา เจ้า พนักงาน ภาษีสึน

สึน ตัด สึน ไม่ เป็น ยุติธรรม โจทย์ จำเลย ร้อง อุดรณ ต่อ อธิบดี

พระคลัง ได้ ถ้า อธิบดี พระคลัง ตัด สึน ไม่ เป็น ยุติธรรม โจทย์

หน้า ๑๐๓๑

ลักษณะภาษีฝิ่นเพิ่มเติม

เล่ม ๓

จำเลย ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ถวายโทษ อธิบดี พระคลัง ได้
หมวดที่ ๖ การเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๒ อธิบดี พระคลัง เป็น ธุระ ในการ ภาษีฝิ่น นั้น จะมอบ
หน้าที่ ให้รอง อธิบดี ฎีกา ปลัด ขาญชี กลาง เป็นผู้แทน ได้ ใน
เวลา ไม่ ชอยู่ หัว เมือง อยู่ว่า ราชการ เมือง ต้อง เป็น ธุระรักษา พระราช
บัญญัติ นี้ จะมอบ ให้ปลัด ขกรบัตร กรม การ ผู้ใหญ่ เป็น ผู้แทน ใน
เวลา ไม่ ชอยู่ ก็ ได้

มาตรา ๔๓ ข้อความ ใน พระราช กำหนด กฎหมาย แต่ ข้อ
พระราช บัญญัติ นี้ ให้คง ใช้ ไปตาม เดิม แต่ พระราช บัญญัติ
กฎหมาย ภาษี ฝิ่น จุล ศักราช ๑๒๓๓ นั้น ไม่เลิก ถอน คง ใช้
ได้ตาม ที่

มาตรา ๔๔ ราคา ฝิ่น ซึ่ง เจ้าภาษี จะได้ จำหน่าย ขาย ในกรุง
เทพฯ แต่ หัวเมือง ควร ราคาเท่าใด ให้ อธิบดี พระคลัง กำหนด
ไป ใน ท้อง ตรา ให้ชัด ถ้า เจ้าภาษี ฝิ่น ฎีกา ราน ย่อย จำหน่าย ฝิ่น
สูง ฎีกา ต่ำ กว่า อัครา ต้อง ปรับ ๒๕ ชั่ง ลงมา ถ้า ผู้ว่า ราชการ
เมือง กรม การ รู้ ไม่ปรับ โทษ และ ไม่มี ใบ บอก ลง มา ยัง กรุง
เทพฯ ก็ต้อง ปรับ โทษ ณ ผู้ผิด พระราช บัญญัติ ทรง ตั้ง ไว้ แต่
วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทร ศก ๑๐๙ เป็น วันที่ ๑๙๑๒ ใน
รัชกาล บัด คุบนี้

ลักษณะ อากร การพนัน

หน้า ๕

(๒) มาตรา ๒๔ ลักษณะ ตรีลาการ อายัดข้าง ม้า
วัวควาย ข้าคน ลูกหนี้ ให้ว่ากล่าว ใน ๑๕ วัน หน้า ๔๖๒

(๓) มาตรา ๒๕ ลักษณะ ตรีลาการ จับ ทาษ ลูกหนี้ มา
กฎหมาย ถ้ามีรับ ให้ฟ้อง ประทับ คำ กฎหมาย หน้า ๔๗๑
มัน
กฎหมาย เล่ม ๒

(๔) มาตรา ๓๐ ลักษณะ อาญาราวร พบ ปะทาศ ลูกหนี้
ให้อายัดไว้ หน้า ๒๓๖

(๕) มาตรา ๓๑ ลักษณะ อาญาราวร สรรพสิ่ง ของ ไต ๆ
หาย ไป พบปะเข้า ให้อายัดไว้ หน้า ๓๒๗

(๖) กฎหมาย ไปลิด จุลศักราช ๑๒๓๗
ข้อ ๕๓ จับ ทาษ ลูกหนี้ มา อายัด ถ้ามีรับ ให้โจทย์ ฟ้อง
ตาม กฎหมาย หน้า ๔๑

ประกาศ มา ณวันที่ ๓๑ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๐
เป่นวันที่ ๑๙๐๗ ในรัชกาล ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติ อากร การพนัน

รัตนโกสินทรศก ๑๑๑

มี พระบรมราชโองการ ใน พระบาท สมเด็จพระปรมินทร มหา
จุฬาลงกรณ์ พระจุล จอมเกล้า เจ้า อยู่หัว ดำรัส เห็นือเกล้า
สั่ง ว่า การ พนัน อย่าง ไทย ซึ่ง มี ธรรมเนียม อนุญาต ให้เล่น มา
แต่เดิม แล การ บ่อน เบี้ย อย่าง จีน ซึ่ง อนุญาต ให้เล่น มาแต่

ลักษณะ อากกร ภาร พนัน

รัชการ ที่ ๓ โดยมีเงิน อากกร หลวง นั้น มีลักษณะ การ เล่น พนัน
หลาย สิ่ง หลาย อย่าง ได้ โปรดเกล้าฯ ห้ามมิให้เล่น ก็หลาย อย่าง
ทั้ง ที่ คง อนุญาต ให้เล่น ก็ จัด กำหนด งด หย่อน อยู่ แล้ว แต่ การ
บ่อน เบี้ย ซึ่ง อนุญาต ให้เล่น ใน บัด นี้ ยัง แยก ย้าย อยู่ หลาย พแนก
มีแต่ ท้อง ตรา ตั้ง นาย อากกร เปน ข้อ บังคับ สสมควร จะรวบรวม มา
ไว้เป็น ส่วน เดียว

แต่ มี ข้อ บังคับ รวบ รััด ให้ กวด ขึ้น จึง ทรง
พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ คัด ข้อ บังคับ ใน ท้องตรา เดิม เพิ่ม
เติม แก่ ไชย ตรา เปน พระราชบัญญัติ ตาม พระบรม ราช บังคับ ตั้ง นี้
นาม เขตตรา แล กำหนด ใช้ พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียก นาม ว่า พระราช
บัญญัติ อากกร ภารพนัน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ สำหรับ ใช้ ได้
ตลอด พระราช อาณาเขต สยาม แล จะให้ ใช้ ใน เขตตรา เมือง ไค
จะได้ ประกาศ ใน หนังสือ พิมพ์ ราชกิจจานุเบกษา กำหนด ให้ ใช้ ได้
ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๒ เปน ต้น สืบ ไป
เลิก พระราชบัญญัติ เก่า

มาตรา ๒ เมื่อ ได้ ใช้ พระราชบัญญัตินี้ แล้ว เมื่อ ไค
ให้ ยก เลิก พระราชบัญญัติ พิภักดิ์ ท้องตรา อากกร บ่อน เบี้ย ตำบล
อากกร บ่อน เบี้ย ไทย อากกร บ่อน เบี้ย จีน อากกร ภารพนัน แล อากกร หวย
เสีย ไม่ ใช้ ต่อ ไป

ลักษณะอาการ การพนัน

อธิบาย คำ

มาตรา ๓ คำ ซึ่ง ใช้ ใน พระราชบัญญัตินี้ ให้เข้าใจ ทั้ง คำ

อธิบาย ต่อไปนี้ คำ ว่า เทศาภิบาล หมายถึง ว่า ข้าหลวง

ผู้ว่า ราชการ เมือง กรมการ ซึ่ง รักษา ราชการ บ้าน เมือง นั้น ๆ

ฎการกรมการ ผู้น้อย แล นาย อำเภอ กำนัน ผู้รักษา การ ในเขต

ตำบล นั้น

คำ ว่า นาย ออกร หมายถึง ว่า ผู้ ใ้รับ อนุญาต จาก ราชอาณาจักร

ไป ตั้ง ทำ ออกร การพนัน

คำ ว่า วันหนึ่ง คือ กลาง วัน ๑๒ ชั่วโมง ถ้า กลาง ค่ำ ๑๒

ชั่วโมง ถ้า รวม ทั้ง กลาง วัน แล กลาง ค่ำ ๒๔ ชั่วโมง ถ้า

กลาง วัน ไม่ ถึง ๑๒ ชั่วโมง กลาง ค่ำ ไม่ ถึง ๑๒ ชั่วโมง

แต่ แบ่ง เป็น กลาง วัน กลาง ค่ำ ไม่ว่าจะ ชั่วโมง นั้น เป็น สอง วัน

ออกร การพนัน นั้น จัดแบ่ง เป็น ๔ ภาค คือ

ภาคที่ ๑ การ เล่น ต้อง ห้าม คือ ๑ หวย จัยยัก ๒ ไม้ดำ

ไม้แดง ไม้ทมน ไม้สามอัน ไม้สามใบ ๓ ชนไก่ มีด ผูกเข็ม

ผูก มีด ผูก หนาม ไน บัก นก เด็ยไก่ ที่ ชน ถ้า วาง ยาเมายา เบื่อ

สัตว์ ที่ แข่ง ที่ ชน ๔ แข่ง เต่าเพลิง ๕ โยน ห่วง ซี่รูป

๖ การ เล่น ที่มี ลักษณะ วิธ เช่น กล่าวนี้

ภาคที่ ๒ การ หวย คือ ออก หวย ก ข เล็ก ๓๔ ตัว

เว้น ตัว ง แด ตัว ๓ ให้ ราษฎร แทง ถ้า แทง ถูก ใช้ ๓๐ ต่อ ต้นทุน

ภาคที่ ๓ การบ่อนเบี้ยคือ ๑ ไปขึ้น ไปกำ ๒ ถั่ว ๓ กำตัด

ภาคที่ ๔ การพนันคือ ๑ (แปดเก้า ซ้ำงา แด่ ปอก) ๒ (ต่อ

แค้น) ๓ ชนบกชนไก่ แด่ ปล่อยนบก ๔ ชนปลา กัดปลา เข็ม

๕ แข่งเรือพุ่งเรือล้อ ๖ แข่งเรือขี้น้ำ ๗ วึ่งแข่งวัวคน

วึ่งแข่งวัว กระแตะ วึ่งแข่งโค กระบือม้า แล วึ่งแข่งรถล้อเกวียน

๘ สกาต แกควด แด่หมากรุก ๙ คลี่ขี้แด้ไม้ทิ้ง ๑๐ ยิงศร

ยิงปืน ๑๑ ไฟต่าง ๆ ๑๒ การพนันที่มีลักษณะวิธีเช่นกล่าวนี้

ห้าม แด่ อนุญาต เล่น อากร การพนัน

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ราษฎรผู้ใดผู้หนึ่ง เล่น อากร การพนัน

ซึ่งห้ามไว้ต่อไปนี้คือ

ห้ามมิให้เล่น การ เล่น ต้อง ห้าม ในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง โดย

พนันกัน ด้วยทรัพย์สินสิ่งของ ทอง และเงิน ถ้ามิได้พนันเป็นอันขาด

ห้ามมิให้เล่น ออก หวย ถ้าลัก ออก หวย โดยวิธี กั้นโพล ใน

ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง โดยพนันกัน ด้วยทรัพย์สินสิ่งของ ทอง และเงิน

ถ้ามิได้พนันเป็นอันขาด เว้นไว้แต่ผู้ที่ เป็น นาย อากร หวย

ได้รับตราตั้ง จากเจ้าพนักงานแต่ถึงกระนั้น ก็เฉพาะออก หวย

ได้แต่ที่ซึ่งเจ้าพนักงานจะกำหนดให้

ห้ามมิให้เจ้ามือเล่น การ บ่อน เบี้ย ในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง

โดยพนันกัน ด้วยทรัพย์สินสิ่งของ ทอง แล เงิน ถ้ามิได้พนันเป็น

อันขาด เว้นไว้แต่ผู้ที่ เป็น นาย อากร บ่อน เบี้ย ได้รับตราตั้ง

จาก เจ้าพนักงาน แต่ถึง กระนั้น ก็ เฉพาะเป็น เจ้ามือ เล่น บ่อน เบี้ย
 ได้ แต่ที่ ซึ่ง เจ้าพนักงาน กำหนด ให้ ๐ แล ห้ามมิ ให้ เป็น คน
 แทะ การ บ่อน เบี้ย ใน ที่ แห่ง ใด แห่ง หนึ่ง โดย พนัน กัน ด้วย
 ทรัพย์ สิ่ง ของ ทอง แล เงิน ฤ มิ ได้ พนัน นอก จาก ที่ โรง บ่อน ซึ่ง
 เจ้า พนักงาน กำหนด ให้ มี นาย อากร บ่อน เบี้ย ไป ตั้ง เล่น เป็น อัน ชาติ
 ห้ามมิ ให้ เล่น การพนัน ใน ที่ แห่ง ใด แห่ง หนึ่ง โดย พนัน กัน
 ด้วย ทรัพย์ สิ่ง ของ ทอง แล เงิน นอก จาก ได้ เสีย เงิน อากร แล
 รับ ขาชาญบัตร จาก นาย อากร การ พนัน เป็น อัน ชาติ

ชัก หัว เบี้ย แล ออก ขาชาญบัตร

มาตรา ๕ ให้ นาย อากร หวย ชัก ค่า น้ำ แก่ ราษฎร ผู้ แทะ หวย

ถูก ๓๐ ชัก ๑ ให้ นาย อากร บ่อน เบี้ย ชัก หัว เบี้ย แก่ ราษฎร
ผู้ มา เล่น ดัง นี้

ไปกำ ไปขึ้น แล กำตัด ชัก จาก นักเลง ผู้ แทะ ถูก ๑๑ ชัก ๑
 ทุก คราว แทะ ถูก เว้น ไว้แต่ กระดาน ไชย ซึ่ง แทะ ถูก ครั้ง แรก
 ถัว ชัก จาก นักเลง ผู้ แทะ ใน วัน หนึ่ง เป็น ชนิด ดัง นี้

แทะ แต่ ๒ บาท ลง มา	ชัก ๒๕ สติงค์
แทะ แต่ ๒ บาท ถึง ๔ บาท	ชัก ๕๐ สติงค์
แทะ แต่ ๔ บาท ถึง ๘ บาท	ชัก ๑ บาท
แทะ แต่ ๘ บาท ถึง ๒๐ บาท	ชัก ๒ บาท
แทะ แต่ ๒๐ บาท ถึง ๔๐ บาท	ชัก ๓ บาท

ลักษณะ อากรรการ พนัน

แดง แต่ ๔๐ บาท ถึง ๖๐ บาท ชัก ๔ บาท

ตั้งแต่นั้นขึ้นไป ชักแต่ ๔ บาท เท่านั้น ให้นำนายอากรรการ

พนัน เรียกเงิน หัก เบี้ย จาก ผู้ มาขอ อนุญาต ไป เล่น การ พนัน

คือ ๑ แปะเก้ข้างงาแลปอีก ๒ ต่อแต่ม ๓ สะแกสะกา ตวด

แลหมาก รุก ๔ ไฟ่ต่าง ๆ วงหนึ่ง วันหนึ่ง บาท ๑ ปล่อยน ก

๒ แข่ง เรือ พุง เรือ ล้อ ๓ ยิงศร ยิงปืนคลี่ สบ่า แลไม้ หึ่ง วง หนึ่ง

วันหนึ่ง ๒ บาท ๑ แข่ง เรือ ช ในน้ำ ๒ วึ่ง แข่ง วัว คน วึ่ง

แข่ง วัว กระ แทะ วึ่ง แข่ง โค กระ บือ ม้า แล วึ่ง แข่ง รถ ล้อ เกวียน

วงหนึ่ง วันหนึ่ง ๓ บาท ๑ ชน นก ชน ไก่ ๒ ชนปลา กัด ปลา เข็ม

วงหนึ่ง วันหนึ่ง ๔ บาท แลการ พนัน ต่าง ๆ ที่มี ลักษณะ วิธี่ ดัง

กล่าว นี้ วงหนึ่ง วันหนึ่ง ให้ คิด หัก เบี้ย ดัง วิธี่ กล่าว ข้าง ดัน คือ

การเล่น ด้วย ไฟ่ ฤาด้วย สิ่งของ เล็ก เช่น ต่อแต่ม แลหมาก รุก

เล่น อยู่ กัษ ที่ วงหนึ่ง วันหนึ่ง ๑ บาท ถ้า มี ของ เปน เครื่อง

เล่น แต่ ต้อง วึ่ง เเดิน วง หนึ่ง วันหนึ่ง ๒ บาท ถ้า เปน การ วึ่ง แข่ง

วง หนึ่ง วันหนึ่ง ๓ บาท แลถ้า เปน ของ ต่อ สู้ กัด ตี วง หนึ่ง วัน

หนึ่ง ๔ บาท แลให้ ออก อาชญา บั ตร ตามแบบ หมาย ข ซึ่ง

ต่อ ท้าย พระราช บัญญู ตี นี้ ให้ แก่ ผู้ ขอ อนุญาต ไป

ปรับ โทษ

มาตรา ๖ ถ้าผู้ โค กระ ทำผิด พระ ราช บัญญู ตี นี้ ให้ ลงโทษ

ปรับโทษ ดังนี้

ผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัตินี้ ข้อที่มิได้บังคับปรับโทษ

ฎีกาทำผิดกฎของเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ พิจารณา

เป็นลัทธิให้ปรับโทษคนหนึ่ง คราวหนึ่งไม่เกิน ๑๐๐๐ บาท

ขึ้นไป ผู้กระทำความผิด ผู้เป็นเจ้าของสำนักนี้ แต่ผู้รู้เห็น เป็นใจไม่

พ้อง ร้องลักเล่น ฎีกาตั้งเล่น การเล่น ต้องห้าม พิจารณา เป็นลัทธิ

ให้ปรับโทษเจ้ามือแต่ละเจ้าสำนักนี้ คนหนึ่ง คราวละ ๕๐๐๐

บาท ผู้แต่ง คราวละ ๒๐๐๐ บาท ผู้สมรู้ เป็นใจไม่พ้อง ร้อง คน

หนึ่ง คราวละ ๑๐๐๐ บาท เป็นสินไหมให้แก่โจทก์ กึ่งเป็นพินัย

หลวง กึ่ง

ผู้กระทำความผิด ผู้เป็นเจ้าของสำนักนี้ แต่ผู้รู้เห็น เป็นใจไม่พ้อง

ร้องลักเล่น ฎีกาตั้งเล่นการ ยกโทษผิด พิจารณา เป็นลัทธิ ให้

ปรับโทษผู้ออกและผู้เจ้าของสำนักนี้ คนหนึ่ง คราวละ ๕๐๐๐ บาท

ถ้าผู้สมรู้ เป็นใจไม่พ้อง ร้อง คนหนึ่ง คราวละ ๑๐๐๐ บาท

เป็นสินไหมให้แก่โจทก์ กึ่งเป็นพินัยหลวง กึ่ง

ผู้กระทำความผิด ผู้เป็นเจ้าของสำนักนี้ แต่ผู้รู้เห็น เป็นใจ

ไม่พ้อง ร้องลักเล่น ฎีกาตั้งเล่น การพนันผิด พิจารณา

เป็นลัทธิ ให้ปรับโทษนายบ่อนแต่ละเจ้าสำนักนี้ คนหนึ่ง

คราวละ ๕๐๐ บาท คนเล่นด้วย คนหนึ่ง คราวละ ๒๐๐ บาท

ผู้สมรู้ เป็นใจไม่พ้อง ร้อง คนหนึ่ง คราวละ ๑๐๐ บาท เป็นสิน

ใหม่ให้แก่โจทย์ถึง เปนพนัน หลวง ถึง

ถ้าผู้ต้องปรับใหม่ไม่มีเงิน จะเสีย ให้เปลี่ยนโทษ จำคุก
 คราง ใช้ทำ การหนัก ตามกำหนดเงิน ค่าปรับดังนี้ ๑๐๐ บาท
 ลงมาให้ชังไว้ ๒ เดือนลงมา ๒๐๐ บาท ลงมาให้ชังไว้ ๔
 เดือนลงมา ๕๐๐ บาทลงมาให้ชังไว้ ๖ เดือนลงมา ๑๐๐๐
 บาทลงมาให้ชังไว้ ๑๐ เดือนลงมา ๒๐๐๐ บาทลงมาให้ชังไว้
 ๑๖ เดือนลงมา ๔๐๐๐ บาทลงมาให้ชังไว้ ๒๐ เดือนลงมา
 แล ๘๐๐๐ บาทลงมาให้ชังไว้ ๒๔ เดือนลงมา

กรมสรรพากร เป็นเจ้าหน้าที่

มาตรา ๘๖ กรมสรรพากร กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เป็น
 เจ้าหน้าที่จัดการ กะต๋ายบล บ่อน ที่ควร อนุญาต แลตรวจ ตรา รักษา
 การ ตามพระ ราชบัญญัติ นี้ ผู้ใด อยากร จะ เปน นายอากร การ
 พนัน ให้ยื่น เรื่องราว ว่าประ มุลแลกระ ทำตาม พระราชบัญญัติ
 การ ภาษี อากร รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ แลถ้า นายอากร กระ ทำ
 ผิดพระ ราชบัญญัติ การ ภาษี อากร รัตนโกสินทรศก ๑๑๑
 เปน ผู้ เรียก คั้น ฎาประ กาศ คั้น อาชญา บัตร นั้น ด้วย แลเสนาบดี
 กระทรวง พระคลังมหา สมบัติ มี อำนาจ ที่ จะมอบ-นำ ที่ ให้เทศาภิบาล
 กระ ทำการ อย่างกรมสรรพากร ได้เฉพาะ เขต เมือง นั้น ๆ

การตรวจ จับ

มาตรา ๘๗ กระทรวง เมือง แลเทศาภิบาล เปนเจ้าหน้าที่ผู้

ลักษณะอาการ การพนัน

ตรวจ ครว จับ กุม ผู้ กระ ทำผิด ต่อ พระ ราชบัญญัติ นี้ แลสารวัด
 กรม สรรพากร ผู้ ถู ก หน้ ง ลี อ สำ คัญ ของ กรม สรรพากร แล
 นาย ตรวจ ของ นาย อากร ผู้ มี เครื่อง หมาย สำ คัญ ของ กรม
 สรรพากร มี อำนาจ ที่ จะ ตรวจ ครว ผู้ กระ ทำ ผิด ต่อ พระ ราช
 บัญญัติ นี้ ได้ แต่ ถ้า จะ จับ กุม ต้อง ขอ ให้ กระ ตรวจ เมือง ฉะ เคา
 ภิบาล เป น ผู้ กำกับ จับ กุม ให้

ชำระ ความ

มาตรา ๘๘ บรรดา ผู้ ที่ ต้อง จับ ใน การ ทำ ผิด ต่อ พระ ราชบัญญัติ
 นี้ ให้ ส่ง ต่อ กระ ตรวจ เมือง ฉะ เคา ภิบาล แล ให้ ผู้ จับ ยื่น

พียง ต่อ ศาล กอง ระเบ วร ฉะ เคา ภิบาล เป น เจ้า ภา ที่ พิ จาร ณา ได้ สวม
 ถ้า จะ ต้อง ถึง ปร ับ ไหม มาก เกิน อำนาจ ศาล จะ ตัด สิ้น ได้ ให้ ส่ง

ถ้อย คำ สำ นวน ไป ยัง ศาล สนาม สถิติ ย์ ยุติ ธรรม เพื่อ ได้ ชำระ
 ตัด สิ้น แล ถ้า ศาล กอง ระเบ วร ฉะ เคา ภิบาล ตัด สิ้น แล แล้ว ผู้ ต้อง

ปร ับ ไหม เหน ไม้ เป น ยุติ ธรรม จะ ไป พียง อู ธรณ์ ต่อ ศาล อู ธรณ์
 สนาม สถิติ ย์ ยุติ ธรรม ก็ ได้ แล ถ้า เจ้า พนักงาน ฉะ เคา ภิบาล แล

ราชฎร ผู้ ไต่ ๆ ทราบ ความ ซัด มี หลัก ถาน มั่น คง ว่า ผู้ ไต่ กระ ทำ
 ผิด ต่อ พระ ราชบัญญัติ นี้ แต่ หาก จับ กุม มิทัน ท่วง ที่ จะ ยื่น พียง ผู้

กระ ทำ ผิด ต่อ ศาล สนาม สถิติ ย์ ยุติ ธรรม ก็ ได้ แต่ ถ้า พิ จาร ณา
 มิสม ให้ ตัด สิ้น ให้ โจท ย์ เสีย ค่า ทำ ขวัญ จำ เลย ค่า ที่ เสีย

ประ โยชน์ ตาม สม ควร แล ข้อ ความ ใน มาตรา นี้ มิ ได้ ห้าม ที่

ลักษณะ อากร การพนัน

จะมีให้ผู้ต้องปรับโทษ โดยศาล สนาม สถิตย์ ยุติธรรมไม่ เหนชอบ
จะไป ทูลเกล้า ฯ ถวาย ฎีกา

ให้เล่น แต่เฉพาะ เงินแลมิให้ ติดค้าง

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ นาย อากร ราษฎร ผู้ใด ผู้หนึ่ง เล่น
อากร การพนัน ต่าง ๆ เป็นคะแนน ติดค้าง ถ้า ชื่น เล่น ติดค้าง
วิวาทกัน ด้วย ประการใด ห้ามมิให้ รับ พัง ไว้ พิจารณา นักเลง
นำ เงิน แดง แล เงิน กระดาษ ปลอม ฎาบ มา เล่น ใน บ่อน เบี้ย นาย
อากร พย ปะ ให้ ทำลาย เสีย แล สิ่ง ตัว เงิน แดง ฎา เงิน กระดาษ
ปลอม แล บัญชี ทำลาย แล้ว นั้น มายัง กรม สรรพากร ทง กวด เดือน

ห้าม ใช้ บัญชี

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้ นาย อากร เอา สิ่ง ของ ซึ่ง ทำขึ้น ต่าง ๆ
มาใช้ แทน เงินตรา ใช้ ใน บ่อน แล นอก บ่อน แม้ มี แต่ ชนิด หนึ่ง
เป็น อันขาด ถ้า จับ ได้ พิจารณา เป็น สถิตย์ จะ ลง พระราช ฎา ญา จำ คุก
ตาม โทษานุ โทษ อย่าง ซ้ำ ไม่ เกิน ๓ ปี

พลตระ เหว รักษาบ่อน

มาตรา ๑๒ เจ้าพนักงาน จะ จัด ให้ พลตระ เหว ฎากร มการ ผู้
น้อย ไป ประจำ รักษา โรง บ่อน เบี้ย อยู่ ทุก ตำบล ถ้า เกิด เหตุ อย่าง
ใด ชื่น ใน บ่อน โดย วิวาท ฎา เป็น ผู้ ร้าย ให้ นาย อากร จับ ตัว ส่ง
ฎา บอก ให้ พลตระ เหว ฎากร มการ ผู้ น้อย จับ ตัว ส่ง ไป ตาม ธรรมเนียม
ห้ามมิให้ นาย อากร จับกุม ผู้ใด ผู้ หนึ่ง ชั่ง ไว้ เอง เป็น อันขาด

พระ ราช บัญญู ตัน ทรง ตั้ง ไว้ แต่ ณ วันที่ ๑ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ เป็นวันที่ ๘๘๗๗ ในรัชกาล บัตยุ บันนี้

พระราชบัญญัติอากรมะหรัศพ
รัตนโกสินทรศก ๑๑๑

มี พระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จ พระปรเมนทรมหา

จุฬาลงกรณ์ พระ จุดจอมเกล้า เจ้า อยู่ หัว ดำรัส เหนือเกล้าฯ
สั่ง ว่า อากรมะหรัศพ นี้ มี พิภพ ตั้ง สืบ มา แต่ ใน รัชกาล ที่ ๔ เรียก
ว่า ภาษา โชนนคร ขึ้น อยู่ ใน กรม มหาด ไทย ภายหลัง ทรง พระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ยก มา ขึ้น กรม สรรพ ภาษา กระ ทรวง พระ
คลัง มหาสมบัตย์ เมื่อ พิจารณา ลักษณะ ที่ เก็บ เงิน ย่อม ปรากฏ
ว่า เป็น อากรมะหรัศพ มี ใช้ ภาษา สนิท จะ จัด เป็น แพนด ให้ เรียบ ร้อย แล
แก้ ไข วิธี เก็บ ให้ ถก ต้อง แก่ แขนง ราชการ จึง ทรง พระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ ตรา เป็น พระ ราช บัญญู ตัน ความ พิภพ ท้อง ตรา เก็บ
มี ข้อ ความ ดัง นี้

นาม เขตฯ แล กำหนด ใช้ พระ ราช บัญญู ตัน

มาตรา ๑ พระ ราช บัญญู ตัน นี้ ให้ เรียก ว่า พระ ราช บัญญู ตัน
อากรมะหรัศพ รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ ให้ ใช้ ได้ ตลอด พระราช
อาณา เขตฯ สยาม แล หัว เมือง ไค ที่ จะ ใช้ พระ ราช บัญญู ตัน นี้ จะ ได้
ประ กาศ นาม เมือง ลง ใน หนังสือ พิมพ์ ราชกิจจกณุ เบกษา กำหนด ให้ ใช้
ได้ ตั้ง แต่ วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๒ เป็นต้นไป

พระราช บัญญัตินี้ ทรง ตั้งไว้แต่ ณวันที่ ๑ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ เป็นวันที่ ๔๘๗๗ ในรัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

พระราชบัญญัติอักษรมะหฺรศพ
รัตนโกสินทรศก ๑๑๑

มี พระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา

จุฬาลงกรณ์ พระ จุดจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ดำรัส เห็นอ เกด้า ๑
ตั้ง ว่า อักษรมะหฺรศพ น มีพิกต ตั้งสืบมา แต่ใน รัชกาลที่ ๔ เรียก
ว่าภาษา โชนคร ชัน อยู่ใน กรม มหาดไทย ภายหลัง ทรง พระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ยกมา ชันกรม สรรพ ภาษา กระ ทรวง พระ
คลัง มหาสมบัติ เมื่อ พิจารณา ลักษณะที่ เกือบ เงิน ย่อม ปรากฏ
ว่า เป็น อักษร มี ใช้ ภาษา สโมสร จะ จัด เป็นแผนก ให้ เรียบ ร้อย แล
แก้ไข วิธี เก็บ ให้ ถูก ต้อง แก่ แขนง ราชการ จึงทรง พระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ ตรา เป็นพระ ราชบัญญัติ ตามพิกต ต้อง ตรา เดิม
มี ข้อความ ดัง นี้

นาม เขตร แด่กำหนด ใช้ พระ ราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระ ราชบัญญัติ ให้ เรียก ว่า พระ ราชบัญญัติ
อักษร มะหฺรศพ รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ ให้ ใช้ ได้ ตลอด พระราช
อาณา เขตร สยาม แลหัว เมืองใดที่ จะ ใช้ พระราช บัญญัตินี้ จะ ได้
ประ กาศนาม เมือง ลงในหนังสือ พิมพ์ ราชกิจจานุ เบกษา กำหนดให้ ใช้
ได้ตั้ง แต่ วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๒ เป็นต้น ไป

เลิก พิกัด ท้องศร

มาตรา ๒ เมื่อได้คัดความ ตามพิกัด ท้อง ศร เดิม มาลง
 ใน พระราชบัญญัติ นี้ แล้ว ให้เลิก พระ ราชบัญญัติ พิกัด ท้อง ศร
 ภาษี โชน ลคร เสีย แต่ วัน ที่ ใช้ พระ ราชบัญญัติ นี้ แล้ว
 ห้าม มิ ให้ เล่นการ มะหฺรคพ ที่ ผิด

มาตรา ๓ ห้ามมิให้ บุค คน ผู้หนึ่ง ผู้ ใด คนเดียว ฤาหลาย
 คน เป็น เจ้า ของเล่นการ มะหฺรคพ คือ ๑ ลคร คน ร้อง ว่า ฤาทำ
 อ้าต่าง ๆ ที่ เรียก ชื่อ ว่า โชน ลคร ไทย ลครชาตริ ลคร แหก แฉง
 เปน ต้น ๒ หุ่น ทำตุกตา เปน รูป เปรี๊ยะ เล่นต่างคน ที่ เรียก ชื่อว่า หุ่น
 ไทย หุ่น จีน เปน ต้น ๓ หุ่น ทำรูปภาพ เชิด เล่น คล้าย หุ่น ที่ เรียก ชื่อ
 ว่า หุ่น ไทย หุ่น ตลง หุ่น แหก เปน ต้น ๔ เพลง ร้อง ต่าง ๆ ที่ เรียก
 ชื่อ ว่า เพลง ลักกระวา เสภา เปน ต้น ๕ จำ อวดซึ่ง ร้องว่า ทำอ้า
 ต่าง ๆ ไม่มีฉาก อย่าง ลคร ที่ เรียกว่า ยี่ เก กลอง ยาร แพน
 แลมอญ ทวาย รำ เปน ต้น นอก จาก ได้ รับ อนุญาต บัตร จาก เจ้าพนักงาน
 ผู้ ออก อนุญาต บัตร เว้น ไว้ แต่ เล่น ในงาน มะหฺรคพ หลวง
 การ ออก อนุญาต บัตร

มาตรา ๔ เจ้าพนักงาน ผู้ ออก อนุญาต บัตร เล่นการ มะหฺรคพ
 นั้น เปน หน้า ที่ กรม สรรพ การ กระ ทรวง พระคลัง มหาส มบัติ ถ้า ற்ப
 ออก อนุญาต บัตร ได้ ตลอด พระราชอาณา เขต ฤา เขต ภูมิภาค
 คือ ข้ำ หลวง แล ผู้ ว่า ราชการ เมือง กรมการ ผู้ ได้ รับ อนุญาต จาก

มา ๑๔๔๘ ลักษณ อากว มะหฺรศพ

เสนาบดี กระจ ทรง พระ คลัง มหาสม บัด แล นาย อากว ผู้ ที่ ได้รับ

ใบ ตั้ง จาก เสนาบดี กระจ ทรง พระคลัง มหาสม บัด สำหรับ เปน

ผู้ ออก อาชญาบัตร ได้ เฉพาะ เขต แขวง ซึ่ง กำหนด ไป ใน ใบ

อนุญาต นั้น ถ้า บุคคล ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด คน เดียว ฤ หหลาย คน เปน

เจ้า ของ เล่นการ มะหฺรศพ จะ เล่นการ มะหฺรศพ ก่อน ที่ จะ เล่น นั้น

ให้ มา รับ อาชญาบัตร ไป สำหรับ การ มะหฺรศพ นั้น ก่อน จึง เล่น ได้

อาชญาบัตร

มาตรา ๕ อาชญาบัตร เล่นการ มะหฺรศพ เจ้าพนักงาน

ผู้ ออก อาชญาบัตร ต้อง ออก ให้ แก่ ผู้ มา ขอรื้ ตาม แบบ หมาย

ข ซึ่ง ติด ท้าย พระราชบัญญัติ นี้ เมื่อ ได้รับ เงิน อากว ตาม พิกัด

ตาราง หมาย ก ซึ่ง ติด ท้าย พระราชบัญญัติ นี้ จาก ผู้ ขอรื้ โดย

ถูกต้อง แล้ว

ปรับ โทษ

มาตรา ๖ ผู้ บังอาจ ลัก เล่นการ มะหฺรศพ มิ ได้รับ อาชญาบัตร

ผิด ต่อ พระราชบัญญัติ นี้ ต้อง ปรับ โทษ ครั้ง หนึ่ง ไม่ เกิน ๓๐๐

บาท ถ้า แขวง เมือง ใด มิ ได้ ตั้ง นาย อากว เงิน ค่า ปรับ โทษ เปน

พินัย หลวง ทั้ง ลั้น ถ้า มี นาย อากว เงิน ค่า ปรับ โทษ เปน ส่วน ของ

นาย อากว กิ่ง หนึ่ง เปน พินัย หลวง กิ่ง หนึ่ง

จำ ถ่าย โทษ

มาตรา ๗ ถ้า ผู้ ใด ต้อง ปรับ โทษ ไม่มี เงิน จะ เสีย ให้ คัด

ลั้น จำ ถ่าย โทษ ตาม พระราชบัญญัติ อากว ชั้น ใน ปี ๑๒๔๘

แบบหาย ก,

พิทักษ์เงินค่าอาชญากรรมเต็ม มหพรคพ ตามมาตรา ๕

รายการ	เงิน แด่กลาง		เงิน แด่กลาง		เงิน ทั้ง กลางวัน แด่ กลางคืน	
	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์
โฉนด เรขกร	๔	-	๔	-	๖	-
ตกร ไทย เวียง รามเกียรติ	๒๐	-	๒๐	-	๒๐	-
" " อีเทพี	๑๖	-	๑๖	-	๑๖	-
" " อมรินทร์	๑๒	-	๑๒	-	๑๒	-
" " เบ็ญจรงค์	๖	-	๖	-	๖	-
ตกร ไทย เต็มหมว เวียง เบ็ญจรงค์	๑	-	๑	-	๑	-
บัญชี ตกร ทำ ว่า ๑๐ คม	๑	-	๑	-	๑	๕๐
ตกร ซากัว ตกร แยก	-	๕๐	-	๕๐	-	๕๐
งว	๔	-	๔	-	๖	-
ตกร ซากัว ชนิด ต่าง ๆ	๔	-	๔	-	๖	-
หุ่น ไทย	๑	-	๑	-	๑	๕๐
หุ่น จีน	๑	-	๑	-	๑	๕๐
หุ่น ต่าง ๆ	๑	-	๑	-	๑	๕๐
หนังสือ ไทย	๑	-	๑	๕๐	๑	-
หนังสือ กลอง หนังสือ แยก	๑	-	๑	๕๐	๑	-
หนังสือ จีน	๑	๕๐	๑	๕๐	๑	๕๐
หนังสือ ซากัว ต่าง ๆ	๑	-	๑	๕๐	๑	-
เพลง	๑	-	๑	-	๑	๕๐
สัก กระดาษ	๑	-	๑	-	๑	๕๐
เสภา	๑	๕๐	๑	๕๐	๑	-
ยี่เก	๒	-	๒	-	๒	-
กลอง ยาว	๑	๕๐	๑	-	๑	-
ตกร แพน	๑	๒๕	๑	๒๕	๑	-
มอญ แด่ ทวาย ว่า	๑	๒๕	๑	๒๕	๑	-
พิมพ์แพทย์ ฉา มะโหรี กลอง แยก	๑	-	๑	-	๑	-
สำรับใหญ่	๑	-	๑	-	๑	-
" " สำรับ เล็ก	๑	๕๐	๑	๕๐	๑	๕๐
สมุดหีบ สวดศพ จำอาต	๑	-	๑	-	๑	-

ตรวจ จับ

มาตรา ๘ การ ตรวจ จับ ผู้ กระ ทำ ผิด ต่อ พระราชบัญญัติ นี้
 เป็น นำ ที่ กระ ทรวง เมือง แล เทศา ภิบาล แล ผู้ ตรวจ ของ กรม
 สรรพากร กระ ทรวง พระ คลัง มหา สมบัติ ซึ่ง มี หนังสือ สำคัญ
 สำหรับ ตัว ถ้า นาย อากร ทราบ ความ ว่า มี ผู้ กระ ทำ ผิด ต่อ พระ
 ราชบัญญัติ นี้ จะ ขอ ให้ จับ ให้ แจง ความ ต่อ เจ้า นำ ที่ ซึ่ง กล่าว
 แล้ว ข้าง ต้น เป็น ผู้ จับ ก่อน ที่ จะ ไป จับ นั้น ต้อง ให้ ผู้ รับ สิบ บด
 ญา อยู่ ขอ สบายด ก่อน ว่า รู้ เหน โดย หลัก ฐาน ควร เชื้อ ควร สง ไลย
 โดย สัจ จริง ใช้ การ แกล้ง ถ้า ถ้า เจ้า พนักงาน ผู้ ออก อาชญา บัตร
 รู้ ความ ชัด มี พยาน เป็น หลัก ฐาน มัน คง จะ พ้อง ร้อง ผู้ กระ ทำ ผิด
 ก็ ได้ แต่ ต้อง ให้ ผู้ ที่ รู้ เหน สบายด ก่อน
 การ ชำระ ความ

มาตรา ๙ การ ชำระ ความ ตาม พระราชบัญญัติ นี้ เป็น นำ
 ที่ ศาล กอง ตระเวร แล เทศา ภิบาล จะ ชำระ คดี สิ้น แต่ ข้อ ความ
 ใน พระ ราชบัญญัติ นี้ มิ ได้ ห้าม มิ ให้ ผู้ ที่ ต้อง ปรบ ไซม จะ ไป
 ยุธรรม ต่อ ศาล สนาม สติตย ยุติ ธรรม ด้วย

พระราชบัญญัติ ทรง คัง ไว้ แต่ วัน ที่ ๑ มีนาคม รัตนโกสินทร
 ศก ๑๑๑ เป็น วัน ที่ ๘๘๗๗ ใน รัชกาล บัตยุบนี้

ทวน โดย กำหนด มาก แล น้อย แล้วย แต่ ยัง หา ได้ ประภาค ให้ ใ้
 ได้ ทัวไป ใน ศาล ชั้น สูง ทั้ง ปวงไม่ ควร จะ ให้ ใ้ พระราช บัญญัติ
 ยท นี้ ได้ ทัวไป จึง ทรง พระ กรุณาไปรคเกล้าฯ ให้ ประภาค ให้
 ทวาย ทัว กัน ว่า แต่ นี้ ไป ยันดา ผู้ มีความ ผิด ล่วง พระราช กำหนด
 กฎหมาย มีโทษ ทวนตั้ง แต่ ๕๐ ที่ ลง มา ไม่ ถึง จำคุก นี้ ให้
 ศาล ทั้ง ปวง พิจารณา เปลี่ยน เป็น โทษ จำขัง ตาม ความ ใน ข้อ ๒
 แห่ง ประภาค เพิ่ม เติม ตั้ง ศาล โบริสภา ลง วันที่ ๒๕ ธันวาคม
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๓ นั้น จึง ทก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๓ มกราคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔
 เป็น วันที่ ๙๙๒๕ ใน รัชกาล บัดชยนี้

ประกาศ

พระราชบัญญัติ อากร การ พนัน แก้ ไข เพิ่ม เติม
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔

มี พระบรมราช โอง การ ใน พระบาท สมเด็จ พระปรเมนทร มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระจุล จอมเกล้า เจ้า อยู่หัว ค้ำรัล เหนือเกล้าฯ ให้
 ประภาค แก่ ข้า ทูล ตของ ขุนี พระบาท แล ทวย ราษฎร ใน กรุง เทพฯ
 แล หัวเมือง ให้ ทวาย ทัว กัน ว่า ได้ ทรง พระ กรุณาไปรคเกล้าฯ
 ให้ ตั้ง พระ ราช บัญญัติ อากร การ พนัน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ ขึ้น
 แบ่ง การ พนัน โดย ประเภท เปน ๔ ภาค คือ ภาค ที่ ๑ การ เล่น

ต้องห้าม ภาคที่ ๒ คือ หวยจีน ก ข ให้ตั้งเล่นโต๊ะแต่แห่ง
 เกี้ยว ภาคที่ ๓ อารการพนัน คือ ไปขึ้นไป กำ กำตัด ให้เล่น
 โต๊ะแต่ที่ ๆ เจ้าพนักงาน กำหนดให้เล่น ภาคที่ ๔ คือ การเล่น
 พนัน ให้รับอนุญาตบัตรจากนาย อารการ แล้วจึงเล่นโต๊ะ มีประเภท
 ต่าง ๆ โดยพิศดาร ในพระราชบัญญัตินี้แล้ว แล การเล่นภาค
 ที่ ๓ นี้ ไปรอกเกล้าฯ ดำรัสสั่งให้เจ้าพนักงาน กำหนดที่ตั้งเล่น
 ลดน้อยลงกว่าแต่ก่อน แล ห้ามไม่ให้เด็กเข้าโรง ข้อนเล่นการ
 พนันด้วย โดยพระบรมราชประสงค์ เพื่อให้ผู้ที่เคยประพฤติลด
 น้อยลง ทั้งเด็กที่เจริญขึ้น ก็จะไม่ไปประพฤติการเล่นเหล่านี้ต่อไป
 บัดนี้ได้ทรงทราบ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า การเล่นพนัน
 ภาคที่ ๔ ของพระราชบัญญัติ อารการพนัน ที่อนุญาตให้
 เล่นโต๊ะ โดยรับอนุญาตบัตรจากนาย อารการ คือ แปก แก้ว ช้าง
 งา ปอก ๑ ต่อแต้มไทยจีน ๑ สอง อย่างนี้มีผู้เล่นชุกชุมมาก
 และมีวิธีเล่นใช้เงินกันโต๊ะมาก ๆ คล้ายไปถั่ว ตั้งเล่นตามตึก
 โรงร้านริมถนน เปนทางจูงใจประชุมชน ให้พลัดพลัด ชัก
 กับพระบรมราชประสงค์ ที่ทรงตั้งพระราชหฤทัย หวังจะให้
 การเล่นซึ่งเห็นว่าเป็นเครื่องชั่วร้าย ลดน้อยถอยลง เพื่อความ
 ทนุบำรุง ทวยราษฎร ได้ได้ทำมาหากินโดยทางชอบธรรม แล
 ไม่เป็นไปโดยทาง แห่งพระราชบัญญัตินี้ไว้ จึงมีพระบรม
 ราชโองการ ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน

รัตนโกสินทรศก ๑๑๕ นี้ไป การพนัน มี ประเภท ใน ภาค ที่ ๔
ของ พระราชบัญญัติ อากร การพนัน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑

ซึ่ง อนุญาต ให้ เล่น โดย ได้ รับ อนุญาต ยंत्र จาก นาย อากร คือ แปร แก้ว
ข้าง งาม อีก อย่าง ๑ ต่อ แต้ม ไทย จีน อย่าง ๑ นี้ ให้ เลิก เสีย

ห้าม มิ ให้ เล่น พนัน กัน ต่อ ไป แล ให้ ยก ออกจาก การพนัน ภาค ที่ ๔
ไป รวม ไว้ ใน ภาค ที่ ๑ โดย ประเภท การ เล่น พนัน ต้อง ห้าม ตาม

พระราชบัญญัติ อากร การพนัน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ ถ้า ผู้ใด
กระ ทำ ผิด ล่วง ละเมิด ประการ พระราชบัญญัติ นี้ ให้ ปรับ โทษ ตาม

พระราชบัญญัติ อากร การพนัน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๑ อัน มี อยู่
แล้ว นั้น จง ทบท ษณะ การ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๕ มกราคม รัตน โกสินทร ศก ๑๑๔

เป็น วันที่ ๑๘๒๗ ใน รัชกาล ๕ ที่ ยี่สิบ

กฎ เป็น ข้อ บังคับ อากร พนัน

ตั้ง โดย เสนา บคิ กระทรวง พระคลัง มหาตม บัติ

ได้รับ พระราชทาน พระบรมราชา อนุญาต แล้ว

ตั้ง นาย อากร คน ใหม่ แล้ว คน เก่า ต้อง มอข การ คั้น ฝิ่น

ข้อ ๑ อากร ฝิ่น มณฑล ไท ๆ เมือง ไท ใ้ว่า ประมุข ตก ค่า
แล้ว ผู้ใด จะ ได้ เป็น นาย อากร ฝิ่น โดย ได้ รับ พระบรม ราชา

อนุญาต ผู้ นั้น ได้ รับ ท้อง ตราคั้ง ตรานำ วัน ไท ตั้ง แต่ วัน นั้น ไป
ผู้ นั้น มี หน้า ที่ ๆ จะ ขอ ให้ เข้า พนัน งาน ๆ ข้ำ หลวง ผู้ว่า ราชการ

เมื่อกรมการ ซึ่ง มีหน้าที่ รักษาพระราชบัญญัติ ของ การ อากร
นั้น ให้เป็น ประทาน กำกับ ตรวจ ขาด ขาด เนื้อ ยาล พร้อม ด้วย
นาย อากร คนเก่า แล นาย อากร คนใหม่ เพื่อ รักษา ความ ยุติธรรม
ให้ เป็น ไป โดย เรียบ ด้วย กติ กติ ๒ ฝ่าย ได้ เติ้ม ตาม พระราช
บัญญัติ อากร ยาล บิ ๑๒๓๓ หมวด คัน

ข้อ ๑ แล พระราชบัญญัติ อากร ยาล เติ้ม เติ้ม รัตน โกสินทร
ศก ๑๐๙ หมวด กติ ๔ มาตรา ๒๓ นั้น

คิน ยาล ที่ เหลือ แล้ว ให้ คิค เงิน เขา แต่ นาย อากร

คน ใหม่ เท่า ทน เติ้ม ตาม อัครา

ข้อ ๒ เมื่อ ถึง วัน กติ ๑ เมษายน บิ ใหม่ ซึ่ง เป็น เขต ของ นาย
อากร คน ใหม่ นาย อากร คนเก่า ได้ คิน ยาล ที่ เหลือ จำ นำ ยให้
นาย อากร คน ใหม่ แล้ว ให้ นาย อากร คน ใหม่ ใช้ เงิน ทน ยาล
ให้ แต่ นาย อากร คนเก่า ตาม พระราชบัญญัติ อากร ยาล เติ้ม เติ้ม
รัตน โกสินทร ศก ๑๐๙ หมวด กติ ๔ มาตรา ๒๓ คิค เติ้ม ตาม
อัครา ราคา ยาล คิค กติ มา คิม ใหม่ นน คิน คิค ยาล ราคา คิค
หนึ่ง ตั้งแต่ ๙๕๐ บาท ขึ้น ไป ถึง ๑๐๕๐ บาท ให้ คิค ราคา
คิค ยาล คิค คิค ๑ บาท คิค ยาล คิค คิค ๕๖ อัจจุ ยาล คิค
ราคา คิค ยาล คิค ตั้งแต่ ๑๐๕๐ บาท ขึ้น ไป ถึง ๑๑๕๐ บาท ให้ คิค
ราคา คิค ยาล คิค คิค คิค ๑ บาท ๘ อัจจุ คิค ยาล คิค คิค
๑ บาท คิค ยาล คิค คิค ๘ อัจจุ เป็น คิค ยาล

พระราชบัญญัติว่าด้วยอสังหาริมทรัพย์ 116

มีพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ซึ่งสำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

ทุกวันนี้มีคนชักชวนกันตั้งชื่อบริษัท "เรียกว่าอสังหาริมทรัพย์ บ้าง และเรียกชื่ออย่างอื่น ๆ บ้าง แล้วเกิดวิวาทยกพวกเข้าทุบตีฟัดแทงยิงซึ่งกันและกัน บาดเจ็บเป็นอันตายแก่ร่างกายและชีวิตเนืองๆ มาเป็นที่หวาดหวั่นแก่อาณาประชาราษฎรทั้งหลายทั่วไป โช้แต่เท่านั้น ครั้นมีผู้ฟ้องร้องว่ากล่าวจะเอาโทษพวกนี้ตามกฎหมายบ้านเมือง พวกหัวนาก็เข้าป้องกันขัดขวางมิให้จับกุมพวกเหล่านี้มาชำระตัดสินลงโทษ ตามกฎหมายบ้านเมืองได้โดยสะดวก เหตุฉนี้จึงทรงพระราชดำริเห็นสมควรที่จะป้องกันมิให้มีการทุจริตเช่นกล่าวมาเกิดขึ้นอีกต่อไป

จึงมีพระราชเสาวนีย์ ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ต่อไป ดังนี้

มาตรา 1 ตั้งแต่วันออกประกาศให้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป บรรดากฎหมายพระราชบัญญัติประกาศแล้วข้อบังคับที่ว่าด้วย เรื่องอสังหาริมทรัพย์ทั้งปวงนั้นให้ยกเลิกเสีย

มาตรา 2 ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่าหมู่ ฎาชอง นั้นไม่ได้หมายความว่ารวมบริษัทต่างๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

ข้อ 1 บริษัท ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์แต่การค้าขายอย่างเดียว

ข้อ 2 บริษัทใด ๆ หรือหมู่ใด ๆ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ตั้งอยู่โดยชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย

ข้อ 3 บริษัทหรือหมู่ใด ๆ ก็ดี ฎาผู้เข้าหุ้นส่วนกันก็ดีมีคนเดียวไม่เกินกว่า 10 คน เพื่อจะทำการต่างๆ ที่ชอบด้วยกฎหมาย แลคนผู้เข้าบริษัท ฎา เข้าหุ้นส่วนนั้นไม่ต้องลาบาลตัว เพื่อจะปิดบังความลับของบริษัท ฎาหมู่ ฎาการเข้าหุ้นส่วน แลในที่สุดบริษัท ฎาหมู่ ฎาการเข้าหุ้นส่วนนั้น มิได้ทำการลับอันมิชอบอย่างหนึ่งอย่างใดด้วย

มาตรา 3 บรรดาพวกที่ตั้งขึ้นเป็นหมู่เป็นช่อง ซึ่งต้องอยู่ในเวลาออกประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ก็ดี ฤาจะตั้งขึ้นภายหลังวันใช้พระราชบัญญัติก็ดี ต้องมาขอจดทะเบียนไว้ต่อเจ้าพนักงาน ผู้ซึ่งจะได้รับตำแหน่งแล้ว มีชื่อประกาศไว้ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาตามครั้งตามคราว และการขอจดทะเบียนนั้นต้องทำเรื่องราวมายื่นให้แจ้งความประสงค์ของหมู่ฤาช่องที่ตั้งขึ้น กับทั้งสำเนาข้อบังคับสำหรับหมู่ฤาช่องนั้น กับใบอนุญาตรายชื่อสมาชิก ผู้เข้าเป็นหมู่เป็นช่องกับรายชื่อแลตำบลที่อยู่ของผู้เป็นหัวหน้านายใหญ่ นายรอง กับตำบลที่จะตั้งโรงประชุมใหญ่ น้อยสำหรับประชุมกันนั้นติดท้ายเรื่องราวมาด้วย

มาตรา 4 เจ้าพนักงานผู้จดทะเบียน มีอำนาจที่จะเรียกผู้เป็นหัวหน้า นายใหญ่ นายรอง และผู้จัดการแลผู้กระทำการในที่ทำการนั้น แลสมาชิกของหมู่ฤาช่องใด ๆ ที่ได้ลงทะเบียนแล้วฤาที่บังคับให้ลงทะเบียนไว้แล้วก็ดี ฤาที่ต้องบังคับให้ลงทะเบียนตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินี้ โดยมีหมายเรียกมาได้ทุกเวลา แลได้ตามได้ทุกอย่าง คนที่ต้องเรียกมานั้น ให้แจ้งความโดยละเอียดในกิจธุระของพวกที่เป็นหมู่เป็นช่องนั้นๆ บรรดาผู้เป็นหัวหน้านายใหญ่ นายรองแลผู้ทำการต่างๆ แลสมาชิกที่ต้องเรียกนั้นจำเป็นต้องมาแลต้องแจ้งความโดยละเอียด ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ พิจารณาเป็นลัตยให้ปรับเงินไม่เกิน 500 บาท ฤาจำคุกมิเกินกว่าปีหนึ่ง ฤาทั้งจำคุกแลปรับ เป็นพิโนยด้วยทั้งสองสถาน

มาตรา 5 ถ้าเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียน เห็นสมควรก็มีอำนาจที่จะเรียกผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งได้จดทะเบียนไว้ ในทะเบียนแล้วก็ดี ฤาที่ขอจดทะเบียนในทะเบียน เป็นหัวหน้านายใหญ่ นายรอง ฤาผู้ทำการต่างๆ ในหมู่ในช่องใด ๆ ก็ดี ที่ได้จดทะเบียนไว้ก็ดี ฤาจะจดทะเบียนให้ทำงานบนว่าจะไม่กระทำผิดพระราชบัญญัตินี้ แลให้มีประกันสองคน คิดเป็นเงินสำหรับที่จะเสียค่าปรับมีจำนวนมากน้อยตามแต่เจ้าพนักงานจะเห็นสมควร แต่รวมเป็นเงินไม่เกินกว่า 4,000 บาท

มาตรา 6 ถ้าหมู่ช่องใด ๆ ไม่ได้ประพฤติการตามหน้าที่อันสมควรแก่พวกนั้นก็ดี ฤาตั้งพวกขึ้น ฤาตั้งเป็นพวกอยู่ เพื่อจะกระทำการที่ไม่ชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมายก็ดี เจ้าพนักงานจะไม่ให้จดทะเบียน ฤาถ้าได้จดทะเบียนแล้วจะถอนเสีย ไม่ให้มีอยู่ในทะเบียนต่อไปก็ได้

มาตรา 7 หมู่ช่องใด ๆ ที่ไม่ได้จดทะเบียนก็ดี ฤาได้จดทะเบียนไว้แล้ว ภายหลังต้องถอนเสียจากทะเบียนก็ดี หมู่ช่องนั้นๆ ต้องนับว่าเป็นพวกซึ่งตั้งอยู่โดยผิดกฎหมาย

มาตรา 8 ถ้าหมู่ใดช่องใด ไม่ได้มาขอจดทะเบียนเสียภายในกำหนด เดือนหนึ่งนับแต่ได้ออกประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป ต้องถือว่าหมู่นั้นช่องนั้น ได้ตั้งอยู่ผิดด้วยกฎหมาย

มาตรา 9 การชุมนุมกัน ตั้งแต่ 5 คน ฤมากรกว่า 5 คนขึ้นไป ต้องถือว่าเป็นการชุมนุมกัน ผิดต่อกฎหมายในเวลาที่มีเหตุการณ์ ดังกล่าวต่อไปในข้อความเหล่านี้ คือ

ข้อ 1 เมื่อคนที่ชุมนุมกันนั้น เป็นพวกในหมู่ในช่อง ที่ตั้งขึ้นโดยผิดกฎหมาย

ข้อ 2 เมื่อความมุ่งหมายของคนผู้ที่ชุมนุมกันนั้น เป็นประการหนึ่งประการใดในประการนี้คือ

ประการที่ 1 เพื่อจะขัดขวางฤต่อผู้การทั้งปวง ที่ข้าราชการฤเจ้าพนักงานกระทำตามกฎหมาย

ประการที่ 2 เพื่อจะกระทำการทุจริตต่างๆ ให้เป็นที่เดือดร้อนแก่อาณาประชาราษฎร ฤจะกระทำร้ายอื่นๆ ซึ่ง เป็นข้อละเมิดมีโทษหลวงตามกฎหมาย

ประการที่ 3 เพื่อจะทำการทางใช้อำนาจกดขี่ ด้วยกำลังให้คนอื่นกลัวเกรง แล้วขัดขึ้นให้คนอื่น ๆ ไม่ให้ทำการสิ่งใดเหนือกฎหมายอนุญาตให้ทำ

มาตรา 10 ถ้าพบธงหรือเครื่องหมายอื่นๆ ฤสรรพนังสีต่างๆ ของหมู่ของช่องใด ๆ อยู่กับผู้ใดก็จะต้องถือว่ามีผู้นั้นเป็นพวกหมู่ช่องนั้นๆ จนกว่าผู้นั้นจะพิสูจน์ตัวด้วยพยานให้เห็นความจริงว่าตนไม่ใช่พวกในหมู่ช่องนั้นๆ

มาตรา 11 ห้ามไม่ให้หมู่ช่องที่ได้จดทะเบียนไว้ตามข้อพระราชบัญญัตินี้ มีการชุมนุม เว้นแต่หัวหน้าหมู่ช่องนั้น ได้บอกล่วงหน้าให้เจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนทราบก่อนอย่างน้อย 24 ชั่วโมง คำแจ้งความนั้นต้องบอกเวลาแลวันชุมนุม แลจะชุมนุมที่ตำบลใด แลชุมนุมด้วยเหตุใด ฤจะทำการสิ่งใดในที่ชุมนุมนั้นๆ เจ้าพนักงานผู้จดทะเบียน ฤเจ้าพนักงานกองตระเวนคนหนึ่งคนใดได้รับอนุญาต จากเจ้าพนักงานผู้จดทะเบียนมีอำนาจที่จะเข้าไปในที่ชุมนุมนั้นโดยสะดวก การชุมนุมซึ่งได้ชุมนุมผิดต่อมาตรานี้ ต้องถือว่ามีผิดกฎหมาย แลถ้าผู้ใดขัดขวางห้ามปรามเจ้าพนักงานได้รับอนุญาต ไม่ให้เข้าไปในที่ชุมนุม ได้พิจารณาสมให้ปรับเงินไม่ต่ำกว่า 500 บาท ฤจำคุกมีกำหนดไม่เกินกว่า 1 ปี ฤทั้งปรับแลจำด้วยทั้งสองสถาน

มาตรา 12 ถ้าคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดการ ฤเป็นผู้ช่วยในการของหมู่ของช่องซึ่งได้ตั้งขึ้นด้วยกฎหมายนั้น พิจารณาเป็นลัทธิ ให้จำคุกไม่เกินกว่า 5 ปี หรือปรับเป็นพิไนยไม่เกินกว่า 2,000 บาท ฤทั้งจำคุกแลปรับเป็นพิไนยด้วยทั้งสองสถาน

มาตรา 13 คนใดคนหนึ่ง ซึ่งเป็นสมาชิกดี ๆ ทำการเหมือนเป็นคนอยู่ในพวกของหมู่ของช่อง ซึ่งได้ตั้งขึ้นผิดด้วยกฎหมาย ถ้าไปชุมนุมด้วยเหล่าที่ชุมนุมกันผิดกฎหมาย ถ้าเกี่ยวข้องกับหมู่แลช่อง ที่เข้าชุมนุมกันตั้งว่ามานี้ ถ้าออกเงินเข้าเรียรายให้หมู่แลช่อง ที่เข้าชุมนุมกันตั้งว่ามานี้ ถ้าช่วยอุดหนุนอย่างอื่น ถ้าชักชวนโดยความซู่เชิญให้คนใดคนหนึ่งมาเข้าในหมู่ในช่อง ซึ่งได้ตั้งขึ้นผิดด้วยกฎหมาย พิจารณาเป็นสัตย์ให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า 3 ปี ถ้าให้ปรับเป็นพิไนยไม่เกินกว่า 1,000 บาท ถ้าทั้งจำคุกแลปรับเป็นพิไนยด้วยทั้งสองสถาน

มาตรา 14 ถ้าคนใดคนหนึ่งไปชุมนุมในหมู่ในช่อง ถ้าในที่ชุมนุมกันอันผิดกฎหมายนั้น มีอาวุธหรือสิ่งอื่นที่ใช้ต่างอาวุธอันเป็นเครื่องที่จะทำอันตรายแก่ชีวิตได้แล้ว ก็ให้ลงโทษจำคุกผู้นั้นให้มากขึ้นถึง 4 ปีได้ ถ้าให้ปรับผู้นั้นเป็นพิไนยถึง 1,500 บาทได้

มาตรา 16 บรรดาสมุดกระดาษ ฤคสารหนังสือต่างๆ ธงกาเครื่องหมดยอย่างอื่น แลทรัพย์สินของทั้งปวงซึ่งหึงเคลื่อนจากที่ได้ ถ้าไม่หึงเคลื่อนที่ได้ ซึ่งมีเหตุสมควรจะเชื่อว่าเป็นของหมู่ของช่อง ที่เข้าชุมนุมกันอันผิดต่อกฎหมาย ถ้าซึ่งเกี่ยวข้องกับทางใดทางหนึ่ง กับหมู่ กับช่องที่เข้าชุมนุมกันอันผิดต่อกฎหมายนั้น เมื่อจับหรือค้นได้ ณ ที่ใด ๆ ให้รับเป็นของแผ่นดินได้ทั้งสิ้น

มาตรา 17 ถ้าเมื่อใด ข้าราชการหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจแลหน้าที่ตามกฎหมายมีคำสั่งให้ถอนชื่อหมู่ชื่อช่องใด ๆ ออกเสียจากทะเบียนแล้ว หมู่ช่องนั้นๆ ต้องเลิกไม่เป็นหมู่ เป็นช่องที่ขอบด้วยกฎหมายได้ต่อไป โดยเหตุที่เขาชื่อออกเสียจากทะเบียน แลบรรดาทรัพย์สินสมบัติของหมู่ช่องซึ่งต้องให้เลิกนั้น ให้ศาลอาญาตั้งเจ้าพนักงานรักษาไว้ ให้เจ้าพนักงานผู้ได้รับคำสั่งของอธิบดี ผู้พิพากษาศาลอาญา ไปเก็บแลยึดทรัพย์สินสมบัติไว้แล้วขายทอดตลาดเสีย แล้วให้เอาเงินนั้นใช้หนี้สินของหมู่ช่องซึ่งต้องเลิกเสียทั้งหมดแล้ว เหลือเงินมากน้อยเท่าใด ให้แจกให้แก่คนทั้งหลายผู้ใด เข้าพวกอยู่ในหมู่ในช่อง ซึ่งต้องเลิกนั้นจงเท่ากันทุกคน

มาตรา 18 การฟ้องร้องกล่าวโทษผู้กระทำผิด ตามพระราชบัญญัตินี้ กรมอัยการ ผู้ว่าราชการเมือง มีอำนาจที่จะฟ้องหรือว่าแทนผู้อื่นได้ตลอด

พระราชบัญญัติตราไว้ ณ วันที่ 1 ตุลาคม รัตนโกสินทร์ ศก 116 เป็นวันที่ 10552 รัชกาลปัตยุบัน

เล่ม ๒ ลักษณะสงคราม ตาม กฎหมาย ราชอาณาจักร

เจ้าหลวงประจำอยู่ ณ เมือง นคร ลำพูน ได้มาเรื่อง จารุชน กราบ
 กูล พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น สฤษดิ์ ชาติ กวี ฎา ทักเรื่อง
 รวขึ้นต่อเจ้าพนักงาน กรมมหาดไทย กรมพระ บังอร
 กูล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า มหา มาลา กรมพระ บังอร
 ประยงค์ ซึ่งสำเร็จราชการ กรมมหาดไทย เดิม รัชช จนถึง ขึ้นคำ
 หนังสือ ท้า บัรดา บัรดา บัรดา บัรดา ๑๓๔๖ ถ้า นาย ร้อย
 ผู้ใด รับยอม สัญญาได้มี ประโยชน์ แก่ แผ่นดิน ก็ ยิง ถว่า นาย
 ร้อย ชื่นๆ ก็ จะ ไป รุก ประทาน ให้ ผู้ นั้น ได้ ทำ ข้า ไม อย่า ให้ นาย
 ร้อย ทั้ง ทาย นึง นอก ไ ด้ ย ให้ สยาม แด เจ้า พนักงาน ข้า ไม
 ทั้ง ๔ หัว เมือง คัก ลอก ทมาย ประกาศ ณ บั บั บั ประกาศ ไว้
 ใน ที่ สยาม โรง ศาล และ ที่ ประชุม คน ไป มา และ แจก แก่ หัว
 เมือง ชน แคว้น แควน ให้ เข้า ประกาศ แก่ ราษฎร ให้ รู้ ทัก กัณ กัณ
 ถึง วัน กำหนด ใน ทมาย ประกาศ นี้ จง ไป ประกาศ มา ณ วัน อัง คาร
 เดือนนี้ แรม หก ค่ำ บั รดา บัรดา บัรดา ๑๓๔๖ ๗

ประกาศ การเดินเรือแลค้าขายทางเมืองจีน

๑ กัวยพระยาพิพัฒน์โกษา รับพระบรมราชานุญาต นำ ประ
 ภาศ การเดินเรือ แลค้าขายทางเมืองจีน มาลง ราชกิจจานุเบกษา
 ลง วัน มา แด ศาลา ว่า การ กรมท่า ณ วัน พุศ ๒๕๐๖ บั รดา บัรดา
 คักราช ๑๓๔๗ ๗

หน้า ๕๗๓ ลักษณะสงคราม ตาม ถกหมาย นานาประเทศ

เจ้าพระยาภาณุวงษ์มหาโกษาธิบดี ที่ พระคลัง เสนาบดี ว่าการ
 ต่างประเทศ กับพระบรมราชโองการไว้เกล้าฯ ตั้งว่าให้ข้าราชการ
 แก่ ยืน คาท่าน ทั้งหลาย ทั้ง ปวง ผู้ที่ มี กิจ ชุวะ เกิด เวื่อ ค้าขาย
 ทาง เมือง จีน นั้น ให้ทราบทั่วกัน ว่าการศึกสงครามที่ เป็น อยู่ใน
 ระหว่างกรุงฝรังเศส กับกรุงจีนบัดนี้ นั้น กรุงฝรังเศส ได้
 แกร์ ความว่า จะ รุกการ ไม่ให้ เปง ที่ ออก ขวาว แก่ ทาง ค้าขาย
 ของ เมือง ที่ เปง กลาง อยู่ มี ได้ เกี่ยวกับการ สงคราม นั้น เว้น
 เสีย แก่ ระ บันทุก สิ่ง ของ ท้อง ต้ำม คือ สิ่ง ของ ที่ เปง กำตั้ง คัก
 สงคราม คือ เครื่อง สาก รวูธ ฝรังเศส ยิง อาหาร เปน ต้น นั้น เข้า ไป
 ใน เมือง ที่ เปง สงคราม กัน อยู่ แล้ว จะ ต้อง จัษ ญม ธิบ เขา สิ่ง ของ
 นั้น เสีย ความ ประ เพลอ คือ สงคราม เพราะ เหตุ นั้น ควร ที่ ผู้
 เกิด เวื่อ ค้าขาย ใน ทาง เมือง จีน นั้น จะ อุตสาหะ วิวั ทวิ คัก จักการ
 ค้าขาย แก่ ที่ ชอบ ชอวม อย่าให้ ลิด ล้อ ช้อ ค้ำม ของ เประ เทศ ที่
 ทำ สงคราม กัน อยู่ นี้ ได้ จึง จะ ไม่มี เหตุ เปน ที่ อนิ ตวาช แก่
 ทวิ พย สมยัตติ ของ คุณ ได้ แปล ทัง สี่ ผู้ว่า การ แขน กง สล ฝรังเศส
 มาลง ไว้ ใน ที่ นี้ ค้ำบ แล้ว มีความ ว่า
 มอง สิ เออ อี ตอรัญ ผู้ว่า การ แขน กง สล ฝรังเศส จอ มั่ง
 ความ มา ยร ทำเร เจ้า พระยาภาณุวงษ์ มหาโกษาธิบดี พระคลัง
 เสนาบดี ว่าการ ต่าง ประเทศ

ด้วย แก่ กอน มา นม บัดนี้ กองทัพฝรังเศสใน ทะเล จีน ได้ กระทำ

เดิม ^๒ สักขณ สภกรรม ตาม กฎหมายนานาประเทศ ^๓ ๗๘
 ความ คำ ของ คอ เวณ แมนค รัยบ ลก บุงเปร เวสค ที่ ทดง กนิ มี
 ความ บระส ค์ จะ มี ให้ เมื่อง รังระ ที่ เปน กลาง รย ^๔ มี ให้ เกี่ยว
 ข้อง ใ การ สงกรรม นั้น ทังง เดย ผล ประ โยชน ที่ จะ เกิด แต่ การ
 สงกรรม นี้ ^๕ จึง ให้ คึก ทาวาว สงกรรม แต่ เมื่อง: ต่า แล เมื่อง: แดง
 แล มี ให้ กระทำ ตาม อำนาง ที่ จะ ใ: การ คั้นเอือ ^๖ แล ใ: เวือ
 โน ท้อง ทด แต่ เหตุ การ ที่ ใ: ปะ ขึ้น ใน เวือๆ ^๗ ที่ ลัง มา แดง นี้
 จำ เปน ที่ คอ เวณ แมนค ^๘ จะ ต้อง ถึง เอา อำนาง ของ เมื่อง: ที่ ทำ
 สงกรรม ตาม กฎหมาย สำหรับ นานา ประเทศ ใน ทุก ประการ แล
 คอ เวณ แมนค จะ ได้ มี คำ สงถร แมท พเวือ รย ลรัง เสด ^๙ ให้ ทำ
 การ ดัง นี้ ธิย แล ^{๑๐}

ข้าพเจ้า ขอ แง้ง ความ ชัย น ^{๑๑} แก่ คอ เวณ แมนค ของ สม
 เกิง พระ เจ้า กรุง สยาม ให้ ทราบ ด้วย ^{๑๒} แล ใน เวลา เทียว กนิ นี้ ตาม
 คำสั่ง ^{๑๓} ที่ ข้าพเจ้า ได้ รัยบ แลว นี้ ^{๑๔} ข้าพเจ้า ต้อง ต่า แถง ความ
 ปัดนา อั้น น คง ของ คอ เวณ แมนค รัยบ ลก ^{๑๕} ที่ จะ ประ พฤติ
 การ ท่อ เมื่อง: ที่ เปน กลาง นี้ ^{๑๖} ว่า จะ ถือ โดย ละ เอือค ตาม ข้อ
 ความ ใน กฎหมาย สำหรับ นานา ประเทศ ^{๑๗} ตาม คำ ฎี ฎาน ที่ ข้าก
 ทังชวง ^{๑๘} ได้ รัยบ ระชม ปฤกษา กนิ ที่ กรุง ยาร์ค ^{๑๙} เมื่อ วัน ที่ ๑๖
 เอยวีด คฤสท คักราช ^{๒๐} ๑๘๔๖ (อือ ณ วัน พุม เวือ นห้า
 ช ^{๒๑} ลิบ สอง คำ ^{๒๒} บัมโรง อัฐศก พุศศักราช ^{๒๓} ๑๖๑๘) ^{๒๔} นั้น เปน ข้อ คัน
 แล ข้าพเจ้า ขอ แง้ง ความ คอ: เป ธิก ว่า ^{๒๕} คำสั่ง คอ เวณ แมนค นี้

หน้า ๕๖๕ ลักษณะสงครามตามกฎหมายต่างประเทศ

ได้มีแก่ กอง ทับเรือ ฝรั่งเศส โดยแน่นอนว่า ให้ประ กอบ การ
ไทย ระ วง โดย ประมาณการที่ ต่อ ผล ประ โยชน อหิ ควร แห่ง การ
ค้าขาย ของ เมือง ที่ เปน กลาง นี้ ทย โย ความ ความ จำ เปน ที่
ระ บอง กั มี ให้ ยัน ทก ลัง ของ คัอง ค้ำ ใน การ สงคราม นี้ เข้า โย
ใน เมือง จีน ไก

แจ้งความมา ณ วัน จันทร์ เดือนห้า ขึ้นแปดค่ำ ที่ ราชการ เปน
ศักราช ๑๒๕๖ วันที่ ๒๑ มาช ๑๘๖๕

แลได้แปลคำ ขัฎฎาณ ที่ ประเทศ มี ชื่อ ทง ยวง ไท ละ ชื่อ กัณ
ที่ กรุง ปารีศ ที่ อ้าง ไว้ ใน หนังสือ ผู้ ว่า การ แทน กง สล ฝรั่งเศส
นั้น ลงมาไว้ ได้ ทราบ ทวย คือ คำ ขัฎฎาณ ที่ ว่า คัวย กฎหมาย
ทะเล ซึ่ง ราชทูต ผู้ มี อำนาจ เตม ของ ประเทศ อังกฤษ ประเทศ
ปรุ เซีย ฮอล เกรีย ฝรั่งเศส ประเทศ ปรุ เซีย ซากิ เนีย
ตุรกี ที่ ได้ ประ ชุม ปฤชา เทพ พร อม กัณ เช่น ชอ ที่ กรุง ปารีศ
ใน วันที่ ๑๖ เดือน เอปริล คฤศต ศักราช ๑๘๕๖ ทรง กัย

วันพุธ เดือนห้า ขึ้นสิบสองค่ำ ยี่มโรง อัฐ คก มีความ ว่า
ราชทูต ผู้ มี อำนาจ เตม ซึ่ง ใ้ เช่น ชื่อ ใน หนังสือ ขัฎฎา
กรุง ปารีศ ที่ ใ้ ทำ ไว้ ใน วันที่ ๓๐ เดือน มาช คฤศต
ศักราช ๑๘๕๖ ทรง กัย วัน อังคาร เดือน สี่ แรม สิบเอ้งค่ำ
มี เดาเร เขก กณ นั้น ใ้ ประ ชุม ปฤชา ว่า

อำนาจในทะเลในเวลา วันที่ เปน ศักราช สงคราม นี้ เปน การ ถู้ง เถียง

เต็ม ~ ลักษณะสงครามตาม กฎหมาย นานา ประเทศ

กัน เป็นที่ เสียใจ ด้วย กัน ชำ นาน มา

แต่ การ ที่ มี ธรรม เนียม แต่ อานาจ ที่ ควร ประพฤติ ใน เวลา
นี้ ๆ ไม่ เปน ที่ มี คน แม่ นอน ไก่ จึง เปน เหตุ ให้ เหน การ ไป

ต่าง กัน ใน ระหว่าง ประเทศ ที่ เปน กลาง ไม่ ไค่ เกี่ยว ข้อง ใน การ ที่ ก
กับ ประเทศ ที่ เปน คือก อยู่ ขาง ที่ ให้ เปน เหตุ ล่า ยาก จน รบ กัน
ก็ เปน ไค่

เพราะ เหตุ นั้น จึง ไค่ คง ธรรม เนียม ไว้ เปน นอบ ที่ ไค่ ไค่
ตลอด ทั่ว กัน ใน การ สำคัญ อัน เปน ประ โยชน์ มาก กิ่ง นี้ ว่า
ราชทูต ซึ่งมี อานาจ ซึ่ง มา ประชุม ที่ กรุง ปารีศ นั้น ได้ ปฏิญา
จักการ เปน แบบ อย่าง เพื่อ ประ โยชน์ การ สิ่ง นี้ ไค่ แล้ว เปน การ
ทำตาม ประสงค์ ของ คอ เวอน แมนคั้น ๆ โดย ที่

แต่ ราชทูต ผู้ มี อานาจ มาแต่ ประเทศ ที่ ถ่วง ไว้ ข้าง คั้น แล้ว
นั้น ได้ ตก ตง ปฏิญา การ ที่ จะ จักการ เรือง นี้ ให้ สำ เร็จ แต่ ไค่
ตก ตง พร้อ ม กัน ถึง เขา เปน ข้อ กิ่ง นี้

ข้อ ๑ ว่า การ ที่ ประเทศ ที่ เปน สงคราม กัน อยู่ แต่ง เรือ รบ
ปลอม เปน เรือ คำ ขาย ออก จับ กุม วิบ เรือ คำ ขาย เช่น ไค่ เคย
ประพฤติ มาแต่ เติม นี้ ตั้ง แต่ นี้ ไป เปน ยก เดิก เสีย

ข้อ ~ ว่า เรือ กำปั่น ที่ เรือง ของ ประเทศ ที่ เปน กลาง ไม่ ไค่
เกี่ยว ข้อง ใน การ คือก เปน การ ข้อง กัน สิ้น คำ ของ ประเทศ ที่ เปน

หน้า ๕๗๗ ลักษณะ สงคราม ตาม กฎหมาย นานา ประเทศ

ข้าศึก ใด เว้น แต่ สิ้น คำนั้ ะ เป็น ของ ที่ ต้อง ห้าม เป็น กำลัง ในการ ศึก จึง คุ้ม ไม่ ใด

ข้อ ๓ ว่า สิ้น คำนั้ ของ ประเทศ ที่ เป็น กลาง ไม่ ใด เป็น ข้าศึก เว้น เสีย แต่ สิ้น คำนั้ ของ ต้อง ห้าม ในการ ศึก แล้ว จึง จะ ยัน ตก ลง ใน กำยั น ที่ ไซ้ ของ เมือง ที่ เป็น ข้าศึก ต่อ กัน เมือง ที่ เป็น ข้าศึก จะ ยัน ไว้ ไม่ ใด

ข้อ ๔ ว่า การ ชิง ะ ล้อม วง ห้าม เหว เข้า ออก ณ ท่า เมือง ไค มิ ให้ ส่ง กำลัง แก่ ข้าศึก นั้ ต้อง ล้อม วง ให้ กวด จัน แฉง แวง ลอด สม กั ย การ จึง จะ ไซ้ ใด คือ ต้อง มี เวัช รบ ให้ ลอด กั ย การ ที่ ะ ห้าม กัน เวัช ที่ จะ เข้า ใน หว่าง ท่า ของ เมือง ที่ เป็น ข้าศึก นั้ ให้ ใด จึง ริง ๆ

แล คอ เวณ แมนคั้ ของ ราชทูต ที่ เข้น ไซ้ ข้าง ทาย หนึ่ง สอ บัฎ ญาณ นั้ รัย จะ เป็น ุระ ความ ใน บัฎ ญาณ นั้ ให้ ประเทศ ที่ ไม่ ใด ประชุม ใน กอง เกรสการ ุณ นุ ม กรุง ปาริศ ให้ ทราบ ทัว กัน แล จะ เชิญ ประเทศ นั้ ๆ ให้ ยอม ทาม สัฎ ญาณ นั้ ักว ย แล เชอ ว่า ไซ้ ใด ตั้ง ุรรณ เนียม ตัง นั้ ให้ เป็น แขนบ ไว้ ก็ คง จะ รัย โดย ความ ยิน กั อดอก ทัว โลกย แล ราชทูต ผู้ มี อำนาร ที่ ใด ตง ไซ้ ใน หนึ่ง สอ บัฎ ญาณ นั้ ไม่ มี ความ ตง ใด ยว่า ความ ี่ ประกษา ตก ลง กัน นั้ คอ เวณ แมนคั้ ของ เขา จะ มี ความ อดุลาห ัก ุรรณ เนียม นั้ ให้ ไซ้ ใด สำ เร้ง อดอก ไป ใน ทุก ะ ประเทศ

เล่ม ๒ จักรวรรดิสงคราม ตาม กฎหมาย นานา ประเทศ

คำขู่สัญญา^{นี้} จำต้อง ใช้ ใ้คน^{นี้} เฉพาะ ใน ประเทศ ที่ ยอม
เข้า ใน สัญญา^{นี้} แล ประเทศ ซึ่ง จะ เข้า ใน สัญญา^{นี้} ต่อ ไป
ภายหน้าเท่า^{นี้}

ทำที่ กรุงปารีส ใน วันที่ ๑๖ เดือนเอเปริล คฤศศักราช ๑๘๕๖ ปี วันพุธ เดือนห้า ขึ้นสิบสองค่ำ ขึ้นโรงโทศก
ลงชื่อราชทูต ประเทศทั้ง ๗ เมือง

คำขู่สัญญา^{นี้} ภายหลัง มา ประเทศ ทั้ง ปวงใน ยุโรป
แอมเมริกาใ้ยอม รั้เข้า^{นี้} ข้อด้วยแล้ว เจ็ด^{นี้} แต่ เมือง สเปน
กับ เมือง เม็กซิโก หากใ้ยอม ตาม ความ ข้อ ๑ นั้น^{นี้} ไม่

หนึ่ง สิ้นคำ^{นี้} ต่าง ๆ ที่ อย่างไร จะ เปน ของ ต้อง ห้าม ใน การ
สงคราม^{นี้} ว่า ตาม กฎหมาย สำหรั้นา^{นี้} ประเทศ ก็ มีความ ต่าง ๆ
กัน ตาม ลำนวน ผู้^{นี้} ที่ แต่ง หนึ่ง สิ้น^{นี้} แต่ รวม เป็น ใจ ความ ใ้ ว่า
แยง สิ้นคำ^{นี้} เปน ๓ ชิ้น^{นี้} ที่ ๑ สิ้นคำ^{นี้} ที่ เปน ของ ต้อง ห้าม ใน
การ สงคราม^{นี้} แต่ มี คน ยืนต่าง ๆ คือ ประติว กับ ถิ่น สรรพาวุธ
เครื่อง^{นี้} ที่ จะ ทำอาวุธ^{นี้} ได้ จึง^{นี้} เปน คน^{นี้} ถ้า เรือ โศ ยันทุก^{นี้} สิ่ง ของ
เหล่านี้ เข้า ยิง เมือง^{นี้} ที่ เปน ขาศึก ฝ่าย หนึ่ง แล้ว เมือง ขาศึก
อีก ฝ่าย หนึ่ง จับริบ เขา^{นี้} ได้ ชิ้น ๒ สิ้นคำ^{นี้} ที่ เปน ของ ใ้ ใน เวลา
การ ข้าย เมือง เวียบรัย ไม่มี^{นี้} คัก สงคราม^{นี้} แต่ ถ้า มี^{นี้} คัก สงคราม^{นี้}
ขึ้นแล้ว ของ^{นี้} จะ ใ้ ใน การ คัก^{นี้} ได้ มี^{นี้} เข้า ปลา อาหาร
ไม้ ชะน สัก ฝ่าย โย เชือก ปอ เหล่า^{นี้} เปน คน^{นี้} นี้^{นี้} ว่า เปน ของ

ต้องห้าม ใน การ สงคราม ก็ ได้ ไม่เป็น ก็ ได้ สุดแต่ เมือง ที่ ทำศึก
 สงคราม อยู่ นั้น จะ คิด เห็น ว่า สิ่ง โค เป็น ของ ต้อง ห้าม แล้ว ประ
 กาศ ให้ ทราบ ทัก กัน ถ้า เป็น ของ ที่ ต้อง ใน ประการ แล้ว เมือง
 ที่ ทำ สงคราม ก็ วิช เขา ได้ ถ้า เป็น ของ นอก จาก ที่ ได้ ประการ แล้ว
 เมือง ที่ ทำ สงคราม อยาก จะ ไม่ ให้ เข้า ไป ใน เมือง ข้าศึก ก็ มัก
 จะ ขอ ข้อ ถ้าย ตาม ราคา เคย ให้ ใคร แก่ เจ้า ขอร อีก สิบ สกหนึ่ง
 ก็ ก แต่ คั้น ทุน ชัน ๓ หนึ่ง คือ สก ค่า ที่ ไม่ เป็น ของ ต้อง ห้าม ได้
 เลย มี สก หนึ่ง สก แล ระบุ ภาชนะ คั้น คั้น นี้ ไม่ ต้อง ถูก วิช ไต่ เลย
 ให้ ผู้ ที่ จะ คัก เก็บ เวือ ค้า ชาย พิหาร ญาญ ทำ การ ค้า ชาย แต่
 ที่ ชอบ ขรรณ ความ เจริญ จะ ได้ มี แก่ คน สืบ ไป
 ประการ มา ณ วัน ซึ่ง การ เกื้อหนุน แวม แปร ค้า ขรรกา ยัง
 เป็น ผล กจ จุล ลกราช ๑๓๘๖

พระราชบัญญัติ โค กระบือ

ด้วย เจ้า พระยา ขมราช ซาคี เสนาบดี นครินทร์ มหินทราธิบดี ศรี
 วิไชยราชสมโภช สวรรุย์ บริรักษ์ ภูมิพิทักษ์ โลกาธิกรณ์ ทัดตฤทธิชัย
 ซาคีลวร สิงคพาทแพทย์ มุรธาธรรมทานกรชาติ สมุหบดี อภัย
 พิธิยพาศ เปน ประชา มา ชิบก ใน กรม พระนคร ขรด รัช พระ
 บรมราชโองการ ไล่เกล้าฯ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ สั่ง ว่า
 ความ ผู้ ร้าย ลัก โค กระบือ ราษฎร นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่ ทวี ได้ ทรง ทราบ แก่ ไชยอก ผู้ ว่า ราชการ เมือง แล ราช งาน

ตั้งแต่บัดนี้สืบไป ประกาศมาณวันที่ ๑๘ รัตนโกสินทรศก ๒๐๙

ประกาศห้ามไม่ให้ไทยแลเงินทรงเจ้าในที่ต่างๆ

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ บันดา ราชฎา
 ไทยเงิน ให้ทราบทั่วกัน ว่า เมื่อวันที่ ๙ เดือนนี้ เกิดเพลิงไหม้
 ใหญ่ขึ้น ที่ตำบลศาลเจ้าเก่า เพลิงติดลามมาก ต้องเสียทรัพย์
 สมบัติ แลเสียชีวิตคนหลายคน ทรงพระมหากรุณาแก่ผู้
 ต้องเพลิงไหม้ แลผู้ที่เสียชีวิตในไฟ จึงได้ทรงได้สดุด
 ได้ความว่า ก่อนที่จะเกิดเพลิงไหม้นี้ มีคนทรงเจ้าเข้าบอก
 เหตุการว่าเพลิงจะไหม้ แล้วเพลิงก็ไหม้สมดังคำคนทรงว่า
 ครั้นเมื่อเพลิงไหม้แล้ว ก็ยังมีข่าวเจ้าเข้าทรงที่ตำบลโน้น
 ตำบลนี้ บอกเหตุการว่าเพลิงจะไหม้ตำบลโน้นตำบลนี้ต่อไป
 อีก จนราษฎรชาวบ้านชาวบ้านเป็นที่หวาดหวั่นพากันรักษา
 บ้านเรือน การซื้อขายก็ไม่เป็นปกติ จึงได้ดำรัสสั่งกรม
 พระนครบาล ให้ประกาศสั่งนายอำเภอไปลัด ท้องที่ห้ามเสีย
 มิให้ทรงเจ้า ภายหลังได้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทก็
 ว่า การทรงเจ้าที่ศาลสงขไป แต่ไปลอบลักเข้าทรงที่ตำบล
 อื่นๆ บอกเหตุไฟจะไหม้ในวันในพรุ่ง แลบอกเหตุจะเกิด
 ไข้เจ็บต่างๆ ราษฎรก็พากันขึ้นบ้านพูดตักๆ กันไม่หยุด
 ครั้นไมเวลาวันนี้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นที่ตำบลบางรักอีก แลได้

นำ ๑๑๐๓ ลักษณะ โทษ คน ทรง เจ้า และ ผู้ร้าย ทั้ง ไฟ
 ทรง ทราบ ว่า มี ผู้ ทั้ง ไฟ ก่อน นำ วัน นี้ อีก สอง ตำบล จึง ทรง
 พระราชดำริห์ ว่า การ ที่ เพลิง ไหม้ ทั้ง นี้ เปน ที่ นำ สง ไลย พวก
 คน ทรง ที่ ทรง เจ้า แด ด้ มั ก พรคพวก จะ คิด ข่าน ให้ คน นั บ ถือ
 บนบาน เพื่อ จะ หา ผล ประโยชน์ ส่วน คน พาด อื่น ๆ เหน เปน ช่อง
 โอกาส ที่ จะ ชู่กรร โสภก ราษฎร ให้ ตก ใจ ด้วย จะ คิด หา ผล
 ประโยชน์ อย่าง ไต อย่าง หนึ่ง ก็ พลดอย ทำ การ โททก ว่า เจ้า สง
 ทรง ด้ บอ ก ข่าน ควรว ราษฎร ไป ต่าง ๆ เมื่อ กลั ว จะ มี ส้ม ค่ำ ตัง ว่า
 ก็ คิด ข่าน การ ทุจริต ทั้ง ไฟ ประกอบ เหตุ ด้ อย่าง เหตุ การ เช่น นี้
 ด้ มี ขึ้น ใน แผ่น ดิน พระบาท ส้ม เต็ จ พระ นั ง เกล้า เจ้า อยู่ หัว ครัง
 หนึ่ง โปรด ให้ พิจารณา หา ด้ ผู้ ทั้ง ไฟ ประกอบ ค่ำ เจ้า ที่ เข้า
 ทรง บอ ก ด้ ด้ พิจารณา เปน สัตย์ ด้ ให้ ไป ประหาร ชีวิต ร้ เสีย
 เปน ด้ อย่าง มี มา แล้ว ครัง นี้ จึง โปรด เกล้า ๑ ให้ ประกาศ มา
 ให้ ทราบ ด้ กัน ว่า

ห้าม มิ ให้ ผู้ ไต ผู้ หนึ่ง ไตย ฤ จิน เข้า ทรง เจ้า ใน เวล ณ นี้ เปน
 อื่น ชาด ถ้า ผู้ ไต เข้า ทรง ลง เจ้า ใน ที่ ไต ตำบล ไต ให้ กอง
 ตระเวร อ่า เกอ กำนัน จับ มา พิจารณา ถึง แม้น ว่า ด้ ความ แด
 เพียง ว่า เข้า ทรง ลง เจ้า มิ ด้ คิด การ ทุจริต อย่าง ไต ต่อ ไป อีก
 ก็ จะ ให้ สง พระราชอาญา ตัง แต่ ๓๐ ที่ จน ถึง ๕๐ ที่ ตาม โทษา
 มุ โทษ ถ้า พิจารณา ด้ ความ ว่า คิด การ ทุจริต เนื่อง ด้ ด้วยการ เข้า
 ทรง ลง เจ้า ประการ ไต ก็ จะ สง พระราชอาญา ทวี โทษ ขึ้น ตาม

โทษ ถ้ากรม พระนคร ชาติ กอง ตระเวร อำเภอ ตำบล ไต ละ เดย
 ปล่อย ให้เข้า ทรง ลง เจ้า ใน แขวง ตำบล ของ ตัว จะ ให้ปรับ
 โหม เสม็ด

อัยการ ทั้ง ไฟ เปน การ ทำ ันตราย แก่ ชีวิต แต่ ทรัพย์ สัมบัติ
 ทั้ง ปวงของ ชน เปน ันมาก ให้กรม พระนคร ชาติ กอง ตระเวร อำเภอ
 กำนัน ท้อง ที่ คอย ลี้บ เลาะ จับ ผู้ร้าย ทั้ง ไฟ ให้จง ได้ ถ้า ผู้ใด ได้
 พยาฎา ได้ ทราบ ให้ จับ ตัว ผู้ร้าย ทั้ง ไฟ มาส่ง ฎา ได้ เหน ด้วย คา
 มี พยาน มั่น คง ว่า ผู้ใด ทั้ง ไฟ ให้ นำ ตัว มา ส่ง แล มา แจง ความ
 ค้อ กรม พระนคร ชาติ พิจารณา ได้ ความ เปน ลัทธิ จะ พระราชทาน
 เงิน พระคลัง มหล สัมบัติ เปน รางวัล ลี้บ ชั่ง ตัว ผู้ร้าย นั้น จะ เอา ไป
 ประ ทาร ชีวิต เลย

ประกาศ มาณวันที่ ๑๒ มกราคม รัตน โกสินทรศก ๑๐๘
 ปน วันที่ ๕๐๘๘ ใน รัชกาล บัทยาณัน

ประกาศเรื่องพลทหารถวายฎีกา

มีพระ บรม ราชโองการ ให้ประกาศ บันดา พล ทหาร ทุกหมู่
 ทุก กรม ให้ทราบ ทัว กันว่า เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ รัตน โก
 สิ้นทรศก ๑๐๘ พล ทหาร รักษา พระองค์ บัน ทอง ปราย เจ้า
 ช้อ ถัน ทำ ฎีกา ขุด เกล้า ๑ ถวาย ฉบับหนึ่ง ลง ชื่อ ๒๒ คน ฉบับ

ประกาศให้ราษฎรไทยจู้ตัวกัน

๑ กัวย มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ
 แก่ราษฎรไทยจู้ตัวกัน ว่า แต่ก่อนใช้อัฐโสฬศ ก็ยก
 ค้อ มา อัฐโสฬศ ก็ ยก เบาบาง น้อยลง จนพักนาย บ่อน จึง ตั้ง บ
 ณะของ มา ใช้ ใน บ่อน ของ ชนพักหลายราย ราษฎร ไปเล่น ไปเล่น
 เขี่ย ได้ ยี่ มา บ้าง ก็ เขา ไป ซื่อ เขี้ยว ของ ผู้ขายของ เห็น ว่า อัฐโสฬศ
 ก็ ยก ไม่ มี จะ ใช้ ผู้ขายของ ก็ รัย บั ไว้ ให้ สิ่ง ของ ไป ชนพักนาย
 บ่อน เห็น ว่า ใช้ ยี่ ได้ คดลอง ก็ ตั้ง ทวี มาก ขึ้น ทุก คราว ภาย หลัง
 ชนพัก จะ ออก จาก ที่ ชนพัก ก็ ตี มา พื่อ ประกาศ ให้ เขา ยี่ มา ขึ้น
 ผู้ที่ ม ยี่ มา ขึ้น ทน ก็ ไค เงิน มา ที่ ไป ขึ้น ไม่ ทน ก็ ไม่ ไค เงิน จาก
 ทน จึง ทรง พระราชดำริ เห็น ว่า ราษฎร ที่ จาก ทน กัวย มี บ
 ไป ส่ง ไม่ ทน จาก ทน มี ความ ร้อน ใจ เปน อัน มาก จึง โปรดเกล้าฯ
 ให้ เจ้าพนักงาน ตั้ง เขี่ย ทองแดง เลี้ยว อัฐโสฬศ ที่ เมือง ลอน
 คอน มา ใช้ ใน กรุง เทพฯ ก็ เพราะ มี พระบรมราช ประสงค์
 จะมี ให้ ราษฎร จาก ทน กัวย เรือง บั เหมือน อย่าง แต่ ก่อน มา จึง
 ไค มี หมาย ประกาศ ออก แต่ ก่อน ว่า ถ้า ผู้ ไค มี เขี่ย ทองแดง
 เลี้ยว อัฐโสฬศ จะ ค้อง การ เงิน เมื่อ ไค ก็ ให้ มา ขึ้น ค้อ เจ้าพนักงาน
 งาน หอ รัษฎากร พิพัฒน์ แจ้ง อยู่ใน หมาย ประกาศ แต่ ก่อน นั้น
 แล้ว เขี่ย ทองแดง เลี้ยว อัฐโสฬศ ราษฎร ก็ ไค ใช้ เปน ปรกติ
 มา ครั้น หนึ่ง วัน พฤษศยก็ เดือน เก้า ขึ้น สิบ เขต คำ ราษฎร ซื่อ

ชาย แก่กัน มีความ รัง เกียร ^๕ หา ใคร ^๕ จะ รัย ^๕ เบี้ย ^๕ ทอง ^๕ แกลง ^๕ เลี้ยว

อัฐ ^๕ โสฬศ ^๕ ไม่ ^๕ ความ ^๕ ทรง ^๕ ทราบ ^๕ แล้ว ^๕ จึง ^๕ ได้ ^๕ ทรง ^๕ ปฤกษา ^๕ สม ^๕ เก็จ

เจ้า ^๕ พระยา ^๕ ขรรค์ ^๕ ศร ^๕ สร้อย ^๕ วงษ์ ^๕ ๆ ^๕ เห็น ^๕ ว่า ^๕ ซึ่ง ^๕ ทรง ^๕ พระ ^๕ กรุณา ^๕ ไป ^๕ รก

เกล้า ^๕ ^๕ สั่ง ^๕ ให้ ^๕ เอา ^๕ เบี้ย ^๕ ทอง ^๕ แกลง ^๕ เลี้ยว ^๕ อัฐ ^๕ โสฬศ ^๕ เข้า ^๕ มา ^๕ ใช้ ^๕ ณ ^๕ กรุง

เทพ ^๕ ^๕ นี้ ^๕ ชอบ ^๕ อยู่ ^๕ แล้ว ^๕ แต่ ^๕ ขุน ^๕ พัก ^๕ นาย ^๕ บ่อน ^๕ สั่ง ^๕ ยี่ ^๕ กระ ^๕ เบื้อง ^๕ เข้า

มา ^๕ ใช้ ^๕ ณ ^๕ กรุง ^๕ เทพ ^๕ ^๕ มี ^๕ โดย ^๕ มาก ^๕ ก็ ^๕ เหมือน ^๕ ขุน ^๕ พัก ^๕ นาย ^๕ บ่อน ^๕ ก็ ^๕ คึก

การ ^๕ ลบ ^๕ ล้าง ^๕ อำ ^๕ นา ^๕ร ^๕ แผ่น ^๕ ที่ ^๕ น ^๕ เหมือน ^๕ กัน ^๕ ^๕ ควร ^๕ จะ ^๕ ให้ ^๕ ขุน ^๕ พัก ^๕ นาย

บ่อน ^๕ เล็ก ^๕ ยี่ ^๕ อย่า ^๕ ให้ ^๕ ใช้ ^๕ ยี่ ^๕ ต่อ ^๕ ไป ^๕ ^๕ จึง ^๕ มี ^๕ พระ ^๕ บรม ^๕ ราชา ^๕ โอง ^๕ การ ^๕ ไป ^๕ รก

เกล้า ^๕ ^๕ ว่า ^๕ ขุน ^๕ พัก ^๕ นาย ^๕ บ่อน ^๕ สั่ง ^๕ ยี่ ^๕ เข้า ^๕ มา ^๕ ใช้ ^๕ ณ ^๕ กรุง ^๕ เทพ ^๕ นี้ ^๕ ราษฎร

ที่ ^๕ มี ^๕ ใช้ ^๕ อยู่ ^๕ มาก ^๕ น้อย ^๕ เท่า ^๕ ไ ^๕ ^๕ ให้ ^๕ ราษฎร ^๕ รัย ^๕ เอา ^๕ ยี่ ^๕ ไป ^๕ ขึ้น ^๕ คือ ^๕ ขุน ^๕ พัก

นาย ^๕ บ่อน ^๕ เลี้ยว ^๕ โดย ^๕ เรว ^๕ ^๕ อย่า ^๕ ให้ ^๕ มี ^๕ ยี่ ^๕ ก้าง ^๕ อยู่ ^๕ ไ ^๕ ^๕ ถ้า ^๕ ถึง ^๕ ฅวัน ^๕ เกิด ^๕ ชุ

อ้าย ^๕ ขึ้น ^๕ คำ ^๕ หึง ^๕ ยี่ ^๕ กน ^๕ สี่ ^๕ ศ ^๕ ค ^๕ ก ^๕ ^๕ ห้าม ^๕ มี ^๕ ให้ ^๕ ราษฎร ^๕ ไทย ^๕ จิน ^๕ แล ^๕ ผู้

ใด ^๕ ๆ ^๕ ^๕ ใช้ ^๕ ยี่ ^๕ ชอบ ^๕ ชาย ^๕ แก่ ^๕ กัน ^๕ ด้วย ^๕ ยี่ ^๕ ต่อ ^๕ ไป ^๕ เป ^๕น ^๕ อัน ^๕ ขาก ^๕ ที่ ^๕ เกี้ยว

แต่ ^๕ เบี้ย ^๕ ทอง ^๕ แกลง ^๕ เลี้ยว ^๕ อัฐ ^๕ โสฬศ ^๕ ^๕ ที่ ^๕ ราษฎร ^๕ ไทย ^๕ จิน ^๕ มา ^๕ รัย ^๕ ชอบ ^๕ ไป

จาก ^๕ เจ้า ^๕ พนักงาน ^๕ ทอ ^๕ รัย ^๕ ฎาก ^๕ ร ^๕ พิ ^๕ ฒ ^๕ นั้น ^๕ ^๕ เลี้ยว ^๕ ให้ ^๕ ใช้ ^๕ ๔ ^๕ อัน ^๕ เพ็ ^๕ ง

อัฐ ^๕ ให้ ^๕ ใช้ ^๕ ๘ ^๕ อัน ^๕ เพ็ ^๕ ง ^๕ โสฬศ ^๕ ให้ ^๕ ใช้ ^๕ ๑๖ ^๕ อัน ^๕ เพ็ ^๕ ง ^๕ ให้ ^๕ คง ^๕ อยู่

ตาม ^๕ เกิม ^๕ นี้ ^๕ ไม่ ^๕ ชน ^๕ ไม่ ^๕ ลง ^๕ ต่อ ^๕ ไป ^๕ ^๕ ถ้า ^๕ ราษฎร ^๕ ชอบ ^๕ ชาย ^๕ ได้ ^๕ เลี้ยว ^๕ อัฐ ^๕ โสฬศ

ไป ^๕ มาก ^๕ ๆ ^๕ เจ้า ^๕ ภา ^๕ ษ ^๕ นาย ^๕ อ ^๕ กร ^๕ นาย ^๕ ระวัง ^๕ ^๕ มี ^๕ เบี้ย ^๕ ทอง ^๕ แกลง ^๕ เลี้ยว

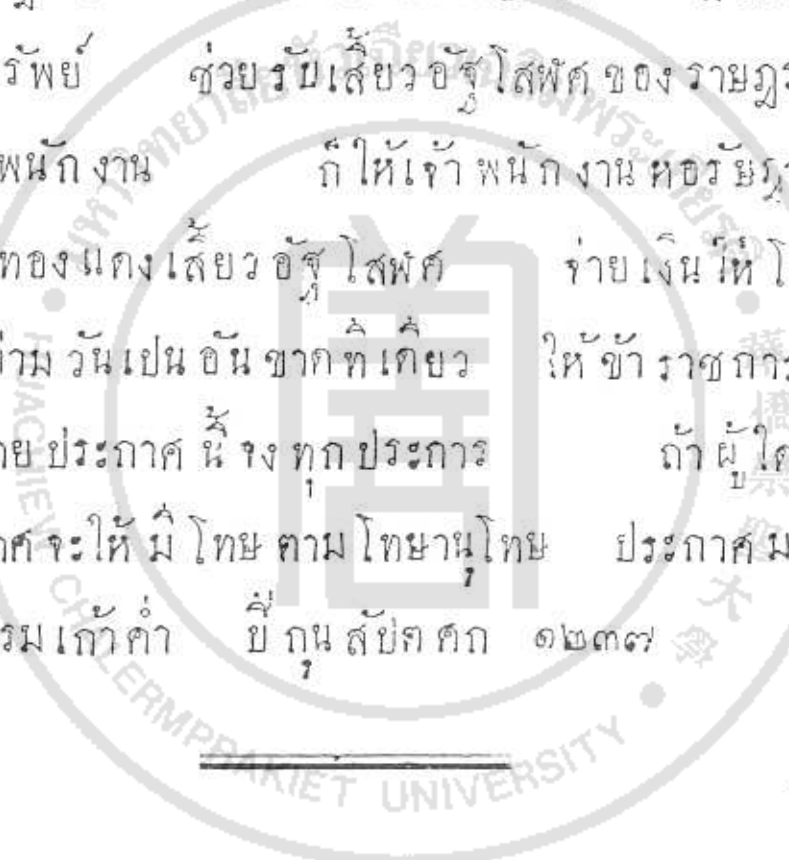
อัฐ ^๕ โสฬศ ^๕ ^๕ จะ ^๕ เอา ^๕ มา ^๕ ล้อ ^๕ ต่อ ^๕ เจ้า ^๕ พนักงาน ^๕ ทอ ^๕ รัย ^๕ ฎาก ^๕ ร ^๕ พิ ^๕ ฒ ^๕ นี้

ก็ ^๕ ให้ ^๕ เจ้า ^๕ พนักงาน ^๕ ท ^๕ ร ^๕ ว ^๕ จ ^๕ ดู ^๕ ไม่ ^๕ เป ^๕น ^๕ อัฐ ^๕ ยี่ ^๕ ล ^๕ อ ^๕ ม ^๕ ^๕ แล้ว ^๕ จ ^๕ รัย ^๕ ไว้ ^๕ โดย

เล่ม ๑

ลักษณะใช้อัฐทองแดง

เรว อย่ำ ใ้หน่วงเหนี่ยว กักขังไว้ให้เนิ่นช้า อย่ำให้เจ้าภาษีนาย
 อากร นาย ระวัง แล รายนร ได้ความเดือดร้อนไ้เป็นอัน
 ซากที่เคี่ยว ถ้า รายนร ที่มีเบี้ยทองแดงเสี้ยว อัฐ โสฬศ มาก
 จะเอาเบี้ยทองแดงเสี้ยว อัฐ โสฬศ ไปขึ้นเอาเงินค่อเจ้าพนักงาน
 งานหอรัษฎากรพิพัฒน์ เห็นว่ายากจะเข้าไป ก็ให้ข้าราชการ
 แล ผู้ที่มีทรัพย์ ช่วยรับเสี้ยว อัฐ โสฬศ ของ รายนร มาขึ้นเอา
 เงินค่อเจ้าพนักงาน ก็ให้เจ้าพนักงานหอรัษฎากรพิพัฒน์
 เร่งรับเบี้ยทองแดงเสี้ยว อัฐ โสฬศ จ่ายเงินให้ โดยเรว อย่ำ
 ให้เนิ่นช้า ค่ำวันเป็นอัน ซากที่เคี่ยว ให้ข้าราชการแล รายนร
 ทำตาม หมาย ประกาศ นี้ ึ่งทุกประการ ถ้าผู้ใดไม่ทำตาม
 หมาย ประกาศ จะให้ มีโทษ ตาม โทษานโทษ ประกาศ มาณวันพุ
 ฒัน เก้า แรม เก้า ค่ำ ปี ๓๓ สี่ สก คก ๑๒๓๗ ๗

บรมราชโองการออกไป ให้เจ้าเมือง กรมการ ประกาศ แก่ราษฎร
ในหัวเมือง นั้น ๆ ให้ทราบทั่วกัน ถ้าผู้ใดจะมา อ้าง ว่าตัว
เป็น นาย อากร มาเรียกเงิน อากร ยาสบาย แก่ราษฎร ใน แขวง
เมือง ทั้งห้านี้ อย่าให้ยอมเสียให้เลย

ประกาศ มา ณ วันพุธ เดือน แปด บุรพาสาย แรม สิบสอง ค่ำ
ปี ระกา สัปตศก ศักราช ๑๒๔๗ เป็นวันที่ ๖๐๙๔ ในรัชกาล
ขัตติยชน

ประกาศ ผูก ข มอ จิน ปี ระกา สัปตศก

เจ้าพระยาศรีพิพัฒน์ รัตนราชโกษาธิบดี รัชมะบรมราชโอง
การใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า ให้ประ
การ แก่ ขันคาจิม ทั้งปวง ในกรุงหัวเมือง ให้ทราบทั่วกัน ว่า
เจ้าพนักงาน กรมพระคลังสินค้า ได้นำความขึ้นกราบบังคม
ทูลพระกรุณาว่า ใน ปี ระกา สัปตศก นั้นถึงกำหนดที่จะผูก ข มอ จิน
มือจิม เก็บเงิน ใช้ราชการงานโยธา ทำนุบำรุงพระ
นคร ครองหน้ะนั้น จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ คำหวัด
สั่งให้เจ้าพนักงานผูก ข มอ จิน ตามธรรมเนียมมาแต่
ก่อน เจ้าพนักงานกำหนดจะได้ผูก ข มอ จิน ที่พระคลัง
สินค้าตั้งแต่บัดนี้ไป เดือนแปด อุกกราชสาช ขึ้น สิบ ค่ำ ปี ระกา สัปตศก
ไป กว่า จะ สิ้นจำนวนจิม แลซ้ำหลวง กับเจ้าพนักงานจะได้

เล่ม ๒

ลักษณะอียกีสกาลฎีกา

ออกไป ผู้ซื้อซื้อ มีเงินใน หวัง เมือง พร้อมด้วย ผู้ว่าราชการ
 เมือง กรมการ ทุกเมืองด้วย ถ้าเงินทั้งปวง ทราบความแล้ว ให้
 มาให้ เจ้าพนักงาน ผู้ซื้อ เกยเงิน ช่วย ราชการ พระนคร ตาม เคย
 มาแต่ก่อน อย่าให้ เป็นที่ ชัก ชว้าง ได้ ให้พระยาโชฎ๊กราช
 เสรฐบุรี บำรุง ร้อง เงิน ทั้งปวง ทราบทั่ว กัน ตาม รัช สัง
 ประ กาศ มาณวันอา ทิตย เดือน แยก อตรา สาข ชัน คำ หนึ่ง
 ปีรกา สัปตศก คักราช ๑๒๕๗

ประกาศอียกีสกาลฎีกา

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแก่ราษฎร
 บรรดา ซึ่งเช่น ความ เกย ช้องด้วย ศาลฎีกา แล ศาลแพ่ง
 กลางแพ่งเกษม ให้ทราบทั่วกัน ว่า แต่ก่อน ได้ โปรดเกล้าฯ
 ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร เสด็จ ขึ้น ไปวาง
 การณ เมือง เชียง ใหม่ ความ ในศาลฎีกา ได้ พระราชทาน ให้พระ
 เจ้าน้อง ยาเธอ กรมหมื่น เจริญ สังกาศ บัง คัม บัญชา ความ ใน ศาล
 แพ่ง กลาง แพ่ง เกษม พระราชทาน ให้พระ เจ้าน้อง ยาเธอ พระ
 องค์ เจ้า ชุม พล สม โภช เป็น ผู้แทน อียกีส นี้ ยัก นั้น พระเจ้าน้อง
 ยาเธอ กรมหมื่น พิชิตปรีชา กร เสด็จ กลับ มา จาก เมือง เชียง
 ใหม่ แล้ว ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้พระ เจ้าน้อง ยาเธอ กรม
 หมื่น พิชิตปรีชากร แปล อียกีส กรม บัง คัม บัญชา ความ ใน ศาล

ผู้พิพากษาศาลที่ออกหมายไปนั้น

ข้อ ๔ ถ้าเจ้าพนักงาน พระคลัง มหาสมบัติ

มีเหตุควร

สงไสย ในเรื่องเงิน พิไฉย หลวงนี้ ด้วยประการใด ๆ

ให้กรม

ตรวจ ใน กระทรวง พระคลัง มหาสมบัติ

เรียกค้น คำตัดสิน มาตรวจ

ชอบ กับ หมายชี้ทางว่า ได้ตามเหตุที่สมควร นั้น

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๑ เดือน มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๘

แป้นวันที่ ๘ ๖๑๔ ในรัชกาล บัตยบดินทร์

ประกาศ เรื่อง ตลาดบางรัก

มีพระบรมราชโองการ ให้ประกาศแก่บ้านคา ผู้มีชื่อ ซึ่ง

ได้ทำเรื่อง ราว ฎีกา ทูลเกล้าฯ ถวาย ฎีกา ท่าน ทั้ง หลาย ทั้ง ปวง

ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่ง จะ ได้ เกี่ยว ข้อง ในการ เรื่อง นี้ ให้ ทราบ ทัว กัน ว่า

เมื่อ วันที่ ๒๘ เดือน มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ ได้

ทรง รับ ฎีกา โดย ทาง ไปรษณีย์ ฉบับ หนึ่ง ลง ชื่อ ด้วย ลาย มือ เดียว

ว่าเป็น จีน มี ชื่อ ๘๕ คน แซ่ ๔ คน มี ชื่อ ลาย ว่า ได้ ตั้ง

ทำมาหากิน ใน ตำบล ตลาดบางรัก มา ประมาณ ๑๐ ปี บ้าง ๒๕ ปี บ้าง

๒๐ ปี บ้าง ๑๐ ปี บ้าง ได้ เคย เข้า ตัก ค่า ขาย หา เลี้ยง

ชีวิต บาง เดือน ก็ ขาดทุน ผู้ เก็บ เงิน ค่า เข้า ตัก หลวง แต่

ก่อน มีความ เย็น ไม่ อั้น ร้าย เหมือน พวก จีน ซก เซ่ง ทุก วัน นี้

คือ ๓ วัน ๔ วัน ขึ้น เงิน ค่า เข้า ตัก ๒ ครั้ง ครั้ง ละ ๒ บาท

บ้าง ๓ บาทบ้าง ๔ บาทบ้าง ถ้า ชัดขึ้น ก็ ค่า ขยาย ชั่ว ต่าง ๆ
 จะ กติ ชี้ ช่ม เห่ง โดย อำนาจ เงิน มั่ง กัง เงิน เหมง อำแดง จ้อย
 พวก เงิน ฮก เซ่ง ผู้ เก็บ เงิน ค่า เช่า ตัก หลวง บาง รัด นั้น อ่าง อำ
 นาง เงิน ฮก เซ่ง มา ช่ม ชี้ ที่ ขอ ทูลเอา เงิน ค่า เช่า ตัก ก็ ว่าง ไป
 ถึง หอ รัชฎา กร พิพัฒน์ ทำให้ บ่วย การ เสีย เวลา ค่า ขาย หลาย ครั้ง
 เงิน แล แหก มี ชื่อ เหล่า นี้ ได้ ความ เด็ด คร้อน เพราะ พวก เงิน ฮก
 เซ่ง จึง ได้ ทำ เรื่อง รว ร้อง ทุก ชั ถวาย รอง เสนาบดี หอ รัชฎา
 กร พิพัฒน์ ก็ หา ไป รวด ประการ ไต่ ไม่ จึง ได้ ไป ร้อง ทุก ชั ต่อ ท่าน
 เสนาบดี กระทรง คาด สถิตย์ ยุติธรรม มี รับสั่ง ว่า ผู้ ไต่ กติ ชี้ ช่ม
 เห่ง ให้ ได้ ความ เด็ด คร้อน ก็ ควร ทำ ฎีกา ทูลเกล้า ถวาย เพราะ
 เปน ตัก หลวง ผู้ มี ชื่อ ทั้ง นี้ ทำ มา ทากิน คับ แค้น ใน จำนวน ศก ๑๑๑
 นี้ จะ ขอ ถวาย ค่า เช่า ตัก หลวง ตาม เดิม มี ข้อ ความ ใน ฎีกา ดังนี้
 จึง ทรง พระราชดำริ ทว่า ที่ ตลาด ตำบล บาง รัด นั้น เดิม เปน
 ทรัพย์ สัมบัติ ของ หลวง นาวา เณิก (โต) ซึ่ง เปน พระยา
 พิพัฒน์ สัมบัติ บริบูรณ์ ใน ภาย หลัง ได้ ไป ลุก สร้าง โรง แแถว ให้
 เช่า เปน ตลาด ภาย หลัง ได้ ทรง ชื้อ ที่ นี้ จาก หลวง นาวา เณิก
 ด้วย เงิน พระคลัง ข้าง ที่ คือ เงิน ซึ่ง ยก เปน แผนก หนึ่ง ส่วน ใช้
 จ่าย ใน การ พระองค์ แล้ว ได้ ไป รวดเกล้า ให้ รื้อ โรง แแถว เปลี่ยน
 ทำ เปน ตัก ตลาด พระราชทาน หนังสือ สำคัญ ประทับ พระราชลัญจกร
 มอบ ให้ เปน สิทธิ ขาด แก่ สม่ เต็จ พระเจ้า ดุกยา เธอ เจ้าฟ้า ยุคต

ทิฆัมพร เพื่อ ให้เป็น นิพัทธ ผล ซึ่ง จะ ได้ ใช้สอย ใน พระองค์ สืบ
 ไปภาย หน้า เป็น อัน พัน อัน ขาด จาก เป็น ของ ทลวง โดย ทาง ที่ เป็น
 พระราชทรัพย์ สำหรับ แผ่นดิน กิติ สำหรับ พระคลัง ข้าง ที่
 กิติ มิ ได้ เกี่ยว ข้อง สืบ ไป แล้ว การ ก็ ล่วง มา ช้า นาน ประมาณ
 ๘ ปี ๙ ปี ผล ประโยชน์ ค่า เช่า ซึ่ง เก็บ มา ได้ ก็ ตก เป็น ของ
 สมเด็จพระเจ้า ลุกยาเธอ แต่ แรก มา มิ ได้ เกี่ยว ข้อง ต้อง ส่ง
 ต่อ พระคลัง มหาสมบัติ พระคลัง ข้าง ที่ แห่ง ไต แห่ง หนึ่ง แต่ ด้วย
 เหตุ ว่า สมเด็จพระเจ้า ลุกยาเธอ ยัง ทรง พระเยาว์ อยู่ จึง ได้ ทรง
 มอบหมาย ให้ พระวรวงษ์เธอ พระองค์ เจ้า สาย สนิทวงษ์ เป็น ผู้
 ช่วย เก็บ เงิน ค่า เช่า ตัก รายนนี้ ส่ง ทรง ทนาย ต่อ สมเด็จพระเจ้า
 ลุกยาเธอ พระองค์ เจ้า สาย สนิทวงษ์ เก็บ เงิน ส่ง มา แต่ แรก
 มี หนึ่ง ได้ มากกว่า กัน บ้าง น้อย กว่า กัน บ้าง จน ถึง รัตนโกสินทร
 ศก ๑๐๙ มี ราชการ ต้อง เลด็จ ไป เมือง มลายู ผู้ ซึ่ง เก็บ เงิน
 ค่าเช่า ทำ ให้ เงิน ค้าง สะสม ส่ง ทอย กัน เป็น ลำดับ มา จน ถึง
 รัตนโกสินทรศก ๑๑๐ นี้ เงิน ค่าเช่า เป็น อัน ค้าง อยู่ เต็ม มี
 มิ ได้รับ เลย จึง ทรง พระราช คำริห์ ว่า พระวรวงษ์เธอ พระ
 องค์ เจ้า สาย สนิท วงษ์ เลด็จ ไม่ อยู่ ถ้า จะ ทิ้ง ไว้ เงิน ค่าเช่า ก็ จะ
 ค้าง สะสม กัน ต่อ ไป จึง ได้ โปรดเกล้าฯ ให้ ถน มามอบ ให้
 เจ้าพนักงาน พระคลัง ข้าง ที่ ซึ่ง เป็น ผู้ จำรับ เก็บ ค่าเช่า แล จัด
 ที่ การ รักษา ที่ ต่าง ๆ ของ สมเด็จพระเจ้า ลุกยาเธอ ที่ ยัง ทรง พระ

เล่ม ๔

ลักษณะ ถวาย ฎีกา

เขาว เป็น ผู้เก็บ เงิน ค่าเช่า ราย นี้ ต่อ ไป ที่ ตลาด ราย นี้ เป็น อัน ไป
 ตก เป็น สิทธิขาด ของ สมเด็จ พระเจ้า ลูกยาเธอ เจ้าฟ้า ยุคล ที่
 ชัมพร ชำนาญ มา แล้ว ซึ่ง ยัง ต้อง เป็น พระราชธูระ อยู่ บ้าง ก็
 เพราะ สมเด็จ พระเจ้า ลูกยาเธอ ยัง ทรง พระเยาว นั้น อย่าง เดียว

เมื่อ พิจารณา ฎีกา ที่ จม แด แหก มี ชื่อ มา ร้อง นี้ ถ้า
 จะ ว่า ตาม พระราช กำหนด กฎหมาย ก็ จะ ต้อง แบ่ง เป็น สอง อย่าง
 อย่าง หนึ่ง ซึ่ง ผู้เก็บ ค่าเช่า ชน ค่าเช่า บ่อย ๆ ถ้า เรียก ค่าเช่า
 แกรง เกิน ไป ผู้ ที่เช่า จะ เอา ข้อ ความ ทั้งนี้ ไป ร้อง ฟ้อง ยัง โรงแ
 ศาล ไต ๆ ถ้า จะ ทำ ฎีกา ทูลเกล้า ถวาย ก็ ไม่มี พระราช
 กำหนด กฎหมาย อัน ไต ซึ่ง จะ บังคับ ว่า เจ้า ของ ที่ มี ที่ ให้เช่า
 จำ ต้อง เรียก ราคา ค่าเช่า เพียง เท่า นั้น เท่านั้น ถ้า เรียก เกิน ไป จะ ต้อง
 ปลับ ไท้ม ถ้า จะ ต้อง ห้าม ไม่ ให้ เรียก จำ ต้อง เป็น ไป ตาม ปกติ
 ของ ที่เช่า ทั้ง ปวง คือ เจ้า ของ ที่ เรียก ค่าเช่า แกรง เกิน ไป ผู้
 เช่า ไม่ ชอบ ใจ จะเช่า ก็ ไม่เช่า เมื่อ ไม่มี ผู้ ไตเช่า เจ้า ของ ที่ จะ
 ชิ่น โกง ราคา ไป ไม่มี ผู้ ไตเช่า ก็ จะ ไม่ ได้ ค่าเช่า เลย จำ ต้อง
 ผ่อน ผั้น หั้น ทากัน ทั้ง เจ้า ของ ที่ แด ผู้เช่า อยู่ เอง เป็น ธรรมดา ถ้า
 นาง แผ่นดิน ไม่ เคย เข้า ไป ว่า กล่าว แหก แฉง ใน การ ทรัพย์สิน
 สมบัติ ของ บุคคล เช่น นี้

แต่ ข้อ ซึ่ง ว่า ผู้เก็บ ค่าเช่า ทำ อำนาจ กดขี่ ต่าง ๆ นั้น ถ้า ผู้
 เก็บ ค่าเช่า ทำ อำนาจ ช่ม ชี เหลือ เกิน ด้วย ฤๅการ อย่าง หนึ่ง

อย่างใด ต้อง ด้วย พระราชกำหนด กฎหมาย ควร จะ พ้อง รั้ง
 ว่า กล่าว ศาล มี อำนาจ ที่ จะ พิจารณา ตาม ลักษณะ ฉาน วิวาท ฎีกา
 เปน โจร อย่าง หนึ่ง อย่างใด ได้

เมื่อ พิจารณา ฎีกา ที่ กล่าวหา ข้อ ซึ่ง ว่า ชื่นเงิน ค่า
 เข้า บ่อย ๆ นั้น ก็ ไม่มี อัน ใด ซึ่ง จะ เกี่ยว ข้อง ด้วย กฎหมาย จะ ไม่
 มั่งคั่ง บัญชา มิ ให้ ชื่น ส่วน ที่ กล่าวโทษ ผู้ เก็บ ค่า เข้า ว่า ทำ อี

นาจ ช่ม ชี้ ต่าง ๆ ก็ ไม่ ปรากฏ ว่า ทำ อัน ตราย อย่าง ใด แก่ ผู้ ที่ เข้า
 คัก ซึ่ง ต้อง ด้วย พระราช กำหนด กฎหมาย ที่ จะ สั่ง ให้ พิจารณา
 เปน ความ ถึง ข้อ ที่ ว่า ต้อง มา มี คดี เงิน ถึง ทอ รัชฎาภิเศก พิพัฒน์

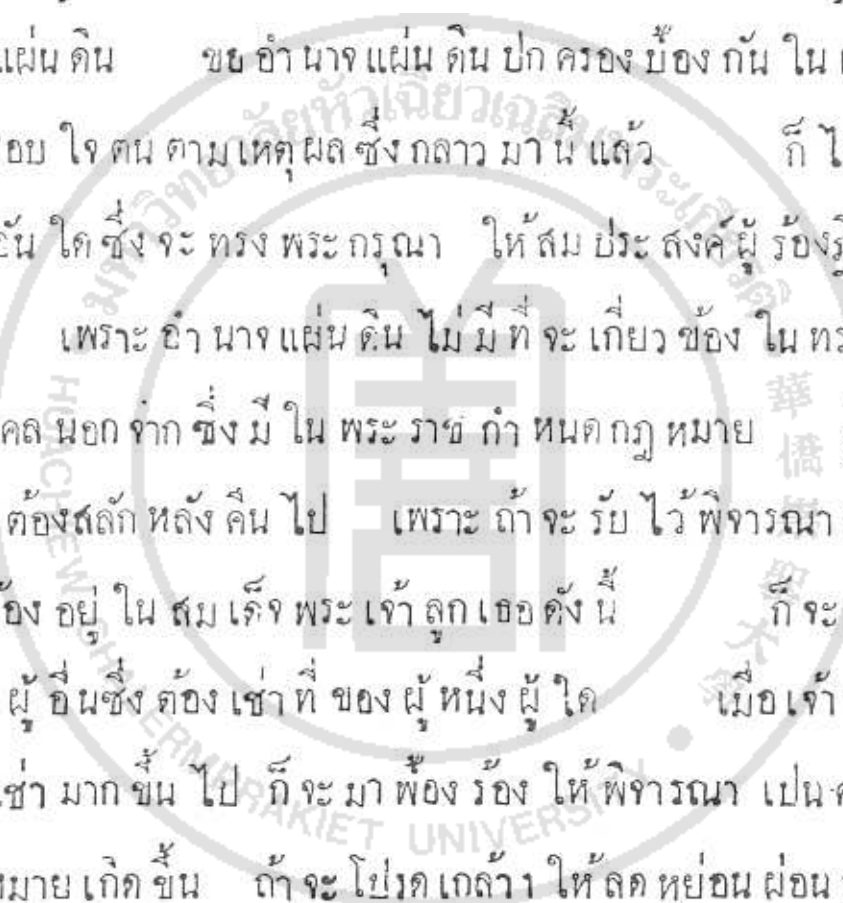
ช่วย การ ทำ มา หากิน ก็ เปน ไป ตาม ลักษณะ เจ้า หน้ ลูก หน้ จะ ยก
 เขา เปน ความ ผิด ร้าย อัน ใด แก่ ผู้ ซึ่ง ไม่ ไป รับ ผิด ถึง ศาลา ขาง
 รัก ว่า ทำ ให้ ช่วย การ ทำ มา หากิน ก็ ไม่มี เยี่ยง อย่าง ที่ จะ ได้

มั่งคั่ง ตัดสิน มา แด่ ก่อน เพราะ ฉนั้น จึง ทรง พระราช คำ รั้ หนด ว่า
 การ ซึ่ง ศาล ไม่ รับ พ้อง ใจ พิจารณา นั้น เปน การ ถูก ต้อง แล้ว
 แด่ ข้อ ซึ่ง ใน ฎีกา กล่าว ว่า เสนา บคั กระทรง ยุติธรรม รับ สั่ง

ว่า ผู้ ใด กด ชี้ ช่ม เหว ก็ ให้ ไป ทำ ฎีกา ทูล เถลา าว ถวาย
 เพราะ เปน ตัก หลวง ถ้า เปน ความ จริง ดัง นี้ ไม่ ให้ ถูก
 ถึง ว่า เปน ตัก หลวง ถ้า มี ผู้ ไป กด ชี้ ช่ม เหว ราชฎ ต้อง ด้วย พระ

ราช กำหนด กฎหมาย ศาล ก็ รับ พิจารณา ได้ แล ข้อ ซึ่ง ว่า ตัก
 นี้ เปน ตัก หลวง นั้น ก็ เปน การ สำคัญ ึ่ง ไป เปน ตัก พระราช

ตาม สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร เป็น ส่วน
 ทรัพย์สินสมบัติ ของ บุคคลผู้หนึ่ง ตาม ซึ่ง ได้ กล่าว มา แล้ว นั้น
 เพราะ เหตุ ทั้ง ปวง นี้ จึง ทรง พระ ราช คำ วิห์ เหน ว่า ฎีกาฉบับ นี้
 มี ว่า ตาม ทาง กฎหมาย ตาม ทาง ความ ผู้ ที่ เข้า ชื้อ กัน ถวาย ฎีกา
 ทั้ง ใจ จะ ทำ ฎีกา ทูลเกล้าฯ ถวาย ต่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ผู้เป็น พระเจ้าแผ่นดิน ข้าราชการแผ่นดิน ปกครอง บัง กัน ใน เหตุ
 ซึ่ง ไม่เป็น ที่ ชอบ ใจ ตาม เหตุผล ซึ่ง กล่าว มา นี้ แล้ว ก็ ไม่มี
 ทาง ที่ สมควร อัน ใด ซึ่ง จะ ทรง พระกรุณา ให้ สม ประสงค์ ผู้ ร้อง ฎีกา
 ทั้ง ปวง นี้ ได้ เพราะ ข้าราชการแผ่นดิน ไม่มี ที่ จะ เกี่ยว ข้อง ใน ทรัพย์สิน
 สมบัติ ของ บุคคล นอก จาก ซึ่ง มี ใน พระราชกำหนดกฎหมาย ฎีกา
 ฉบับ นี้ เป็น อัน ต้อง สลัก หลัง คืบ ไป เพราะ ถ้า จะ รับ ไว้ พิจารณา ด้วย
 เหตุ ว่า เกี่ยว ข้อง อยู่ ใน สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอทั้ง นี้ ก็ จะ เป็น
 เหยี่ยง อย่าง แก่ ผู้ ชื้อ ซึ่ง ต้อง เช่า ที่ ของ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด เมื่อ เจ้า ของ
 ที่ จะ เรียก ค่า เช่า มาก ขึ้น ไป ก็ จะ มา พ้อง ร้อง ให้ พิจารณา เป็น ความ
 นอก กฎหมาย นอก หมาย เกิด ขึ้น ถ้า จะ ไป รีดเกล้าฯ ให้ ลด หย่อน ผ่อน ราคา
 ให้ ด้วย ได้ ทรง รับ ฎีกา นี้ เป็น เหตุ ก็ จะ เป็น อัน น่า จะ เป็น ที่ เคลือบ
 คลุม สงสัย ว่า ที่ นี้ ยัง เป็น ที่ หลวง มิ ได้ ตก ชาติ ไป เป็น ของ สมเด็จพระ
 พระเจ้าลูกยาเธอตามที่ พระราชทาน ถ้า มิ ฉนั้น จะ เป็น ธรรมเนียม
 นิยม สืบ ไป ว่า ถ้า ที่ ใด เป็น ที่ หลวง พระราชทาน ข้าราชการแผ่นดิน

หน้า ๑๓๓๒

ลักษณะ ถวายฎีกา

ยังมีที่จะไปแซกแซงในการขึ้นลดราคาค่าเช่า นอกจาก
กฎหมายได้อยู่ไม่มีที่สุด เพราะชั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ
มาให้ผู้ซึ่งร้องฎีกา ทราบทั่วกันว่า ถ้าผู้ใดต้องเสียค่าเช่า
มากเหลือเกินจะทนไปไม่ไหว ก็ให้ไปว่ากล่าวขอลดหย่อนกับ
กษัตริย์ของ ที่ตามปรกติประเพณีของผู้ให้เช่า แต่ผู้เช่า ทั้ง

หลายทั้งปวง เมื่อไม่ตกลงกันดูไม่พอใจไปว่าก็อย่าเช่า
ถ้าหากว่าผู้ซึ่งไปเก็บค่าเช่า นั้น กดขี่ข่มเหงอย่างหนึ่ง
อย่างใด ต้องด้วยพระราชา กำหนดกฎหมาย ก็ให้ไปฟ้องร้อง
ยังกระทรวงวังศาลเมื่อมีตลอดไป ก็ให้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา
จะโปรดเกล้าฯ ให้พิจารณาตัดสินลงโทษแก่ผู้ทำผิดตามโทษา
นุโทษ แต่ซึ่งมาร้องฎีกา ครั้งนี้ ไม่เป็นฎีกา ให้ยกเสีย

ปล โปรดเกล้าฯ ให้เพิ่มเติมข้อความไว้ข้างท้ายหน่อย
หนึ่งว่า ซึ่งประกาศมาข้างต้นนั้น ตามทางความ โดยพระราชา
ดำรัสแห่งพระเจ้าแผ่นดิน แต่ส่วนในพระมงคฺนั้น ก็ทรงพระ
มหากรุณาแก่พวกมีชื่อในฎีกาทั้งปวงอยู่ เมื่อจะทรงส่งเคราะห์
ได้โดยทางนอกจากอำนาจกฎหมายแผ่นดินได้ประการใด ก็
ทรงส่งเคราะห์ แต่ต้องเข้าใจว่าแต่พอเพียงที่สมควร

ประกาศมาณวันที่ ๒ กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๑
เป็นวันที่ ๒๖๓๕ ในรัชกาลปัตยุมันนี้

ประวัติย่อผู้วิจัย

คณะวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ-นามสกุล	อาจารย์นิภะ สุนทรธัย
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานที่ติดต่อ	สาขาวิชาศิลปศาสตร์พื้นฐาน คณะศิลปศาสตร์

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	รองศาสตราจารย์รองทอง จิวะรังสรรค์
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย LL.M มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา
สถานที่ติดต่อ	คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

